

Riksdagens protokoll

1998/99:97

Torsdagen den 20 maj

Kl. 12.00 – 17.52

Protokoll
1998/99:97

Meddelande om votering

Tredje vice talmannen meddelade att justitieutskottets betänkanden JuU23, JuU25 och JuU27, trafikutskottets betänkanden TU10 och TU13, miljö- och jordbruksutskottets betänkande MJU9 samt arbetsmarknadsutskottets betänkande AU9 skulle avgöras i ett sammanhang kl. 16.00 tillsammans med de av dagens ärenden som då var slutdebatterade.

1 § Ombildning av hyresrätt till bostadsrätt m.m.

Föredrogs

Bostadsutskottets betänkande 1998/99:BoU10

Ombildning av hyresrätt till bostadsrätt m.m. (prop. 1998/99:101)

*Ombildning av
hyresrätt till
bostadsrätt m.m.*

I detta ärende hade framställts yrkande enligt 2 kap. 12 § regeringsformen av Knut Billing m.fl. (m, kd, c, fp) om att det i betänkandet framlagda lagförslaget skulle vila i minst tolv månader.

Anf. 1 KNUT BILLING (m):

Fru talman! Bostadsutskottets betänkande nr 10 angående ombildning av hyresrätt till bostadsrätt m.m. har resulterat i en omfattande debatt under de senaste veckorna. Jag har fått en rad brev och samtal från personer som frågar hur det kan komma sig att regeringen anser att de majoritetsregler som gäller i riksdagen för att höja skatterna för medborgarna eller för att ändra lagar som kan röra samtliga medborgare kan tas med sedvanliga majoritetsregler, medan det skall krävas två tredjedels majoritet av de boende för att ombilda ett hus från hyresrätt till bostadsrätt.

När jag har framfört att jag inte kan se några hållbara motiv för regeringens förslag har jag funnit stöd för denna ståndpunkt inte endast bland den allmänhet som har hört av sig till mig utan även hos den överväldigande delen av alla remissinstanser.

Regeringen framför i huvudsak fyra skäl för sitt förslag:

- att säkerställa att en omvandling till bostadsrätt kan bli framgångsrik
- att skapa demokrati bland de boende
- att förhindra motsättningar mellan bostadsrättshavare och hyresgäster

- att motverka att bostadsrättsföreningar blir hyresvärdar eftersom de inte är bra hyresvärdar.

Bostadsrättslagens regler om skyldighet för bostadsrättsförening att upprätta och till länsstyrelsen insända en ekonomisk plan har just tillkommit för att garantera att endast sunda ekonomiska företag kommer till stånd. De enskilda hyresgästerna har med den ekonomiska planen, eller i vissa fall en kalkyl, som grund att ta ställning till om hon eller han vill bli bostadsrättshavare.

En av de viktigaste faktorerna är med all säkerhet priset på bostadsrätter och de boendekostnader man kan räkna med. Åtagandena är bl.a. beroende av hur många av hyresgästerna som önskar förvärva sin lägenhet med bostadsrätt. Är det för få kommer ombildningen inte att bli genomförbar.

Ett krav på att en kvalificerad majoritet skall gå med på föreningens beslut att köpa fastigheten har inte någon funktion för att säkerställa att omvandlingen blir framgångsrik. Än mindre gäller det för att kunna göra en intresseanmälan för köp. Intresseanmälan betyder ju endast att man visar sitt intresse. Enligt vår uppfattning kan varje ombildning som vilar på sunda ekonomiska grundvalar bedömas bli framgångsrik. Flera remissinstanser har också anfört att några ekonomiska problem inte har uppstått i föreningar som efter sänkningen av majoritetskravet år 1992 har bildats genom ombildning.

Hur man kan hävda att en lagregel som innebär krav på kvalificerad majoritet kan motiveras utifrån demokratiska skäl är svårt att förstå. Den normala ordningen för beslutsfattande är ju att det räcker med att majoriteten i en församling enas om ett beslut för att det skall anses vara fattat i demokratisk ordning. Jag är exempelvis helt övertygad om att socialdemokraterna i bostadsutskottet anser att ett avslag på den proposition som vi nu behandlar vid en kommande votering med en majoritet på en enda röst är ett demokratiskt fattat beslut.

Den fördel som propositionens regler ger de hyresgäster som är emot en ombildning till bostadsrätt och som vill förbli hyresgäster är svårförståelig också mot bakgrund av att deras rättsliga ställning inte förändras ett enda dugg.

Efter ett köp fortsätter de att vara hyresgäster. De har ett oförändrat besittningsskydd. De har samma rätt som alla andra hyresgäster att använda sin lägenhet för byte till en annan lägenhet. De har kvar alla sina övriga rättigheter mot sin nya hyresvärd – bostadsrättsföreningen.

Naturligtvis kan det uppstå motsättningar i ett hus efter en ombildning. De kvarvarande hyresgästernas intresse kan komma i konflikt med bostadsrättsföreningens intressen. Men detta skiljer sig inte ett dugg från de motsättningar som kan uppstå mellan hyresgäster och värd i en hyresfastighet. Vår lagstiftning försöker också lösa och förebygga tvister inom det hyresrättsliga området. Det finns omfattande och detaljerade regler med det uttalade syftet att skydda hyresgästerna. Dessa regler utgör självfallet ett lika gott skydd för hyresgästerna i ett bostadsrättshus som för andra hyresgäster.

Fru talman! Regeringen har återkallat det tilläggsdirektiv som lämnades 1997 års hyreslagstiftningsutredning att utvärdera effekterna av gällande majoritetskrav, dvs. enkel majoritet. Regeringen konstaterade i

samband med detta beslut att intresset för att ombilda hyresrätt till bostadsrätt ökat kraftigt och att omfattande ombildningar förbereds hos vissa allmännyttiga bostadsföretag. Därför skulle en översyn av majoritetsreglerna ske inom Regeringskansliet.

Därmed har socialdemokraterna visat att man inte bara ogillar utan t.o.m. inte accepterar att den borgerliga majoriteten i en rad kommuner nu vill genomföra den politik man gick till val på och för vilken man fick väljarnas förtroende. Under ärendets handläggning har det också besannats av olika uttalanden att detta är det verkliga skälet bakom socialdemokraternas agerande.

Fru talman! Enligt moderat uppfattning är det självklart att det är de enskilda kommunerna som fullt ut skall bestämma över sin egendom, på samma sätt som varje annan fastighetsägare. Det är dessutom så att det endast är ägaren som kan avgöra vilket bestånd man vill äga och vilken blandning av fastigheter som är eftersträfvansvärd – det oavsett om ägaren är ett kommunalt, börsnoterat eller privat företag.

En annan märklig konsekvens av regeringsförslaget är att kravet på kvalificerad majoritet innebär att fastigheter som inte kan överlåtas till en bostadsrättsförening i stället kan överlåtas till andra köpare, även om 60 % av hyresgästerna föredrar att bilda bostadsrättsförening framför att huset får en annan, ny ägare. Detta strider enligt vår uppfattning mot den innebörd av begreppet boendedemokrati som socialdemokraterna så ofta själva åberopar.

Det är dessutom så att regeringens förslag leder till att ombildning till bostadsrätt kommer att fortsätta i de mest attraktiva delarna i våra städer – exempelvis Stockholms innerstad – medan den däremot försvåras eller stoppas i förortskommunerna och områdena runt Stockholm. Det är ju i de här områdena som det finns stora hus med enbart hyresrätt i kommunal ägo. Regeringens politik, som här får sitt stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet, kommer därför att medverka till fortsatt segregation i dessa områden.

Den skyndsamhet med vilken föreliggande proposition tagits fram visar att behovet av återställare plötsligt upplevts som mycket starkt. Beslutet att lyfta frågan från sittande utredning togs den 11 mars. Regeringskansliets förslag remissbehandlades på ett remissmöte som slängdes in den 2 mars. Beslutet togs av regeringen den 8 april. Det är klart att en handläggning som denna äventyrar principerna i en demokratisk arbetsordning. Vi anser att det kan finnas fog för de invändningar som rests under remissbehandlingen om att förslaget inte står i överensstämmelse med grundlagens skydd för föreningsfriheten.

En motsvarande invändning gjordes beträffande förslagens förenlighet med Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna och det skydd föreningsfriheten där åtnjuter. Vi anser att regeringen tagit alltför lättvindigt på dessa frågor. Vi hävdar att frågan om grundlagens bestämmelser blir kränkta om regeringens förslag genomförs måste bli föremål för noggranna överväganden, eftertanke och diskussion i och utanför riksdagen. För att det skall kunna ske behövs ett tidsmässigt utrymme som inte blivit tillgodosett vid regeringens forcerade handläggning av propositionen.

Jag ber därför att få yrka bifall till den skrivelse som tio riksdagsledamöter i bostadsutskottet representerande Centerpartiet, Folkpartiet,

Prot. 1998/99:97
20 maj

*Ombildning av
hyresrätt till
bostadsrätt m.m.*

Kristdemokraterna och Moderata samlingspartiet ingivit till talmannen, där vi begär vilandeförklaring av ärendet i enlighet med 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen. I övrigt, fru talman, ber jag att få yrka bifall till reservation 1.

Anf. 2 ULF BJÖRKLUND (kd):

Fru talman! Hyresrätt är en bra boendeform. Tänk vad skönt att slippa engagera sig alltför hårt i allt det praktiska med att arrangera sitt boende. Det finns ju så mycket annat trevligt och intressant man kan göra i livet.

Det känns tryggt med en service där allting fungerar utan att man behöver engagera sig nämnvärt. Man kan bara bo, leva och komma hem till sin lya och koppla av. Man kanske vill ägna sin lediga tid till annat, eller till sommarstugan ute på landsbygden. Den som vill bo i en hyresrätt skall få bo där. Det passar många människor bra.

Bostadsrätt är också en bra boendeform. Den bygger på ett enskilt ägande i föreningsform med gemensamt ansvarstagande i demokratiska former. Det är en bra boendeform som erbjuder och kanske också kräver ett ökat ansvar och engagemang. Större möjligheter ges att påverka sitt boende både när det gäller inne- och utemiljö och kostnaden för boendet. Den som vill skall få bo i bostadsrätt. Det passar många människor bra.

Vi vet att bostaden spelar en central roll i alla människors liv. Därför är valfrihet i boendet en viktig välfärdsfråga, och boendemiljö med hög kvalitet en väsentlig del av människors livsvillkor. Alla måste ges möjlighet att känna tillfredsställelse över att ha ett hem.

Att känna sig hemma i sitt boende är värdefullt för framtiden. Hemkänsla skapar ofta förutsättningar för en bra start i livet för våra barn och ungdomar. Människors skiftande önskemål och behov av bostäder i olika skeden av livet måste vi också på olika sätt tillgodose.

Förutsättningar för detta är att det finns stor möjlighet att välja mellan olika boendeformer. Det kan vara former som hyresrätt, kooperativ hyresrätt, bostadsrätt och andra typer av äganderätt. Det är vår uppgift i denna kammare att skapa dessa förutsättningar. Det handlar således om att skapa möjligheter – inte om att sätta ut hinder.

Regeringen pratar med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet vackert om valfrihet i boendet, men sätter i verkligheten – i alla fall i detta fall – upp hinder för människor att välja boendeform. Trots att man i den proposition som ligger till grund för detta betänkande medger och deklarerar att bostadsrätten är en attraktiv boendeform för många och att det bör finnas tillfredsställande möjligheter till omvandling av hyresrätt till bostadsrätt inskränker man i verkligheten de möjligheter man pratar vackert om.

Den förändring som fyrklöverregeringen gjorde 1992, som innebar enkel majoritet i stället för kvalificerad majoritet vid omvandling av hyresrätt till bostadsrätt, avsåg just att skapa tillfredsställande möjligheter till valfrihet i boendet. De möjligheterna bromsar nu dessa tre partier – i detta fall kan vi kalla dem förbudspartier – i och med dagens betänkande. Man återgår i panik till reglerna om krav på kvalificerad majoritet. Man tycks chockad av att människor, särskilt här i Stockholm, mer och mer föredrar eget ägande i boendet. Trots att statistiken visar på en klar och tydlig underrepresentation av bostäder med bostadsrätt i Stockholmsområdet säger man i princip nej.

Fru talman! Den hyresgäst som inte vill delta i ombildningen skyddas på olika sätt. Hyresgästen får bo kvar i lägenheten med bostadsrättsföreningen som ny hyresvärd. Hyresgästens besittningsskydd består, liksom rätten att använda lägenheten som byte för att erhålla annan bostad. Också i övrigt har hyresgästen samma rättighet gentemot bostadsrättsföreningen som vilken hyresgäst som helst.

Tendensen är tydlig: Ge inte människor för mycket frihet. Hindra dem från att förverkliga sina drömmar när det gäller val av boendeform om det innebär att de lämnar en hyreslägenhet i den s.k. allmännyttan.

Dessutom kommer det snart fler propositioner som innebär straffåtgärder gentemot kommunerna när de av olika skäl vill sälja ut hela eller delar av sitt bostadsbestånd för att på ett bättre sätt garantera basverksamheterna vård, omsorg och utbildning.

Tendensen är tydlig: Tillåt så lite privat ägande som möjligt. Staten skall ha största möjliga kontroll över kommunerna och de kommunala bostadsföretagen. Människors frihet och det kommunala självstyret är mindre viktigt. Kommunförbundet, m.fl. remissinstanser, avvisar regeringens förslag med motiveringen att det innebär en inskränkning i den kommunala självbestämmanderätten. Men vänta bara – det kommer mer! Stödpartierna följer snabbt och lydigt efter.

Utöver denna valfrihetsinskränkning motverkas det utvecklingsarbete som pågår i vissa utsatta bostadsområden. För att försöka komma till rätta med den segregation som uppstått i miljonprogramsområdena är just ombildning till bostadsrätter en möjlig väg att gå för att öka de boendes delaktighet och inflytande inom området med mångfald, trivsel och större engagemang som följd.

Likaså drabbas de som bor i småorter och i glesbygd, där underlaget är förhållandevis litet för en ombildning. Det är snarare stimulans som krävs – inte att man bygger upp hinder.

Är det ändå inte rimligt att vi också tar hänsyn till de föreningar som genom flera års arbete redan är inne i en ombildningsprocess och har lämnat intresseanmälan för ombildning? Det regelsystem med enkel majoritet som gällde vid tillfället för intresseanmälan borde naturligtvis också gälla när ombildningen fullföljs.

Kan ni tre partier – s, v och mp – verkligen mena att regeln skall gälla retroaktivt, trots att ombildningsprocessen redan påbörjats? Är det inte rimligt att undanta dessa föreningar från den nya majoritetsregeln? Är inte det minsta dessa föreningar kan begära att övergångsregler skapas som ger dem möjlighet att gå vidare med samma förutsättningar som gällde vid påbörjandet? Jag vill gärna ha svar på dessa frågor.

Med detta, fru talman, yrkar jag avslag på förslaget om att inskränka möjligheterna att ombilda hyresrätter till bostadsrätter och därmed bifall till reservationerna nr 1 och 2. Jag vill också deklarera att vi står bakom det förslag som har lagts fram när det gäller vilandeförklaring enligt regeringsformens 2 kapitel 12 §.

Anf. 3 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Fru talman! För Centerpartiet är valfrihet i boendet oerhört viktigt. Du som enskild bostadskonsument skall ha möjlighet att själv avgöra var i landet du skall bo. Du skall också ha full frihet att välja vilken upplåtelseform du vill bo i. Det kan skilja väldigt mycket mellan olika tidpunkter

och olika faser i människors liv. Hyra eller äga? Villa, bostadsrätt eller hyreshus? Gemensamt eller enskilt? Det är du själv som skall ha möjlighet att välja.

Enligt Centerpartiets uppfattning måste alla som så önskar erbjudas möjligheter att äga sin bostad. Bostadsrätten utgör för många människor en attraktiv boendeform. Den bygger på enskilt ägande med ett gemensamt ansvarstagande i demokratiska former. Det är en bostadsform som erbjuder ett ökat ansvar och engagemang. Centerpartiet anser att en sådan bostadsform inte skall åläggas några restriktioner. Bostadsrätten skall snarare uppmuntras.

Det förslag som vi nu har att ta ställning till hämmar valfrihetstanken. Bostadsrättsbildningar försvåras med förslaget. Vi kan inte acceptera att staten med lagens hjälp skall försvåra och lägga hämsko när det gäller människors vilja och möjligheter. Centerpartiet avvisar med det bestämdaste det här förslaget.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 2.

Vi håller fast vid nuvarande regler som ger en möjlighet att med en enkel majoritet ombilda hyresrätter till bostadsrätter. Det ger den enskilde hyresgästen möjlighet att äga sin bostad som bostadsrätt. Det stärker hyresgästen. Det ger hyresgästerna en rätt att före andra köpare förvärva den fastighet där de bor för ombildning till bostadsrätt om och när de själva vill det.

En förutsättning för att hyresgästerna skall få en starkare ställning än andra spekulanter är att de har bildat en bostadsrättsförening och att den bildade föreningen har gjort en s.k. intresseanmälan till inskrivningsmyndigheten. Så länge en sådan intresseanmälan gäller får en fastighetsägare normalt inte överlåta fastigheten till en annan köpare, om inte föreningen genom ett hembud först har erbjudits att förvärva fastigheten. Dessa förenklingar för den enskilde hyresgästen gjordes med Centerpartiets medverkan 1992. Förenklingarna utökades då till att också gälla kommunalt ägda fastigheter.

Fru talman! Den nuvarande regeringens förslag stöds av majoriteten i utskottet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och – häpnadsväckande – även av miljöpartister. Förslaget vinner bifall även av Miljöpartiet, som försöker sprida ett skimmer kring detta genom att väcka en motion om mångfald i boendet. Skriva och snacka går ju, men Miljöpartiet orkar inte handla så att vi får en verklig mångfald i boendet.

Regeringens förslag hindrar ägande, mångfald och valfrihet. Vill verkligen de partier som har ställt sig bakom förslaget hindra enskilt ägande? Är det Socialdemokraternas mening? Är det Miljöpartiets innersta uppfattning som speglas i detta ärende?

Huvudargumentet för enskilt ägande är principiellt. Det är så viktigt att det är inskrivet i grundlagen. Det är en elementär mänsklig rättighet att äga, även en bostad. Det är även en möjlighet, en chans, att äga en bostadsrätt.

Centerpartiet anser att staten skall underlätta ägande och inte försvåra det.

Fru talman! Jag yrkar naturligtvis även bifall till vilandeförklaringen av ärendet.

Anf. 4 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Fru talman! Ett flertal synpunkter har redan framförts i detta ärende, och jag skall fatta mig tämligen kort.

Folkpartiet ställer upp på samma linje som Moderaterna, kd och Centern. Vi säger nej till regeringens förslag om att försvåra för hyresgäster som vill ombilda sina hyreslägenheter till bostadsrätter. Vi anser att det finns starka skäl att invända mot det sätt på vilket regeringen har förberett ärendet. Departementet har valt att ur Bostadsutredningen lyfta ut den del som rör hur stor andel av hyresgästerna som skall vara med på en ombildning till bostadsrätt och snabbt förelägga riksdagen förslag till lagändring. Vi kan inte se att det finns skäl till en sådan brådska.

Vi kan inte heller se några sakliga skäl att kräva en majoritet bestående av två tredjedelar av hyresgästerna för att en bostadsrättsförening skall kunna förvärva en fastighet. Ett argument som regeringen anför är att insatserna kan bli för höga med för få medlemmar i föreningen. Folkpartiet anser att hyresgästerna själva är kapabla att göra en sådan bedömning.

Regeringens förslag motiveras med demokratiska synpunkter. Jag har mycket svårt att förstå det. En enkel majoritet är det enda rätta, enligt Folkpartiets mening. De föreslagna reglerna blir synnerligen odemokratiska och gynnar en liten minoritet som är mot en ombildning.

Jag yrkar bifall till reservation 1, som innebär avslag på propositionen. Jag står också bakom reservation 2, men för tids vinnande avstår jag från att kommentera den eller yrka bifall till den. Däremot yrkar jag givetvis bifall till den skrivelse som har ingivits till talmannen om att lagförslaget skall förklaras vilande i tolv månader.

Anf. 5 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Fru talman! Det är uppenbart att vi ser förfärligt olika på dessa frågor.

Jag skulle vilja börja med att säga att det står var och en fritt att köpa sig en bostad här i Stockholm, dvs. om man kan lägga upp 1,5 miljon kronor. Ulf Björklund pratar om att man måste värna möjligheterna till mångfald i boendet i glesbygden. Där är ju inte boendepriserna så höga.

Jag skulle vilja kommentera detta med mångfalden i boendet. Rigmor Ahlstedt säger att det är så viktigt med mångfald och att Miljöpartiet bara snackar om den och inte menar något med det. Vi vill faktiskt peka på just mångfalden i boendet med den motion som vi har väckt. Det är faktiskt vi som menar allvar när det gäller mångfalden i boendet. Jag tycker att man bara hör fagert tal från de övriga partierna, som vi för övrigt tidigare kunde samarbeta med angående mångfalden i boendet. Den vanliga hyresgästen börjar nämligen bli en sällsynt art som måste bevaras. Jag undrar vad borgarnas fagra tal om mångfald i boendet är värt i det avseendet. Om bostadsrätten är så utomordentlig och över allt annat gällande kan det inte vara så svårt att få ihop en tillräcklig majoritet för en ombildning.

Lördagen den 8 maj publicerades en SIFO-undersökning i Aftonbladet. Det var hyresgäster som uttalade sig om att de inte ville att deras hus skulle säljas. Jag vet inte om ni har sett den undersökningen.

De borgerliga företrädarna här säger ju att alla hyresgäster egentligen vill bo i en bostadsrätt. Men så är det inte. 69 % av Stockholms hyresgäster och 61 % av Göteborgs hyresgäster vill fortsätta att hyra sina lägenheter

Prot. 1998/99:97

20 maj

*Ombildning av
hyresrätt till
bostadsrätt m.m.*

även om de övriga i huset köper sina bostäder. Man fick kanske glädje-
fnatt i början när man tänkte att man skulle kunna tjäna pengar på att
sälja sin hyresrätt. Det var ungefär som när euron skulle införas. Alla var
så väldigt intresserade av euron; alla ville gå med i EMU. Sedan tyckte
de att det kanske var bra som det var. Hyresgästerna tycker faktiskt att
det är bra som det är. Ulf Björklund pratade fint om den här boendefor-
men, och jag tycker att man kan hävda de synpunkterna.

Regeringen föreslår att minst två tredjedelar av husets invånare måste
godkänna en ombildning, jämfört med nuvarande 50 %. Vi fick nu höra
att det bara har varit så sedan 1992. Jag var inte med på den tiden, men
såvitt jag vet var det ingen som pratade om något grundskott mot de
mänskliga rättigheterna då.

Jag skall återgå till den här SIFO-undersökningen. Det visar sig att
34 % vill vara ännu tuffare och ha tre fjärdedels majoritet; det har fun-
nits ett sådant förslag. 7 % av stockholmarna och 6 % av göteborgarna
vill faktiskt att det skall vara en total majoritet för att det skall kunna bli
bostadsrätter.

Det här är faktiskt inte som vilket kommunfullmäktigebeslut som
helst. Det är en fråga om var människor bor. Och de människor som bor i
en hyresrätt har en gång skrivit ett kontrakt och gjort ett avtal med all-
männyttan eller en privat hyresvärd.

Man pratar lite föraktfullt om en minoritet. Men om det är några
mänskliga rättigheter som man skall ta hänsyn till så är det väl minori-
tetskyddet. Det är därför som vi i Miljöpartiet stöder detta. Vi tycker
alltså att minoritetsskyddet behöver stärkas. Det är så pass många som
inte vill.

Många som går ut och värvar folk i hyreshusområdena säger: Men ni
får ju bo kvar som hyresgäster. De har inte riktigt klart för sig att det
faktiskt är de som bildar bostadsrättsförening som kommer att stå som
hyresvärd i fortsättningen, utan de säger: Det blir precis som vanligt. Ni
vänder er till Stockholms hem, Tranås bostäder, eller vilka det är, om ni
vill ha någonting utträttat. De inser inte sitt ansvar. Det har faktiskt före-
kommit sådana saker.

Även om man i den allmänna iveren har uttalat en vilja att köpa sin
bostad tror jag att det när det kommer till kritan visar sig, och har redan
visat sig, att den viljan inte kvarstår. Framför allt har man inte möjlighet-
en att hosta upp pengarna.

Många människor har faktiskt mer fritid än pengar. Det gäller bl.a.
dem som är arbetslösa eller förtidspensionerade. Det är därför vi så hårt
trycker på att man skall utveckla hyresrätten. Man skall fortsätta försöken
med självförvaltning. Det skall inte bara bli ett försök, utan det skall vara
en mycket genomgripande reform på bostadsområdet. Det är en oerhört
viktig sak. Då får man just de effekter som man vill uppnå med ägandet,
nämligen ett ökat ansvar för sitt bostadsområde. Kooperativa hyresrätter
är alldeles utomordentligt.

Jag tycker inte att vi skall föregripa den ganska hetsiga debatt som jag
antar att vi får om utförsäljning av allmännyttan så småningom. Men
detta hänger ihop.

Så var det med det. Det var det jag skulle säga.

Anf. 6 KNUT BILLING (m) replik:

Fru talman! För att om möjligt få svar på frågorna skall jag inskränka mig till en enda sak.

I våra centrala områden i städerna är bostäderna som regel lite äldre, det är mindre hus och det är färre lägenheter i husen. I de glesare områdena, där miljonprogramsområdena finns, är husen stora. Det finns många lägenheter i varje hus. Kan Helena Hillar Rosenqvist se någon skillnad i detta? Är det lika lätt att ombilda ett hus i de segregerade förortsområdena, där det finns fastigheter med kanske 100–150 lägenheter, som det är att ombilda en fastighet i innerstaden, där det finns 18 lägenheter?

Anf. 7 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Jag förstår inte riktigt vad Knut menar. Vi kanske får fördjupa oss i den frågan vid något annat tillfälle.

Anf. 8 KNUT BILLING (m) replik:

Fru talman! Så kan man inte föra en debatt. Man kan inte bara säga att man inte begriper frågan. Då är det tveksamt om man över huvud taget skall delta i beslutsfattandet.

Jag frågar om Helena Hillar Rosenqvist kan se någon skillnad mellan det förhållandet att husen i förortsområdena i regel är stora och omfattar väldigt många lägenheter och att de i de centrala delarna har få lägenheter. Kan Helena Hillar Rosenqvist se någon skillnad vad gäller möjligheterna att åstadkomma en ombildning till bostadsrätt i det stora, stora huset med kommunalt ägande i förorter och det lilla huset i den centrala delen av kommunen?

Anf. 9 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Det är alldeles självklart att jag kan se skillnaderna, om det är det du begär av mig. Men jag förstår inte riktigt vart Knut Billing vill komma med den frågan.

Frågan om segregation och integration är betydligt vidare än så. Jag inser att en bestämmelse om två tredjedels majoritet i innerstaden, med det suget efter att få köpa sina bostäder, inte förhindrar någonting där. Det är fortfarande en minoritet som vill fortsätta att vara hyresgäster.

Anf. 10 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Fru talman! Jag skulle kunna spä på Knut Billings fråga till Helena Hillar Rosenqvist och fråga så här enkelt: Anser Miljöpartiet att det lagförslag som vi nu skall fatta beslut om skall gälla i hela Sverige?

Anf. 11 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Ja, det är rimligt. Om man anser att boendeformen är tillräckligt attraktiv är det ingen som helst svårighet att få ihop två tredjedelar. Den saken är självklar.

Ni betonar ägandet, det gäller er allihop, framför brukandet. Jag försöker göra tvärtom.

Anf. 12 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Fru talman! När vi sitter här i riksdagen, Helena Hillar Rosenqvist, och beslutar om ett lagförslag är det väl självklart, inte rimligt utan självklart att det vi beslutar gäller i hela landet.

Sedan tycker jag faktiskt också att man skall titta på brukandet. Det är mycket rimligt. Men när det gäller demokrati får vi ibland ge oss här i riksdagen på grund av att det finns en majoritet som bestämmer någonting. Så bör det även vara när det gäller om man skall ombilda hyresrätter till bostadsrätter. Det skall vara en majoritet. Om det har vi inte tvistat någonting.

Men när nu Helena Hillar Rosenqvist är så angelägen om att det skall vara ett minoritetsskydd skulle jag vilja fråga: Hur skall den fjärdedel, den minoritet, som man nu tar ifrån möjligheten att över huvud taget ombilda till en bostadsrätt skyddas när Miljöpartiet får lägga fram det här förslaget?

Anf. 13 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Till att börja med menar jag, precis som Rigmor Ahlstedt, att en lag måste gälla över hela landet. Det var precis det svar jag gav första gången.

Anf. 14 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! Jag vill ställa en fråga som rör det faktum du själv påpekade. Du hade inte känt till att regeln om enkel majoritet hade gällt sedan 1992.

Orsaken till den regeln var att vi ville vidga och förenkla möjligheterna att skapa nya boendeformer, ge valfrihetsmöjligheter. Miljöpartiet uttrycker väldigt tydligt i sin reservation att man vill jobba för att öka valfriheten mellan olika boendeformer.

Kristdemokraterna hjälpte till 1992 genom att bredda möjligheten att skapa bostadsrättsföreningar genom ombildning från hyresrätter. Nu inskränker man på det området igen. Man plockar alltså bort möjligheter. Är det verkligen i linje med Miljöpartiets ideologi?

Sedan vill jag också fråga: Är det verkligen så att just bostadsrättsföreningar är sämre hyresvärdar än någon annan hyresvärd?

Anf. 15 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Syftet med bostadsrättsföreningen är inte att vara hyresvärd, utan att man skall äga sin bostad och därmed ha ett ökat inflytande. Men syftet är inte att man skall ha ett inflytande över andra boende. I bostadsrättsföreningen som sådan är alla jämlika. Egentligen skulle man behöva konsensus för att ombilda ett hyreshus till bostadsrätter för att få en riktig styrka i en sådan förening.

Jag vidhåller att det står var och en fritt att köpa sig en bostad i Stockholm. Men hyresgästen är snart en utdöende art, därför att man beskär den upplåtelseformen i så stor utsträckning som ni vill göra. Det blir ju konsekvenserna.

Jag sade inte att jag inte kände till, utan att jag inte var med på den tiden. Frågan är fortfarande om det var någon som anmälde Sveriges land för att bryta mot de mänskliga rättigheterna när det begav sig förra

gången och man krävde två tredjedels majoritet för en ombildning. Det är alltså inte vilket beslut som helst.

De människor som en gång i tiden har ingått ett avtal med en hyresvärd ser sig bli överkörda. Det är inte så enkelt som ni vill göra gällande.

Anf. 16 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! Orsaken till att man år 1992 ville vidga valmöjligheterna för boendet på bostadsrättssidan var just detta beslut. Det fanns ingen orsak att i det läget klaga på någonting som hade med mänskliga rättigheter att göra. De ändrade besluten var ett steg åt rätt håll. Men nu går man tillbaka igen.

Sedan var det frågan om en bostadsrättsförening kan vara en bra hyresvärd. En bostadsrättsförening mår mycket om sin egen förening och det bostadsbestånd föreningen har. Det borde i rimlighetens namn även gynna en hyresgäst. Det är en självklarhet. En bostadsrättsförening klarar det minst lika bra som någon annan.

Det räcker med ett ja eller nej på denna fråga. Anser Miljöpartiet att reglerna för den process som många bostadsrättsföreningar redan har påbörjat och står i färd med att få avslutat nu inte skall gälla? Går det inte att ha en övergångsregel för dem som redan har börjat med andra förutsättningar?

Anf. 17 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Jag menar inte att ni skall opponera mot det beslut ni själva har fattat. Men det fanns en tid innan ni kom i regeringsställning där det fanns alla möjligheter att pröva hållbarheten i regeln om två tredjedels majoritet.

Anf. 18 CARINA ADOLFSSON (s):

Fru talman! Betänkande BoU10 som vi behandlar i kammaren i dag handlar om ombildning av hyresrätt till bostadsrätt samt försöksverksamhet med kooperativ hyresrätt, där regeringen föreslår att föreningar som har fått tillstånd att bedriva kooperativ hyresrätt skall kunna få tillstånd till en utvidgning eller annan ändring av föreningens verksamhet.

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till hemställan i betänkandet i sin helhet.

Vi socialdemokrater anser att bostaden är en social rättighet och att bostaden är en viktig del i välfärdspolitiken. Alla människor som så önskar skall få möjlighet till en bra bostad i en bra miljö och till en rimlig kostnad. För oss är det inte viktigast att äga sin bostad, utan det är rätten att få bestämma själv, dvs. boendeinflytande. Vi kan aldrig acceptera ett samhälle eller en bostadspolitik där det är storleken på plånboken som avgör om samhällsmedborgarna har inflytande.

Fru talman! I dag är det nästan lite inne att äga. Det är endast genom ägande som man kan vara med och påverka. Ibland får man nästan känslan av att det är fullt att bo i hyresrätt.

Det man ofta glömmer bort att diskutera är att det finns många olika orsaker till varför människor har valt att bo i hyresrätt. En del gör det för att de inte vill ha de bekymmer det för med sig att äga vad gäller renovering, underhåll eller engagemang i exempelvis en bostadsrättsförening. Andra gör det för att de har en sjukdom eller på ålderns höst inte orkar

med skötseln av en egen ägd bostad. Vissa medborgare, t.ex. arbetslösa, har inget val, för de har inga möjligheter att få lån till en egen ägd bostad.

Vi har alla olika önskemål i olika skeden av livet om hur vi vill bo. De som vill bo i hyresrätt skall kunna göra det och känna stolthet över det. De skall också kunna tryggheten av inte behöva bära på en rädsla för att när som helst tvingas in i en bostadsrättsförening eller att bli hyresgäst hos sina grannar, dvs. bostadsrättsägarna.

Fru talman! Regeringen har föreslagit att det skall krävas att minst två tredjedelar av hyresgästerna i de uthyrda lägenheterna går med på bostadsrättsföreningens beslut om förvärv av ett hus för ombildning till bostadsrätt för att beslutet skall vara giltigt. Även kravet för att en intresseanmälan skall få göras föreslås ändras så att hyresgästerna i minst två tredjedelar av de uthyrda lägenheterna skriftligen skall förklara sig intresserade av ombildning.

Utskottsmajoriteten anser, precis som regeringen, att det är viktigt att regelsystemet slår vakt om både hyresrätten och bostadsrätten som upplåtelseform. Frågan om vilken majoritet som skall krävas för föreningens förvärvsbeslut måste ses ur perspektivet att ju fler av de boende som deltar vid ombildningen, desto större möjlighet till att en övergång till bostadsrätt blir lyckad.

Med dagens lagstiftning med enkel majoritet anser vi att det inte finns samma grund att stå på. Alla som arbetar under demokratiska former vet att ju fler som är med på att genomföra en idé eller vision, desto lättare är det att genomföra idén eller visionen.

Med dagens lagstiftning räcker det att 51 av 100 hyresgäster vill ombilda. Med det förslag som vi i dag skall ta ställning till blir det 67 hyresgäster som måste komma in med en intresseanmälan för att en ombildning skall komma till stånd. Vi menar att det stärker bostadsrättsföreningen.

De borgerliga partierna har reserverat sig i en gemensam reservation, där de anser att regeringens förslag är dåligt motiverat. Man antyder att det kan finnas andra motiv.

Jag vill ställa fyra frågor till de borgerliga ledamöterna: Hur kan förslaget som handlar om att säkerställa en framgångsrik omvandling till bostadsrätt vara dåligt motiverat? Hur kan det vara ett dåligt förslag att skapa demokrati bland de boende? Hur kan det vara dåligt motiverat att verka för att förhindra motsättningar mellan bostadsrättsägare och hyresgäster? Hur kan det vara dåligt motiverat att motverka att bostadsrättsföreningar i för stor utsträckning blir hyresvärdar?

I reservationen anför de borgerliga partierna att varje ombildning som vilar på sunda ekonomiska grundvalar bedöms som framgångsrik samt att den enskilde hyresgästen har den ekonomiska planen som grund att ta ställning till om han eller hon vill. Det kanske inte enbart handlar om att vilja, det kanske också handlar om möjligheter. Vidare påpekas i reservationen att de hyresgäster som är emot en ombildning och vill förbli hyresgäster efter förvärvet har besittningsskydd. Men hur känner sig de hyresgästerna inombords? Känner de att de har möjlighet till inflytande över sitt boende? Samma fråga kan man ställa sig angående motsättningar mellan bostadsrättsföreningen och hyresgästen.

Fru talman! För oss socialdemokrater handlar det om att boendet skall bidra till jämlika och värdiga levnadsförhållanden i livets olika skeden

samt att slå vakt om den lilla människan. Det handlar om mänskliga rättigheter. De som har en socialt och ekonomiskt stabil bakgrund klarar sig alltid. Men för dem som inte har det, vill vi slå vakt om deras rättigheter och möjligheter till en bra bostad. Vi anser att alla skall ha rätt att välja vilken boendeform de vill ha, och då måste också rätten att bo i hyresrätt finnas för alla i hela landet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till hemställan i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 19 KNUT BILLING (m) replik:

Fru talman! Vad är från demokratisk synpunkt motiveringen till att säg 35 % skall kunna förhindra det önskemål om ett boende som 65 % har? Varför är det rimligt? Vad är det som är demokrati i detta?

Anf. 20 CARINA ADOLFSSON (s) replik:

Fru talman! Är det inte det som är demokrati – åtminstone som vi ser det? Det handlar om inflytande frågor. Om 35 % säger nej och 65 % säger ja, hur blir det då i relationerna mellan de här personerna?

Vi vet att det redan i dag finns problem mellan bostadsrättsinnehavare och de hyresgäster som hyr av bostadsrättsföreningen. Bl.a. vill de som har bostadsrättsföreningen att även den här lägenheten skall bli en bostadsrätt.

Anf. 21 KNUT BILLING (m) replik:

Fru talman! Nu har vi fått klarlagt att för socialdemokraterna är demokrati att en minoritet bestämmer över en majoritet.

Min följdfråga blir: Är det också socialdemokraternas uppfattning att en minoritet skall kunna bestämma över en majoritet exempelvis i en bostadsrättsförening?

Anf. 22 CARINA ADOLFSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att Knut Billing raljerar lite med ord. Knut Billing sade i sitt huvudanförande bl.a. angående det här med besittningsskyddet att man har kvar sina rättigheter, vilket är helt riktigt. Men hur känner sig de människor som bor kvar i bostadsrättsföreningen? Känner de oro? Känner de på något sätt att de numera inte kan vara med och påverka?

Anf. 23 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Fru talman! Vi i Centerpartiet vidhåller nuvarande regler eftersom det innebär en möjlighet att med enkel majoritet ombilda hyresrätt till bostadsrätt. Det ger den enskilde hyresgästen möjlighet att få äga sin bostad som en bostadsrätt; det kan ju komma in andra spekulanter. Om hyresgästerna har gått samman och bildat en bostadsförening har de i så fall förtur. Har inte socialdemokraterna tänkt på den aspekten?

Anf. 24 CARINA ADOLFSSON (s) replik:

Fru talman! Jo, vi har även tänkt på den aspekten. Men för Centerpartiet är det viktigast att man får äga. För oss socialdemokrater är inte

ägandeformen viktigast, utan viktigast är att man får inflytande över sitt boende.

Anf. 25 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Fru talman! För oss i Centerpartiet – jag upprepar det ifall du inte hörde vad jag sade i mitt huvudanförande – är valfriheten viktigast. Vi tycker att människor skall ha möjlighet att hyra, i gemenskap eller enskilt. Vi tycker också att människor skall ha möjlighet att äga.

Varför tycker inte socialdemokraterna att det är viktigt med valfrihet? Vad är det som är så fult med att äga?

Anf. 26 CARINA ADOLFSSON (s) replik:

Fru talman! Vi anser inte att det är fult att äga. Vad vi vill ha är mångfald i boendet. Men mångfald i boendet innebär att också hyresrätt skall finnas. Man skall ha rätt att hyra. Det skall alltså inte bara vara ägande, men det är ju det som är trenden i samhället i dag, och det är det som Centerpartiet står för. Du sade i ditt huvudanförande att viktigast för er är den mänskliga rättigheten att få äga.

Anf. 27 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! Carina Adolfsson gör en märklig gradering av hyresvärdar. Det låter som att det med en bostadsrättsförening som hyresvärd är förnedrande att vara hyresgäst. Då måste det väl vara likadant om man bor hos en privat hyresvärd eller om man råkar bo i samma hus som vd:n för det kommunala bolaget finns. Det är då också förnedrande.

Är det bara kommunala bostadsstiftelser och möjligen kommunala bostadsföretag som är fullgoda hyresvärdar? Det låter faktiskt så. Övrigt tycks det vara förnedrande för en människa att behöva bo i.

Anf. 28 CARINA ADOLFSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har aldrig påstått att det är förnedrande att ha en bostadsrättsförening som hyresvärd. Men det är skillnad mellan om jag själv har valt att hyra av en privat hyresvärd och om jag av olika orsaker, när man skall bilda en bostadsrättsförening, inte har gått med i föreningen. Det är en ganska stor skillnad i det avseendet.

Anf. 29 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! Besittningsskyddet finns ju där. Jag har t.o.m. rätt att byta min lägenhet mot en annan om jag inte skulle vilja bo kvar och ha den här hyresvärden.

Är det inte oschyst att vid redan påbörjad planering när det gäller ombildning plötsligt få reglerna totalt ändrade? Är inte det ett oschyst beteende?

Anf. 30 CARINA ADOLFSSON (s) replik:

Fru talman! Som jag tidigare sade finns ju besittningsskyddet kvar. Vi vet att många hyresgäster som bor kvar i bostadsrättsföreningen känner att man på något sätt vill knuffa ut dem därför att bostadsrättsföreningen hellre vill att lägenheten blir en bostadsrätt.

Vid flera tillfällen i debatten har det framkommit att vi före 1992 hade den regel som vi i dag skall ta ställning till, dvs. att det krävs två tredjedels majoritet. Jag skulle vilja läsa innantill ur det protokoll från 1992 där frågan debatterades. Dåvarande bostadsministern sade då: ”Enligt min mening har de synpunkter som ligger bakom det nuvarande kravet på kvalificerad majoritet i och för sig goda skäl för sig. Det är självklart bäst för föreningen och de boende om alla eller nästan alla lägenheter i fastigheten är upplåtna med bostadsrätt.”

Anf. 31 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Egentligen kan man efter att ha hört tidigare inlägg fråga sig om det är någon större poäng att debattera frågan om omvandling till bostadsrätter.

Som jag upplever det driver borgerligheten frågan ur ett rent ideologiskt perspektiv, nämligen ägandets helighet. Man försöker hävda sina egna ideologiska teser som objektiva från både ekonomisk och demokratisk synvinkel.

Som jag ser det är frågan inte så enkel. Den borde belysas ur betydligt fler perspektiv. Det går en klar skiljelinje mellan dem som hävdar bostaden som en social rättighet och dem som hävdar bostaden som en vara på marknaden, som vilken annan vara som helst.

Det finns i dag mycket stora problem på bostadsmarknaden som det borde vara viktigare att diskutera än just eventuellt ägande. Såvitt jag förstår kommer det här att innebära att de problem som finns ytterligare ökar.

Den borgerliga regeringen tog bort många av de redskap som fanns för att kunna upprätthålla en social bostadspolitik. Kombinerat med den ofinansierade skattereformen som har drabbat boendekostnaderna hårt, framför allt för hyresgästerna, innebär detta att vi under en tioårsperiod närmast har avskaffat den sociala bostadspolitiken.

Effekterna har vi sett i form av ökad bostadslöshet, fler mambor, trångboddhet, segregation och, för allt i världen, ökad spekulation i boendet. Jag tror att det nu behövs ett andrum för att kunna återskapa den sociala bostadspolitiken. Det här förslaget är ett sådant andrum.

För oss vänsterpartister är det betydelsefullt att mångfald i boendet finns överallt. Det innebär att allmännyttan måste få en chans att leva kvar som ett alternativ till bostadsrätter, privata hyresrätter och egnahem – och då inte bara i vissa delar utan överallt.

Det finns också en del praktiska skäl till att vi ställer oss bakom regeringens förslag. Från många bankekonomer sägs det att det, för att en nybildad bostadsrättsförening skall fungera, krävs att ungefär 70 % av de boende ställer sig positiva till bostadsrätten och ansluter sig till föreningen. I annat fall riskerar man att sitta med ganska dyrbart kapital i en förening och få problem med att driva sin förening som en bostadsrättsförening.

Skälen att bilda bostadsrätt är naturligtvis olika och kan handla om allt från ökat inflytande till ren spekulation. När det gäller boendeinflytandet tror jag, precis som Carina Adolfsson, att det vore bättre om vi i stället försökte skapa regler som tydligt kunde öka hyresgästernas inflytande och makt över boendet än att vi omvandlar hyresrätter till ägandelägenheter och bostadsrätter.

Jag kan förstå att det är svårt för en borgare att se någon annan makt än ägandets makt, men jag vet att det är fullt möjligt.

Det finns, som jag sade, en rad andra skäl till att omvandla till bostadsrätt, som är av mer spekulativ art. I storstädernas centrala områden finns det möjligheter att tjäna pengar på skillnaden mellan det som brukar kallas marknadshyra och den faktiska hyran. Vinsten delas mellan fastighetsägarna och bostadsrättsinnehavarna, som kan tjäna en rejäl hacka på att sälja vidare med ganska stora vinster. Det innebär i sin förlängning att segregationen kommer att öka. Så fort en lägenhet säljs kommer den bara att kunna efterfrågas av hushåll med mycket stark ekonomi. Det är ett problem för dem som bor kvar som hyresgäster i en förening. Ett av skälen är bl.a. att de sitter på ett värde för bostadsföreningen som är ganska eftertraktat. I och med att en hyresgäst lämnar bostadsrättsföreningen som hyresvärd skapas automatiskt ett ekonomiskt värde för bostadsrättsföreningen att sälja lägenheten vidare. Det tryck som kommer att finnas på hyresgästerna i sådana bostadsområden kommer inte att vara litet.

Ett problem för dem som är kvar som hyresgäster är att man inte får några professionella hyresvärdar. Man bildar mycket sällan en bostadsrättsförening för att man skall bedriva en bostadsuthyrningsverksamhet. Man kommer, precis som Carina Adolfsson sade, få sina grannar som hyresvärd. Det är inte helt enkelt att de man tidigare drack kaffe med är man nu ekonomiskt beroende av.

Jag förstår inte varför man blev så upprörd över detta med trefjärdedels majoritet. Det är inte särskilt underligt att vi skyddar minoriteter i olika former. Jag kan tänka mig faktiskt tillfällen där 1 % har rätt mot 99 %. Men då får vi ett mer filosofiskt resonemang.

Jag yrkar bifall till hemställan och avslag på samtliga motioner.

Anf. 32 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Socialdemokrater brukar tala mycket om bostadsrätter. För egen del tycker jag att det är underhållande att höra på dem. Vanligen får man höra något nytt argument åt något håll. Att det kommer något nytt varje gång man lyssnar beror på att de socialdemokratiska uppfattningarna om bostadsrätter varierar mycket. Jan Nygren, tidigare statsministerkandidat, uttrycker sig exempelvis på ett sätt som socialdemokraterna i bostadsutskottet vanligtvis inte brukar kännas vid så mycket. Rent av kan man konstatera att en och samma socialdemokrat vanligen tycker olika saker om bostadsrätter beroende på vilken situation man befinner sig i.

Sten Lundström säger att det här är en ideologisk fråga. Det är möjligt att det är så. Men då har vi förmodligen en lite olika demokrati som vi värnar i vår ideologi. Jag vet att det här förslaget är föranlett bl.a. av att de kommunala väljarna i Stockholm har tagit klar ställning för att kommunen skall erbjuda de hyresgäster i de kommunala bostäderna som vill att köpa dem. Jag tycker att det är en rimlig demokratisk ideologisk ståndpunkt. Att peta i det tycker jag inte är demokratiskt. Därmed strider det mot min ideologi. Vänsterpartiet är naturligtvis konsekvent i ett annat avseende, nämligen att säga nej till enskild äganderätt.

Socialdemokraterna är mer slingriga i sina principer. Man får ägna sig åt lite mer analys för att se deras linjer, men det brukar gå efter en del

ansträngning. Trots att det socialdemokratiska talet om bostadsrätter framstår som förvirrat och spretande åt olika håll visar det sig att det finns en klar och konsekvent röd tråd i resonemanget. När vi diskuterar ägarlägenheter finns det ingen hejd på alla de fördelar för de boende som socialdemokraterna anser vara förknippade just med bostadsrättsboende. När det gäller att utgöra alternativ och motståndet mot ägarlägenheter, en boendeform med ett starkt inslag av personligt ägande, duger bostadsrätten som ett slagträ mot ägarlägenheter. Så ser den socialdemokratiska retoriken ut.

När vi kommer över till en diskussion om bostadsrätter då är de min- sann inte mycket värda. Då antyds det generellt att bostadsrättsföreningar är dåliga hyresvärdar, att bostadsrättsintressenter är en grupp bostadsspe- kulanter som vill slänga ut vanligt folk från stadskärnorna, och att om man inte motverkar bostadsombildning kommer hyresmarknaden att förstöras och rent av falla ihop i vissa städer. I de diskussionerna om bostadsrätter kan man t.o.m. få intrycket att privata hyresvärdar är en smått helgonförklarad grupp personer som gör en samhällsnyttig insats genom att erbjuda ett boende som förhindrar de boende att äga sin egen bostad. Vi hörde här tidigare att även om de boende i vissa fall är för att bilda bostadsrätt vill man prioritera en privat hyreshushandlare så att denne hellre får köpa än bostadsrättsföreningen. Detta som en kommentar till Carina Adolfssons fråga.

Naturligtvis försvinner glorian runt de privata hyresvärdarnas huvu- den när diskussionen glider in på frågan om kommunalt bostadsägande. Då är det som bekant en skillnad mellan enskilda och kommunala hyres- värdar som mellan svart och vitt.

Fru talman! Socialdemokraternas retorik har den röda tråden att för- svaga den enskilda äganderätten i boendet. Det är därför man försöker att stoppa ägarlägenheter, försvåra bostadsrättsboende, förstärka det kom- munala anonyma boendet i kommunala bostadsföretag. Detta ärende är ett exempel på den inställningen. När det inte gick att genomföra den tokiga idé som utskottsmajoriteten hade från början, nämligen att kräva ett mycket högre pris av en bostadsrättsförening som köper hus än av en vanlig bostadsspekulant vid motsvarande husköp, kommer nu detta i stället. Här försöker man försvaga bostadsrättsföreningens förmåga att köpa de hus som föreningens medlemmar bor i. Som vi hörde tidigare har den normala bestämmelsen om 50 % majoritet inte medfört några problem, men likväl föreslår regeringen i ett i hast producerat och dåligt förberett ärende att man skall frångå normal föreningspraxis för att för- svaga bostadsrättsföreningens handlingsförmåga. Kvaliteten i lagförsla- get har ifrågasatts. Jag vill återge en miljöpartistisk bedömning. Det är miljöpartisterna i Stockholms kommunstyrelse som anförde följande vid ärendets behandling:

Enligt vår bedömning är denna i Justitiedepartementet föreslagna lag- ändring inte en lämplig väg att på lång sikt trygga tillgången till en mångfald i upplåtelseformer i alla delar av Stockholm. Lagändringen skulle inte effektivt kunna motverka att de kommunala bostadsbolagens hyresrätter i innerstaden snabbt skulle förvandlas till bostadsrätter.

Men så fortsätter de: Däremot skulle lagändringen ytterligare försvåra en ur bättre balanssynpunkt önskvärd ökning av antalet bostadsrätter och minskning av andelen hyresrätter i stora delar av ytterstadsområdena.

Prot. 1998/99:97
20 maj

*Ombildning av
hyresrätt till
bostadsrätt m.m.*

Detta är en miljöpartistisk bedömning i både sak och kvalitet. Ett uttalande rakt ut i luften om varierade upplåtelseformer fyller emellertid ingen funktion.

Vi skall naturligtvis erbjuda former för olika, efterfrågade typer av boenden. Vi skall låta människorna bestämma själva utan statliga pek-pinnar och begränsningar. Vi skall ha hyresrätt, kooperativ hyresrätt, bostadsrätt, ägarlägenheter – ja, mångfalden är av stor betydelse för att kunna tillfredsställa våra medborgares önskemål. Vi skall sluta att hacka på bostadsrättsboendet.

Fru talman! Jag bifaller de av Knut Billing tidigare framförda yrkandena.

Anf. 33 CARINA ADOLFSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att det gläder mig att Carl-Erik Skårman tycker att det är underhållande att lyssna på oss socialdemokrater. Jag hoppas att han menade det också, så att det inte var något underförstått elakt.

Jag vill också, innan jag ställer min fråga, säga att för oss handlar det om att vi har samma ideologi, oavsett om det gäller bostadsrätter, ägarlägenheter eller hyresrätter.

Men så min fråga till Skårman. Som vi vet är det ju bostadsbrist i Stockholm. Det är en väldigt stor efterfrågan, enligt vad man kan förstå av medierna inte minst, på omvandling till bostadsrätter i innerstaden i Stockholm. Då undrar jag: Varför är det så viktigt för samhället att ombilda till bostadsrätter? Om man, som här i Stockholm, vet att det är bostadsbrist – och när det är bostadsbrist vet vi att priserna stiger och att det blir fastighetsspekulation – på vilket sätt gagnar då detta samhället och medborgarna?

Anf. 34 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Jo, jag tycker uppriktigt att det är intressant att höra socialdemokrater tala om bostadsrätter. Men jag har blivit förbryllad därför att jag tycker att resonemanget spretar åt många olika håll. Vad jag har kommit fram till och som jag försökte tala om här är att det trots allt finns en röd tråd i den socialdemokratiska retoriken, nämligen att i alla olika boendeformer minska det enskilda ägandet. Det tycker jag att jag visade ganska klart.

Jag har en annan inställning. Jag tycker nämligen att det är viktigt att vi kan erbjuda de boende och invånarna i exempelvis Stockholm den boendeform som de önskar. I vissa fall ser jag rent av en fördel också för samhället i stort i att man i exempelvis i vissa förortsområden får ett större inslag av bostadsrätter och därmed en mer bofast befolkning, eftersom omflyttningen är ett av de stora problemen i ytterstadsområdena.

Även i innerstaden kan det behövas en viss rörlighet, som av allt att döma underlättas av bostadsrättsboendet i innerstaden. Som exempel, fru talman, kan jag tala om att det var någon som räknade ut hur många år det skulle ta att få hela befolkningen på Östermalm att flytta om med den takt som de gör det i dag. Det skulle ta 200 år, beroende på att ingen flyttar från hyresrätterna där. Då hamnar vi i en absurd situation.

Anf. 35 CARINA ADOLFSSON (s) replik:

Fru talman! Om det blir fler och fler bostadsrätter och fastighetspriserna stiger, kan man känna en viss oro för att det bara blir bostadsrätter och eget ägande i innerstaden. Skall då de vanliga människorna, de som kanske inte har så höga inkomster, inte ha någon möjlighet att bo i innerstaden? Skall de bara bo ute i förorterna eller ute i glesbygden, eller?

Prot. 1998/99:97

20 maj

*Ombildning av
hyresrätt till
bostadsrätt m.m.*

Anf. 36 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Jag blir nu tvungen att gå lite grann utanför det omedelbara ärendet.

Om vi hade fått till stånd ett mer omfattande byggande i Storstockholm och inte blivit låsta av de hyresnivåer som den socialdemokratiska majoriteten tidigare satte för hus i innerstaden, hade vi fått ett rikare utbud och större möjlighet att tillgodose både bostadsrättsefterfrågan och hyresrättsefterfrågan i både ytter- och innerstaden. Det finns många, liksom jag själv, som gillar att bo utanför innerstaden och som aldrig skulle komma på tanken att flytta in till innerstaden.

Anf. 37 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Man kan undra om Carl-Erik Skårman är medveten om vilket betänkande vi behandlar när han påstår att Vänsterpartiet konsekvent säger nej till enskilt ägande. Mig veterligen handlar betänkandet om omvandlande från hyresrätt till bostadsrätt. Mig veterligen handlar det inte om konfiskering av egna hem, bostadsrätter eller något annat.

Vad jag talar om är att i er ideologiska sinnesvärld, som ni dessutom upphöjer som någon allmän samhällssanning, är ägandet i alla former det mest väsentliga. Därför är ni inte beredda att skydda minoriteter, och betänkandet går ut på att vi skall försöka skydda minoriteterna. Vad ni vill är att ägandet skall vara den enda formen för makt och inflytande som finns. Därför skulle jag vilja ställa en mycket konkret fråga till Carl-Erik Skårman.

Är Carl-Erik Skårman beredd att ge dem som bor hos privata hyresvärdar rätten till makt och inflytande över sitt eget boende?

Anf. 38 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att vi skall tillhandahålla äganderätter efter den efterfrågan som finns hos allmänheten. Jag har dessvärre aldrig hört någon vänsterpartist tala om ökat enskilt ägande i boendet, och jag tror inte att någon annan har hört det heller.

När det gäller boendeflyttandet tycker jag att det är en utmärkt fråga för hyresgäster och hyresvärdar att förhandla fram gemensamt.

Anf. 39 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att Carl-Erik Skårman inte är beredd att skydda minoriteter i det här fallet. Han är inte beredd att skydda de människor som inte har råd att köpa sin lägenhet och de grupper som inte kommer i åtnjutande av dessa bostäder framöver därför att de saknar den ekonomi som är en förutsättning för denna boendeform. Jag kan också konstatera att Carl-Erik Skårman med vett och vilja är beredd att öka segregationen i storstäderna.

Min fråga till Skårman är mycket klar: Är du beredd att minska ägandets makt när det gäller boendet? Är du beredd att säga till de privata hyresvärdarna att de får ge avkall på den makt de har i form av sitt ägande och låta dem som bor i deras bostäder ha rätt till makt och inflytande vad gäller både förvaltning och skötsel av bostadsområdena?

Anf. 40 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Jag är visst beredd att skydda minoriteter. Det framgår ju också av betänkandet att den som inte vill vara med i en bostadsrättsförening har precis samma besittningsskydd som tidigare och t.o.m. bytesrätt, vilket är ett skydd så gott som något.

Däremot är jag inte villig att trampa på majoriteten, så som kan inträffa om en majoritet av hyresgästerna vill överta en fastighet i bostadsrättsform men inte får det beroende på de regler som här föreslås, men där hyresvärderna ändå kan sälja sin fastighet till vilken hyreshushandlare som helst.

Fru talman! Att sprida ägandet till de enskilda människorna är jag mycket positiv till, därför att jag tror att de enskilda människorna har större glädje av detta än av ett anonymt ägande.

Anf. 41 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Jag vill fråga Carl-Erik Skårman om han har tillgång till hela detta PM från mp:s fullmäktigegrupp i Stockholm. Annars tycker jag att han läser det här som en viss potentat läser Bibeln. Det står nämligen i PM:et att det är viktigt att stödja en mångfald av upplåtelseformer. Man vill uppmuntra kooperativa hyresrätter. Innehållet i boendet, som självförvaltningsmöjligheter, miljöanpassning och ekologisk utveckling, är viktigare än själva upplåtelseformen. Andelen hyresrätter i innerstaden måste öka.

Den lagstiftning som vi föreslår nu anser man däremot kanske inte tillräckligt effektivt skulle kunna motverka att de kommunala bostadsbolagens hyresrätter i innerstaden snabbt förvandlas till bostadsrätter. Det skulle för överskådlig tid skapa ett bestående underskott på hyresrätter i stora delar av innerstaden och kraftigt förstärka den växande boendesegregationen där.

Det kan jag väl säga som ett delsvar till Knut Billing, som undrade vad jag hade för åsikter, eller kunskaper, i frågan.

Anf. 42 TREDJE VICE TALMANNEN:

Repliken gäller inte Knut Billing.

Anf. 43 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt. Vi kommer att återkomma till vad fullmäktigegruppen i Stockholm anser när det gäller utförsäljningen av bostadsbolag så småningom.

Anf. 44 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Jag tog upp Miljöpartiets bedömning av effekterna för innerstaden som ett exempel på kvaliteten i förslaget, dvs. hur förslaget överensstämmer med de angivna syftena. Jag tog upp frågan om

huruvida det här påverkar tillgången till bostadsrätter i ytterstaden. Det handlar om en bedömning i fråga om varierat boende i ytterstaden, något som alla har sagt sig vara intresserade av.

Anf. 45 AMANDA GRÖNLUND (kd):

Fru talman! Det är väldigt märkligt att regeringen, och nu även utskottsmajoriteten, vill gå in och reglera något av det mest kooperativa som finns, nämligen att grannar tillsammans går ihop i en förening och köper loss en fastighet. En bostadsrättsförening är demokrati i ordets rätta bemärkelse; att man nära människan fattar besluten, att det inte är någon stor, mäktig fastighetsägare eller hyresvärd långt därborta – kommunal eller privat – som man inte kan påverka som bestämmer över fastigheten. I stället bestämmer man tillsammans i föreningen när man skall plantera om gräsmattan, när man skall måla om trapphuset, när man skall renovera i badrummen.

Många av er här i kammaren har säkert, precis som jag själv, bott i en hyreslägenhet med en storvärd. Då är man ju som hyresgäst helt utlämnad åt världens godtycke vad gäller de här sakerna – målning, tapetsering och övriga förändringar. Ofta går värdarna efter givna mallar så att det bara är vissa år som man kan få ommålat osv. Då har man som hyresgäst inte speciellt stora möjligheter att påverka detta. I en bostadsrättsförening finns möjligheterna på ett helt annat sätt.

Fru talman! Socialdemokraternas eget ungdomsförbund har många gånger talat om egenmakt. Och det här är ett typexempel på egenmakt. Det handlar om att låta den lilla människan fatta beslut över sin vardag. Men talet om egenmakt kanske bara är en tom floskel, och ni f.d. SSU:are i den här kammaren kanske har växt ifrån det där. Nu är det bara kollektivismens bana som gäller. Det handlar ju inte om att sälja ut kommunal egendom till fastighetshajar eller oseriösa spekulanter. Det handlar om att den lilla människan skall få makt över sitt boende. Hur kan man förvägra henne det?

Och hur är det med er miljöpartister, Helena Hillar Rosenqvist? Jag satt i går och läste ert partiprogram. Där talas det om bättre möjligheter för de hyresgäster som vill äga sin lägenhet. Att det här talet nu offras på samarbetets altare och att ni skulle börja vandra den här kollektivistiska vägen, det hade jag aldrig kunnat tro. Men nu i dag har vi fått svaret. Miljöpartiet har gjort sitt ställningstagande på grund av en SIFO-undersökning.

Jag skulle vilja vara med när ledamöterna i den här kammaren åker hem och ser sina väljare i ögonen i valkretsarna och berättar för dem att nu har vi förvägrat dem rätten till makt över sin bostadssituation.

Det är också intressant att höra socialdemokraterna, och jag skulle vilja ställa en fråga till dem. Vill socialdemokraterna avskaffa majoritetsdemokratin även generellt i samhället? Man baserar ett politiskt beslut på känslor. Som kristdemokratisk ledamot i den här kammaren känner jag inte alltid att besluten är rätt fattade. Det är många gånger man går från den här församlingen och känner att nej, det blev inte ett så bra beslut fattat. Ändå måste man respektera de beslut som *är* fattade. Vi lever ju i en demokrati. Vi har valt att ha ett majoritetsstyre.

Fru talman! Nu skall vi inte ha en Stockholmsdebatt, men det här är en av de viktigaste frågorna i Stockholm just nu. I Stockholm valde väl-

Prot. 1998/99:97
20 maj

*Ombildning av
hyresrätt till
bostadsrätt m.m.*

jarna en annan majoritet i Stadshuset – som för övrigt ligger på andra sidan vattnet härifrån sett – än den som finns här i kammaren. Stockholmarna ville få möjlighet att bilda bostadsrättsföreningar och bredda ägandet av de fastigheter som finns i staden.

Men det handlar inte om att alla hyresrätter skall bli bostadsrätter. Det handlar inte om någon segregation. Det handlar om att de människor som vill vara med och ta ansvar för sitt boende skall få en rimlig möjlighet att göra detta. Jag kan bara vädja till er att visa respekt för de här människorna.

Ytterst blir ju det här en klassfråga. Nu har socialdemokraterna chansen att här i dag visa att familjen Svensson i Hökarängen kan få möjlighet att äga sin lägenhet – en familj som med det nuvarande förslaget från utskottsmajoriteten inte skulle ha möjlighet att göra detta. Vill socialdemokraterna att det bara är de med feta plånböcker som skall ha rätt att välja sin boendeform eller skall också den lilla människan få möjlighet att till ett rimligt pris äga sin lägenhet?

Fru talman! Agerandet från utskottsmajoriteten är ett hån mot de människor som har bildat förening och som har långtgående planer på att köpa loss sin fastighet. Genom att utskottsmajoriteten inte har bifallit motionsyrkandena som handlar om de här övergångsregleringarna försvårar ju riksdagen för de människor som vill ta det här ansvaret.

Vilket samhälle skall vi ha i framtiden? Skall staten styra våra liv? Skall staten hindra människors engagemang och vilja att ta ansvar? Nej, statens roll skall ju vara stödjande. Vi skall uppmuntra människor att ta ansvar, människor som är villiga att satsa tid, engagemang och ekonomi för att få möjlighet att göra detta. Nu har vi en möjlighet att avstyra det här hindret. Nu har vi en möjlighet att låta människor ta ansvar. Hindra dem inte! Stöd dem i stället! Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 46 CARINA ADOLFSSON (s) replik:

Fru talman! Amanda Grönlund gör i sin inledning en beskrivning av hur det är att bo i hyresrätt jämfört med hur det är att bo i bostadsrätt. Jag har personligen bott i båda upplåtelseformerna. Jag har egen erfarenhet från båda, och jag kan påstå att det är precis lika bra att bo i hyresrätt och där ha möjlighet till demokratiskt inflytande via exempelvis hyresgästföreningen som det är att bo i bostadsrättsförening och exempelvis vara med i föreningens styrelse.

Så vill jag ta upp frågan om huruvida vi vill avskaffa majoritetsbeslut även i andra sammanhang. På den frågan är det ju ett bestämt nej. Jag tycker att man skall komma ihåg en sak när det gäller bostadsrättsföreningar. Det här är en föreningsrätt med väldigt stora ekonomiska åtaganden. Där har man också en skyldighet gentemot den lilla människan. Det är det som vi anser vara viktigt. När man skall bilda en bostadsrättsförening skall det vara så många som möjligt som är med för att det skall bli en stark förening.

Anf. 47 AMANDA GRÖNLUND (kd) replik:

Fru talman! Självklart är det viktigt att så många som möjligt är med för att det skall bli en stark bostadsrättsförening. I ett inledningsskede kanske man är rädd för en förändring. Därför kanske inte alla är med från början. Men jag förstår inte varför man blockerar det här. Det tycker jag

är väldigt märkligt. Och jag har inte samma erfarenheter som Carina av att bo i hyresrätt.

Prot. 1998/99:97
20 maj

Anf. 48 CARINA ADOLFSSON (s) replik:

Fru talman! Erfarenheten kan ju komma sig av att man har olika kunskap om hur man är med och påverkar. Återigen vill jag säga att det är den lilla människan vi måste bygga staket för. Det är det som är vårt ansvar här i Sveriges riksdag; att se till att den lilla människan inte kommer i kläm. Om vi då kan fatta ett beslut som gör att bostadsrättsföreningen blir starkare anser vi att det är positivt.

Anf. 49 AMANDA GRÖNLUND (kd) replik:

Fru talman! Om den lilla människan nu vill vara med och bilda en bostadsrättsförening så skall man självklart ge människor den möjligheten.

Anf. 50 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Jag är väldigt glad att Amanda Grönlund har tagit del av Miljöpartiets partiprogram. Jag vill dock upplysningsvis fortsätta att lägga ut texten om det programmet.

Du nämnde att vi vill ha en spridning av ägande och ansvar. Ja, och vi vill också ha en betydande begränsning av spekulationen i bostadsfastigheter. De här bostadsrättsspekulationerna som finns nu är ju i mångt och mycket just spekulationer, även om de aspekter som du nämner naturligtvis också finns. Ökat ansvar och inflytande är jätteviktigt.

Bättre möjligheter för hyresgäster att ta över sina lägenheter minskar inte vårt krav på ett bra fungerande bestånd av hyresrätter. Det är där vi är nu just i denna fråga.

Anf. 51 AMANDA GRÖNLUND (kd) replik:

Fru talman! Bevisligen har vi olika uppfattningar i denna fråga. Jag kan inte se problemet. Om 90 % av alla hyresgäster vill bilda bostadsrättsförening och vill få möjlighet att äga sin lägenhet, vad är då problemet? Skall vi i all oändlighet bara krama om de hyresrätter som finns? Jag tycker att den enskilda människan själv skall få möjlighet att välja. Vill man bo i hyresrätt skall man få göra det. Vill man vara med och ombilda hyresrätt till bostadsrätt skall den möjligheten finnas.

Anf. 52 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Amanda Grönlund har ett nytt förslag att 90 % av hyresgästerna skall stå bakom förslaget för att ombildning till bostadsrätter skall komma till stånd. Det är alldeles utmärkt. Då får man en väldigt stark och bra bostadsrättsförening som med säkerhet mycket väl kan ta hand om det fåtal hyresgäster som kommer att kvarstå som just hyresgäster.

Anf. 53 AMANDA GRÖNLUND (kd) replik:

Fru talman! Jag har aldrig sagt att 90 % skall behöva vara med. Men självklart tycker jag att det är bra om så många som möjligt är med. Men om 65 % vill gå med, då är det jättebra. Låt dem få göra det.

*Ombildning av
hyresrätt till
bostadsrätt m.m.*

Anf. 54 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag reagerade lite grann på Amanda Grönlunds beskrivning av en verklighet som jag inte känner igen över huvud taget. Du säger att priset på bostadsrätter i Stockholm inte skulle skapa någon form av segregation. Det är fullständigt självklart att det gör det. Priserna i Stockholms innerstad gör att vissa grupper av människor inte har möjlighet att efterfråga bostäder i Stockholms innerstad. Det skapar naturligtvis segregation för de människor som inte har råd att bosätta sig där. Då skapas det andra ställen där de kan bo.

Jag undrar lite grann om du har läst betänkandet. Om det är 90 % av hyresgästerna som vill bilda en bostadsrättsförening är det ingenting i detta förslag som hindrar bildandet av en bostadsrättsförening. Vi kräver tvåtredjedels majoritet. Det gör vi för att skydda minoriteter. Och jag trodde faktiskt någonstans att den s.k. sociala aspekt som Kristdemokraterna har skulle göra att de faktiskt kan inse att man periodvis måste skydda minoriteter. Som jag sade i mitt tidigare anförande finns det tillfällen då jag är beredd att säga att 1 % rättigheter skall stå före 99 %. Det kan t.ex. gälla rätten till fria val. 99 % som förnekar 1 % rätten till fria val är inte rimligt. Det handlar om skydd av en minoritet. Det finns en mängd andra tillfällen då jag kan tänka mig att majoritetsförhållandena kan bli olika.

Alla som bor i en hyresrätt har valt att bosätta sig i en hyresrätt. Därför finns det anledning att skydda de människor som inte har ekonomiska förutsättningar att köpa sina lägenheter och som inte vill köpa sina lägenheter och som framför allt inte vill ha sina grannar som hyresvärdar.

Anf. 55 AMANDA GRÖNLUND (kd) replik:

Fru talman! Men alla de som vill fortsätta att hyra sina lägenheter får ju den möjligheten, och det finns ett minoritetsskydd i lagen.

Anf. 56 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag har blivit uppvaktad av ganska många människor som så att säga har blivit drabbade av att bo i bostadsrättsföreningar som hyresgäster på grund av att det har skett en omvandling till bostadsrätter och att de inte har haft råd att gå med. Trycket är starkt på dessa hyresgäster av två skäl. För det första sitter föreningen med kapitalkostnader för dessa lägenheter, och behovet av att omvandla kapitalet och få in pengar för detta är rätt betydelsefullt. För det andra är det inte särskilt lätt att bo i en förening där nästan alla grannarna är ägare. Dessutom skapar det på sikt en ökad segregation. Och det är ni helt med på att göra. Ni har nämligen en uppfattning om att segregationen bara sker där de fattiga människorna bor. Men den egentliga segregationen sker där de människor som har ekonomiska förutsättningar att köpa sig fria för att leva tillsammans med andra människor bor. Det vill ni öka. Det som vi vill göra enligt detta betänkande är att bara lite grann skydda de människor som i dag inte kommer att ha råd att bo kvar i fastigheterna på grund av att de omvandlas till bostadsrätter.

Anf. 57 AMANDA GRÖNLUND (kd) replik:

Fru talman! Jag har inget mer att säga.

Anf. 58 LENNART NILSSON (s):

Fru talman! Jag skall inte ge mig in så mycket på sakfrågan. Den har det ju talats en hel del om av företrädare för majoriteten. Men det är en del som bekymrar mig här i Sveriges riksdag. Utifrån det valresultat som vi fick kan jag i och för sig förstå att det finns en besvikelse hos moderater och andra att de inte lyckades vinna regeringsmakten. De är besvikna över att valresultatet inte präglades av moderat politik. Det tar sig olika uttryck, och jag har förstått att de i detta fall av partitaktiska skäl vill försöka använda sig av grundlagen för att förhindra det som en majoritet av Sveriges riksdag står bakom.

Knut Billing har här talat om majoriteter och minoriteter. Det blir lite märkligt för mig när man talar om majoritetsregler och att det inte skulle vara demokratiskt med tvåtredjedels majoritet. Samtidigt vill Knut Billing och oppositionen här i Sveriges riksdag använda sig av en sjättedel av riksdagens ledamöter för att förhindra detta. Knut Billing vet mycket väl att Lagrådet inte har haft några invändningar mot de delar som handlar om grundlagen.

Det som jag tycker är trist är att de utifrån partitaktiska skäl vill använda sig av regeringsform och grundlag för att förhindra saker och ting när de vet att detta inte står i strid mot några grundlagar. Jag beklagar detta. Om det är Moderaternas och de andras inställning att de kommer att fortsätta på ett sådant sätt vet vi att det kommer att bli bekymmer i Sveriges riksdag när de skall använda sig av en sjättedel av ledamöterna och kalla det för demokratiskt när inte två tredjedelar av en majoritet skulle vara demokrati.

När det handlar om demokratibegrepp kan man ibland fundera över om Moderaternas logik och politik egentligen hänger ihop.

Anf. 59 KNUT BILLING (m):

Fru talman! Jag vill bara till Lennart Nilsson säga att det yrkande som har framlagts av de fyra partierna är helt i enlighet med den grundlag som Lennart Nilsson själv har varit med om att fatta beslut om. Det som vi lägger fram är något som Socialdemokraterna anser är rätt och riktigt.

Visst är vi besvikna över att vi inte vann regeringsmakten i konungariket Sverige. Visst är vi det. Men vi är än mer besvikna, fru talman, över att Socialdemokraterna anser att de skall utnyttja den minoritetsställning som de har i Stockholm och i andra borgerligt styrda kommuner för att förhindra att man där genomför en borgerlig politik.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 6 §.)

2 § Vissa byggfrågor m.m.

Föredrogs

Bostadsutskottets betänkande 1998/99:BoU8

Vissa byggfrågor m.m. (prop. 1998/99:62)

Prot. 1998/99:97

20 maj

~~Omskultningsfrågor m.m.~~
hyresrätt till
bostadsrätt m.m.

Anf. 60 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Det här är ett betänkande som omfattar många frågor och många synpunkter från olika partier, och jag utgår från att flera talare kommer att beröra olika delar senare i diskussionen.

Jag ämnar inskränka mig till att kommentera två förhållanden. Det ena är den kommunala förköpsrätten. Det andra är benämningen kvalitetsansvarig.

Det är en gammal moderat ståndpunkt, som jag tror att kammaren känner ganska väl vid det här laget, att den kommunala förköpsrätten är en av de olika tårtor på tårtor som har lagts när det gäller kommunernas möjligheter att påverka byggande och ägande av mark och fastigheter i kommunerna. Man har först och främst översiktsplaneinstrument. Man har planmonopolet. Man har bygglov. Det finns en lag om tvångsförvaltning för den händelse de fastigheter som finns i kommunen inte sköts ordentligt. Man har möjligheter att exproprierar för den händelse någon fastighet på ett eller annat sätt ligger i vägen för de kommunala önskemålen.

Med den uppsättningen olika tvångsmedel, som alltså redan finns, borde varje kommun kunna styra sin fastighetshantering. Därmed är det kommunala förköpet onödigt. Det är ju ett ganska unikt och formellt brutalt ingripande i en civilrättsligt överenskommen fastighetsförsäljning. Därför yrkar jag bifall till reservation 3 i betänkandet.

Frågan om kvalitetsansvarig och kontrollansvarig är mera en samhällspedagogisk uppgift. Beteckningen kvalitetsansvarig har av allmänheten kommit att uppfattas så att den kvalitetsansvarige är garant för att det är god kvalitet när man bygger ett nytt hus. Så är det inte. Därför är den här benämningen inte riktig. Den kvalitetsansvarige är ansvarig för att kontrollen utförs. Även om det skulle vara dålig kvalitet på bygget är den kvalitetsansvarige endast skyldig att se till att den kontroll som skall ske sker på rätt sätt. Därför har vi, efter ett halvårs betänketid, ändrat uppfattning i de här frågorna och tycker att kontrollansvarig vore en bättre benämning på den här personen.

Det finns andra partier som inte står fast vid sina tidigare bedömningar som då sammanföll våra nuvarande. Men det är en annan fråga.

Anf. 61 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Detta är ett betänkande som omfattar det mesta av bostadspolitik. Det spretar, såvitt jag kan förstå, åt alla möjliga olika håll. Därför kommer jag att koncentrera mitt anförande till några av de reservationer som Vänsterpartiet har valt att lägga till betänkandet.

I reservation nr 4 tar vi upp behovet av en bättre fungerande ventilationskontroll. Det gör vi utifrån rapporter om att det fortfarande finns brister i kontrollsystemet. Det finns en del som tyder på att det har blivit bättre de senaste åren, men alla rapporter hitintills visar egentligen på att vi behöver en ytterligare skärpning.

Inomhusmiljön är en av våra viktigaste miljöfrågor, inte minst med tanke på att vi tillbringar 90 % av vår tid inomhus. Mellan 600 000 och 1 miljon människor bor i s.k. dåliga inomhusmiljöer med allt vad det för med sig i form av dålig hälsa och försämrad livskvalitet. En stor del av de problem som finns beror på felaktigt val av byggmaterial och felaktiga byggmetoder som har lett fram till att man har byggt in fukt i husen.

Samtidigt som vi har byggt in fukt i husen har vi utvecklat komplicerade och ofta ganska dåligt fungerande ventilationssystem.

Många problem med sjuka hus skulle kunna lösas med ett väl fungerande ventilationssystem. Därför är det väsentligt att förbättra ventilationskontrollen. Att nu föreslå försämringar i ventilationskontrollen utan att ha några bärande argument för det är inte rimligt, eller i alla fall inte acceptabelt. Ett väl fungerande ventilationssystem är naturligtvis av intresse för samhället eftersom det påverkar både inomhusmiljön och energiförbrukningen. Jag skulle därför vilja fråga utskottsmajoriteten på vilka grunder man nu föreslår försämringar i ventilationskontrollen.

Fru talman! Vänsterpartiet har under flera år drivit kravet på att en kvalitetsansvarig också skall ha ett uppdrag som motsvarar titeln eller att titeln förändras så att den motsvarar arbetsuppgifterna. I Boverkets utredning pekas det på de stora brister som finns i det nuvarande systemet, och man föreslår en rad förändringar för att förstärka den kvalitetsansvariges roll i byggprocessen. Tyvärr har regeringen valt att inte föreslå några åtgärder i den här delen. Boverket har i sin utredning konstaterat att det finns brister i det nybyggda beståndet både vad gäller tillgänglighet för funktionshindrade och lägenheters användbarhet i övrigt.

Moderaterna och Centerpartiet har nu valt att motionera om att förändra inte innehållet i tjänsten utan titeln på tjänsten. Det är något som Vänsterpartiet tidigare har föreslagit. Jag tror att det hade varit ganska bra om moderater och centerpartister hade hoppat på detta för några år sedan. Nu är risken snarare den att det skapas förvirring. Begreppet har blivit vedertaget nu. Eftersom vi i Vänsterpartiet vill förändra funktionen så att den lever upp till begreppet kvalitetsansvarig finns det för oss nu ingen anledning att ändra begreppet för att kanske redan om ett år förändra den kvalitetsansvariges arbetsuppgifter.

Fru talman! Betänkandet tar också upp en rad motioner om miljöanpassat byggande och boende. Som jag tidigare har nämnt är inomhusmiljön en mycket viktig miljöfråga både ur ett folkhälsoperspektiv och när det gäller energianvändning. Redan 1995 gav riksdagsmajoriteten regeringen i uppdrag att få till stånd ett miljöanpassat byggande och boende. Regeringen gav Boverket i uppdrag att föreslå lämpliga åtgärder. Därefter har Boverket presenterat en rad rapporter.

Dessa rapporter borde ha varit tillräckliga för att regeringen med kraft skulle påbörja arbetet och komma med förslag om konkreta åtgärder. Rapporterna ger enligt mitt förmenande ett tillräckligt underlag för ett mer konkret arbete med miljöanpassat byggande och boende. Tyvärr väljer regeringen ytterligare en gång att avvakta i stället för att offensivt föra frågan om ett ekologiskt hållbart Sverige framåt.

Det är möjligt att vi vänsterpartister kan anses otåliga i den här frågan. Men det finns också någon gräns för tålamodet hos mig, och jag tycker att utskottsmajoriteten uppenbarligen har passerat den gränsen.

Miljöförbättringar växer inte fram bara genom lagstiftning utan också genom människors kunskap och medvetna val. Konsumenterna på bostadsmarknaden har mycket svårt att överblicka effekterna för miljön, och även energiförbrukningen, i bostäder. Därför är det viktigt att konsumenterna får ett stöd i sitt val genom en tydlig energi- och miljödeklaration, vilket antagligen skulle få mycket positiva effekter precis som all annan miljömärkning.

Boverket har nu kommit med sin slutrapport. Nu är det viktigt att så fort som möjligt ta fram ett system som är enhetligt och som därmed också omfattar alla. Systemet skall bl.a. omfatta energiförbrukning, livscykelbegreppet, miljöpåverkan inomhus och utomhus, allergi- och överkänslighetsaspekter. Det är viktigt att detta kan ske inom de närmaste två åren. Utifrån det yrkar jag bifall till reservation 14.

Fru talman! Om det nu hade handlat om Monty Phytons cirkus hade jag sagt: *Now something completely different!*

Handikappombudsmannens femte rapport till regeringen visar att det finns mycket att önska när det gäller den del av utskottets verksamhetsområde som rör frågorna om tillgänglighet. Handläggningen av dessa frågor är en lång och sorglig historia. Först kom ett förslag om att enkla hinder skulle vara avhjälpta år 2000. Det kom i SOU 1994:36. Av detta blev det intet. Därefter kom ett lagförslag om samma sak, men då med år 2005 som slutdatum. Lagförslaget drogs tillbaka, och frågorna om tillgängligheten var tillbaka på ruta ett igen.

Handikappombudsmannen pekar i sin utredning på en rad brister i den allmänna miljöns tillgänglighet. Det handlar om trappsteg utan ramp, hissar utan punktskrift och trottoarkanter vid markerade övergångsställen som inte är avfasade. Inom parentes sagt var det bara 16 av Sveriges kommuner som hade vidtagit den åtgärden vid 1997 års rapport. Det handlar om entréer till publika lokaler som saknar automatiska dörröppnare. Vidare kan man konstatera att mer än en fjärdedel av landets kommunfullmäktigelokaler inte är anpassade för rörelsehindrade. Exemplet skulle kunna göras hur många som helst, men jag tror att bilden nu är ganska klar för kammaren.

Det som gör detta riktigt allvarligt är inte bara att det innebär svårigheter för de funktionshindrade. Det får också förödande konsekvenser för de funktionshindrades möjlighet till full delaktighet och jämlikhet. Det är fråga om allas rätt att delta i det demokratiska bygget.

Därför är det av största vikt att regeringen i sin handlingsplan för funktionshindrade lyfter fram frågorna om tillgängligheten och tydligt redovisar åtgärder för att enkelt avhjälpa hinder. Det är också viktigt att man skapar en mycket tydlig lagstiftning på det här området.

Utifrån det jag nu har sagt yrkar jag bifall till reservation 21.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag bara uppmärksamma kammaren på en annan av våra ombudsmäns rapporter, nämligen Barnombudsmannens. I årets rapport finns återigen ett påpekande om att hus byggda före 1973 och ombyggda före 1976 står för den absolut största delen av olyckorna. 23 olyckor med fall från fönster och balkong har studerats mellan 1994 och 1998. Tyvärr fick två av dessa olyckor dödlig utgång. Men man kan också konstatera att av alla de olyckorna skedde 21 i hus som inte omfattas av barnsäkerhetslagen.

I utskottets svar på Vänsterpartiets motion hänvisar man till att frågan har hög prioritet och att särskild vikt skall läggas vid informationsinsatser. Jag vill påpeka i det här sammanhanget att det inte är den första rapporten från Barnombudsmannen, och dessutom har Boverket i tidigare rapporter påpekat precis samma sak. Olyckorna sker framför allt i hus som har byggts före 1973 och renoverats före 1976. Att då inte ta konsekvenserna av de här rapporterna och göra sitt yttersta för att komma till rätta med problemen tycker jag inte riktigt är att ta frågan på allvar.

Den senaste rapporten understryker bara det som tidigare rapporter har visat, och det finns ingen anledning, såvitt jag kan förstå, att avvakta längre. Utskottet borde i stället se till att regeringen agerar snabbt och gör de förändringar i lagstiftningen som Barnombudsmannen föreslår, att barnsäkerhetskraven i Boverkets regler också skall gälla för fastigheter byggda före 1973.

Utifrån det jag nu har sagt yrkar jag bifall till reservation 22.

Anf. 62 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Jag vill fråga Sten Lundström om han tycker att den kvalitetsansvariges arbetsuppgifter har genomgått sådana förändringar i majoritetens betänkande att man kan kalla vederbörande för kvalitetsansvarig.

Anf. 63 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Nej, det tycker jag inte. Jag när ändå en förhoppning om att den kvalitetsansvarige faktiskt skall få de arbetsuppgifterna inom den här mandatperioden. Därför tycker jag att det ter sig tämligen onödigt att nu ändra ett begrepp som trots allt har blivit vedertaget, om än felaktigt. Jag misstänker att Carl-Erik Skårman inte är lika intresserad som jag är av att förändra den kvalitetsansvariges roll så att han faktiskt får funktionen av att vara kvalitetsansvarig. Om det hade varit på det viset, Carl-Erik Skårman, hade det kanske inte heller för dig varit så aktuellt att nu efter ett antal år ändra begreppet.

Anf. 64 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Eftersom det finns stor anledning att tro att majoritetens betänkande faktiskt finner kammarens bifall vill jag ställa frågan till Sten Lundström: Tycker Sten Lundström att en kontrollansvarig bör benämnas kontrollansvarig?

Anf. 65 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det torde inte vara någon överraskning för Carl-Erik Skårman att det faktiskt är vad Vänsterpartiet har krävt under ett antal år. Carl-Erik Skårman har inte tyckt att det funnits någon anledning att ändra begreppet. Det blir naturligtvis en viss humoristisk debatt när man byter stolar med varandra. Det avgörande skälet för mig att inte nu ändra begreppet är helt enkelt att jag vill ändra innehållet. Att då nu omcertifiera 4 000 kvalitetsansvariga till kontrollansvariga, för att kanske inom två år omcertifiera dem igen till att vara kvalitetsansvariga, torde vara en ganska onödig procedur.

(forts. 4 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

3 § Frågestund

Frågestund

Anf. 66 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Kammaren återupptar sina ajournerade överläggningar. Nu följer frågestund. Följande statsråd kommer att delta: statsminister Göran Persson, statsrådet Mona Sahlin, statsrådet Leif Pagrotsky, socialminister Lars Engqvist, statsrådet Ingegerd Wärnersson, statsrådet Lars-Erik Lövdén och finansminister Bosse Ringholm.

Statsministern besvarar allmänpolitiska frågor. Frågorna till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Jag ber statsråden ta plats framför talmansbordet.

Kriget i Jugoslavien

Anf. 67 KARIN WEGESTÅL (s):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa två frågor till statsministern om kriget i Kosovo. Det här är den ena.

I morse hörde jag vad jag redan hade läst, nämligen att Nato använder multipelbomber. De fungerar på det sättet att de sprider ut laddningar som ser ut som läskburkar och bollar, och som naturligtvis attraherar barn. De har också dödat och skadat flera barn i Kosovo.

Sverige har ju ställt sig bakom Ottowakonventionen om förbud mot trampminor. De här laddningarna fungerar på samma sätt som trampminor. Om man plockar upp dem eller trampar på dem blir man mer eller mindre söndersprängd.

Jag skulle vilja fråga statsministern om Sverige har reagerat på detta eller om man bara tänker låta det passera.

Anf. 68 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag har också sett uppgiften, och jag fick en kort föredragning kring den innan jag gick hit.

Vi är, precis som Karin Wegestål, upprörda och förvånade och undersöker nu om vi kan göra någonting och i så fall vad vi kan göra. Det är ingen sådan brutalisering av konflikten som vi önskar.

Anf. 69 KARIN WEGESTÅL (s):

Herr talman! Jag har en fråga till. Den gäller också morgonens rapport om bombningen av ett sjukhus med BB-avdelning där flera kvinnor och spädbarn är dödade eller saknade.

Vi ser också hur man slår sönder hela Jugoslavien vad gäller infrastruktur som vägar och järnvägar. Också alla arbetsplatser är i princip snart utbombade.

Jag skulle vilja veta om det finns någon smärtgräns för regeringen där man inte längre kan acceptera att detta pågår och att det får de här konsekvenserna.

Anf. 70 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Den smärtgräns vi känner i denna fråga delar vi med bortåt en miljon kosovoalbanser som har förföljts och förtryckts av Belgradregimen. Det är ju det som är konfliktens kärna. När vi nu ser kritiken växa mot Natos bombningar är det lätt för många av oss att känna sympati med den kritiken. Ingen av oss önskar bombningar. Men vi får aldrig glömma att orsaken till att situationen ser ut som den gör är att vi har en regim i Belgrad som vägrar efterkomma ett enhälligt önskemål från omvärlden att respektera mänskliga rättigheter och demokrati i Kosovo. Den dagen det sker, den dagen internationella styrkor får komma in upphör ju bombningarna.

Finns det någon i denna kammare som tycker att dessa krav som reses från världssamfundet är orimliga?

Vi är också djupt bedrövade över bombningarna, men orsaken till situationen och lösningen på den ligger hos regimen i Belgrad, och det är där trycket skall sättas in.

Svartjobben

Anf. 71 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Min fråga riktar sig till statsrådet Mona Sahlin. Jag vill ställa frågor gällande svartjobben.

Riksrevisionsverket har i en undersökning kommit fram till att svartjobben motsvarar 5 % av allt utfört arbete i Sverige. Samhället förlorar ju stora skattepengar genom svartjobben. Om det här sedan kombineras med bidragsfusk blir det extra motbjudande.

Svartjobben och bidragsfusken upprör verkligen människor. Det märker man när man, som jag, är ute och talar med väljare.

Men det finns en ny kombination som bör uppmärksammas. Det är de gråa jobben. De består i att arbetsgivaren till en del betalar en vit, dvs. en hederlig, lön och på det lägger svarta pengar. Då blir det ett grått jobb.

Vi har ett väldigt stelbent system i Sverige, tycker jag. Jag vill gärna veta vad statsrådet vill göra för att man skall komma åt de svarta och gråa jobben.

Anf. 72 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag hade lite svårt att hänga med på slutet när det gällde vilket stelbent system som stod i vägen för allt detta.

Jag är också mycket upprörd över människor som jobbar svart och undandrar sig den solidariska delen i samhället, men som också behöver få skydd och hjälp för att kunna få ett fast vitt arbete och därmed få del av våra sociala trygghetssystem.

Det regeringen gör är dels ett arbete mot den ekonomiska brottsligheten. Det riktar sig både till de individer som jobbar svart och de arbetsgivare som utnyttjar detta. Det handlar också om att hela tiden se över reglerna i bidragssystemen så att de uppmuntrar till arbete, men också skattesystemen.

Detta arbetar regeringen med hela tiden och bidrar dessutom i opinionsarbetet. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi markerar för alla delar av Sveriges befolkning att arbete skall vara vitt, att man gör andra en

Frågestund

otjänst och riskerar att socialt utnyttja människor om man betalar svart. Den debatten tycker jag är väldigt viktig.

Anf. 73 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Mitt intryck är att det inte räcker med att bara debattera och fördöma detta. Man måste komma med konkreta förslag. Vi har från Folkpartiets sida talat om möjligheterna till skattereduktion för hushållstjänster t.ex. som ett sätt att dels skapa nya jobb, dels komma åt svartjobben.

Det vore väl ändå idé att pröva förslaget för att se om det kunde leda till mindre svartjobb och naturligtvis i förlängningen fler jobb och mer skatteinkomster.

Anf. 74 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Man får vara försiktig med argumenten, tycker jag. Det är en sak att det är väsentligt att föra en diskussion om hur tjänstesektorn växer fram och om relationerna mellan svarta och vita pengar i den sektorn. Men det är olagligt med svarta pengar. Man kan inte säga att man skall sänka skatten på alla de områden där människor i dag betalar svart. På det viset kan staten aldrig konkurrera. Visst skall vi se över på vilket sätt man kan stimulera fram jobb också i tjänstesektorn, men det är framför allt den moraliska debatten om ansvaret för alla människor och om trygghetssystemen som är väsentlig när det gäller svarta och vita pengar.

Skilda valdagar

Anf. 75 LENNART DALÉUS (c):

Herr talman! I juni, alltså nästa månad, går vi till val i Europaparlamentsvalet. Det är ju ett val som är skilt från våra vanliga val. Vad man kan se koncentreras debatten väldigt bra på EU-frågor just därför att det är ett val skilt från andra val i Sverige, tror jag.

Jag tog upp den här frågan med statsministern vid en frågestund i oktober och undrade om inte statsministern delade min uppfattning att vi borde pröva frågan om skilda valdagar också till andra församlingar, nämligen de i Sverige.

Inte minst mot bakgrund av att även andra partier har ställt frågor i det här ämnet, undrar jag om inte statsministern nu är beredd att ompröva sitt kallsinniga ställningstagande i oktober till frågan om skilda valdagar, och inleda ett agerande för att åstadkomma skilda valdagar mellan olika församlingar i Sverige.

Anf. 76 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är sant att Lennart Daléus frågade om detta i höstas. För att överraska Lennart Daléus skall jag säga att jag har samma uppfattning i dag som jag hade då. Det är nog klokt att ha skilda valdagar till EU-parlament jämfört med de andra valen, men en gemensam valdag i Sverige. Det grundar jag på erfarenheterna internationellt.

De kommunalval man har i våra nordiska grannländer lockar allt färre. Man är nere på ett valdeltagande kring 50 %. Storbritannien hade i sitt senaste kommunalval 23 % valdeltagande.

Vi har utomordentligt höga ambitioner förknippade med våra kommuner och landsting. För att vi där skall kunna fortsätta att ta ut skatter i den omfattning som sker krävs en legitimitet hos de beslutande organen, något som i sin tur är förknippat med att de är valda av en stor majoritet av folket i val med högt valdeltagande.

Slutsatsen är alltså den att jag tror att det är äventyrligt att öppna för skilda valdagar mellan kommun, landsting och stat. Vi socialdemokrater vet att andra tycker annorlunda, och det här är en av de frågor som kommer att diskuteras framöver. Låt oss bryta argumenten, men titta på omvärlden och dra slutsatser! Har man där en sådan utveckling som vi vill ha i Sverige?

Anf. 77 LENNART DALÉUS (c):

Herr talman! Jag drar andra slutsatser av det som vi ser i dag när det gäller EU-parlamentsvalet. Vi koncentrerar oss där på att diskutera just EU-frågor. Jag vet att människor på samma sätt vill debattera saker i den nära miljön och i den nära tillvaron. De vill inte låta de här valen hela tiden spilla över på varandra i engagemang och koncentration. Jag tycker att det är djupt olyckligt.

Inställningen var inte överraskande, och jag kan kanske tolka statsministern så att statsministern inte avser att inbjuda till diskussioner som berör frågan om skilda valdagar i Sverige.

Anf. 78 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Nu gick väl Daléus ändå lite för långt. Vi skall träffas partierna emellan och diskutera formerna för författningsfrågans vidare hantering. Jag förutsätter att Daléus när han kommer till den överläggningen kommer att tycka att det här är en av de saker som han vill ta upp. Vi får då sätta oss ned och se hur det ser ut. Jag har naturligtvis ingenting emot att studera frågan och tränga djupare in i den, men jag redovisade den socialdemokratiska uppfattningen, som utgår från att vi slår vakt om den kommunala och den landstingskommunala nivån. Vi måste ha möjlighet att ta ut så pass mycket i skatt att vi klarar en bra skola, en bra vård och en bra omsorg.

Med den utveckling som vi kan se i kommunala val i omvärlden är jag utomordentligt bekymrad för om vi skulle få en motsvarande utveckling i Sverige. Det är detta som det handlar om för min del, och det vill jag redovisa i en sådan här frågestund.

Anf. 79 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Jag har en kort och rak fråga till finansministern: Kommer regeringen att säga ja till Stockholms stads begäran om ett femårigt försök med lägre skatt för hushållsnära tjänster i hela Stockholms län?

Anf. 80 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Samma fråga ventilerades för några dagar sedan här i kammaren, och mitt svar är detsamma: Vi bereder nu den framställning som finns, men vi ser inte att det underlag som Stockholms stad har lämnat ger svar på alla de frågor som behövs för ett beslut i ärendet.

Anf. 81 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Det är riktigt att finansministern och jag hade en interpellationsdebatt i tisdags, men det blev inte mycket till debatt, eftersom finansministern inte utnyttjade sina möjligheter till inlägg. Därmed fick jag inte heller möjlighet att få svar på mina frågor.

Jag får då fråga så här i stället, eftersom finansministern fortfarande vägrar att svara ja eller nej på den här frågan: När kommer man från Stockholms stad att få besked om man får ett ja eller ett nej?

Anf. 82 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Stockholms stad kommer att få ett svar på sin fråga före sommaruppehållet.

Sjukvårdens personalfrågor

Anf. 83 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Herr talman! Jag har en fråga till socialminister Lars Engqvist. På många håll i landet upplever sjukvårdens personal sin arbetssituation som pressad och besvärande. Många har valt att säga upp sig. Många känner sig helt enkelt utbrända. I går kunde vi höra att på vissa håll i landet kommer pensionerad personal och läkarstuderande att kallas in för att klara sjukvården under sommaren. Det finns en uppenbar risk att Sverige står utan godtagbar sjukvård under sommaren, om den akuta situationen inte åtgärdas.

Min fråga till socialministern är: Hur ser socialministern som ytterst ansvarig för hälso- och sjukvården i landet på den uppkomna situationen med utbrändhet, uppsägningar och användande av personal som inte är färdigutbildad?

Anf. 84 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Först några grundläggande principer för den svenska sjukvården. Staten är inte huvudman för svensk sjukvård. Huvudmän är i allt väsentligt landstingen men också kommunerna. Det är viktigt att kommuner och landsting tar ansvar som arbetsgivare och huvudmän för sjukvården, inte bara gentemot personalen utan också gentemot patienterna.

Statens ansvar är att se till att landstingen och kommunerna som sjukvårdshuvudmän har rimliga ekonomiska betingelser för att kunna bedriva sin sjukvård, att dimensionera utbildningen för personalen och se till att man kan rekrytera personal i framtiden för sina uppgifter. Det är sjukvårdshuvudmännens ansvar att planera för sin personal under sommaruppehållet.

Det som nu bekymrar mig är att de allvarligaste problemen tycks finnas hos de landsting där man på politiskt ansvarigt håll inte har varit beredd se till att man har resurser för att bedriva sjukvård. Det är alarmrande att vi nu får allvarliga signaler från de landsting där man inte har varit beredd att ta ansvar för ekonomin.

Anf. 85 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Herr talman! Det är ändå så att socialministern är ytterst ansvarig för hälso- och sjukvården i Sverige. Jag skulle vilja ställa en följdfråga: Avser socialministern att vidtaga någon som helst åtgärd på grund av den akuta situation som råder i dag?

Anf. 86 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Jag försökte förklara den grundläggande arbetsfördelningen i svensk sjukvård. Som statsråd och ansvarig för Socialdepartementet har jag ansvar för att se till att staten sköter sina åtaganden. Jag anser att vi gör det genom att se till att landstingen får ökade resurser de närmaste åren för att planera för en bättre sjukvård. Jag anser också att vi gör det genom att vi har tillsatt en kommission för rekrytering till vården, som skall redovisa sin rapport till sommaren.

Jag anser däremot inte att alla politiska partier, framför allt inte de som har ansvaret i Stockholms läns landsting, har tagit sitt ansvar som sjukvårdshuvudmän. I Stockholms län har man sänkt skatten trots att man var medveten om att man behövde ökade resurser. Nu står man med enorma ekonomiska bekymmer och kan inte hantera sin personalsituation.

Det är viktigt att vi vet vem som har ansvaret och att vi riktar kritiken åt rätt håll.

Skattefrågorna i EU

Anf. 87 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Jag har en fråga till Bosse Ringholm. Många av frågorna här går ut på att konstatera oenighet och på att den ene är bättre än den andre. Min fråga syftar snarare till motsatsen, att konstatera att vi kanske är lika bra och eniga.

Vi i Vänsterpartiet tycker att man inom EU behöver ha minimiskatter på kapital, företag och miljöstörande verksamhet, så att det inte blir en osund konkurrens. Jag hoppas att finansministern är överens med oss i Vänsterpartiet om detta och att även Socialdemokraterna vill att vi skall behålla en nationell beskattningsrätt. Det får inte vara överstatlighet, men det är viktigt med tvingande minimiskattesatser.

Är vi överens?

Anf. 88 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Vi har ju arbetat hårt inom EU för att undanröja skadlig konkurrens när det gäller skatter, och det tycker vi är oerhört viktigt. Vi har därför lagt stor vikt vid att använda EU som ett instrument för att nå resultat i skattepolitiken. Jag är glad om Lars Bäckström uppskattar att vi kan använda EU som ett instrument i det här läget. Det vore naturligtvis en väldig frontförflyttning till det positiva, om Lars Bäckström kunde sluta upp i EU:s arbete och kunde se det positiva i EU:s arbete i skattefrågorna.

Anf. 89 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Vi var alltså överens. Det hade varit enkelt att säga: Ja, vi är överens.

Jag vill då bara fråga: Tycker regeringen att det räcker med diskussionen om uppförandekoden? Vi tycker inte att det räcker. Vi vill ha tvingande minimiskatteregler. Är vi överens om detta, och vad tänker regeringen i så fall göra på regeringskonferenser och ministermöten för att få igenom detta? Det är viktigt att regeringen gör något aktivt i stället för att diskutera den oerhört lätta uppförandekoden. Den är inte något bra instrument. Vi behöver minimiskattesatser som är tvingande. Skall vi jobba tillsammans för det?

Anf. 90 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Jag delar Lars Bäckströms uppfattning att det naturligtvis inte räcker med enbart uppförandekoden utan att vi också behöver göra många andra saker när det gäller skattepolitiken inom EU. Vi arbetar med ett stort antal sådana frågor som handlar om den illojala skattekonkurrensen.

Men det vore naturligtvis ännu bättre om vi fick ett stöd för detta från alla politiska partier, alltså även från Vänsterpartiet. Ett utträde ur EU skulle ju inte vara något stöd för en utveckling inom EU. Jag hälsar alltså med tillfredsställelse om Lars Bäckström vill bidra till att stärka EU på den här punkten.

Unga civilingenjörer

Anf. 91 BENGT-OLA RYTTAR (s):

Herr talman! Från mitt yrkesliv vet jag att det är väldigt nyttigt att röra på sig och få nya erfarenheter. Nu finns det uppgifter som säger att våra civilingenjörer är ena riktiga stugsittare och att de inte rör sig i landet och i världen på ett sådant sätt att de kan samla nyttiga erfarenheter. Därför vill jag fråga handelsministern hur han ser på detta.

Anf. 92 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag har stuckit ut hakan i debatten genom att klaga på våra unga civilingenjörer för att de rör sig för lite. Det allmänna tonläget i Sverige är att alla civilingenjörer flyttar utomlands. Men när jag tittade närmare på siffrorna fann jag att det enda man undersökt om detta var hur många nyexaminerade som hade flyttat utomlands år 1996, tror jag det var. Det var bara 75 av 3 000–4 000, dvs. 2 % av civilingenjörerna.

Det tycker jag är för lite. De skall ut och röra på sig, lära sig språk och lära sig arbeta med hela världen som marknad.

Tvärtom mot vad som framhålls från en del av de K-märkta dyster-gökarna på Industriförbundet och andra är det bra för Sverige om våra unga civilingenjörer åker ut och rör på sig. De borde göra det i ökad omfattning. Men jag tycker inte att det är en sak för mig att se till att driva ut dem ur landet eller att stimulera det. Jag tycker att den ungdomliga nyfikenheten skulle räcka en bra bit på vägen.

Anf. 93 BENGT-OLA RYTTAR (s):

Herr talman! Jag tycker att det är en vettig linje som handelsministern har intagit i den här frågan. Jag hoppas att handelsministern driver det vidare och speciellt diskuterar det med Industriförbundet.

Kommunismen

Anf. 94 HENRIK S JÄRREL (m):

Herr talman! I mitten av oktober förra året ställde jag en fråga till vice statsminister Lena Hjelm-Wallén om regeringen avsåg att satsa på ett upplysningsprojekt om kommunismens brott i världshistorien. Jag fick då det rätt naiva svaret att kommunismen i princip var död.

Det var lite naivt med tanke på att det kom från en vice statsminister och tillika f.d. utrikesminister. Nu går i stället min fråga till statsministern. Är statsministern beredd att satsa på en upplysningskampanj motsvarande den som gällde för nazismens brott att avse även kommunismens brott?

Anf. 95 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Vi har diskuterat den saken noga partierna emellan och inte riktigt kommit överens. Det var några som ville ha en statligt finansierad kampanj om denna idéfråga. Det var andra som ville bedriva det utanför statens regi. Folkpartiet tog exempelvis initiativet till en stiftelse.

Sedan var det åter andra som tyckte att detta ingick i det normala politiska arbetet. Det är ett arbete som exempelvis vi socialdemokrater har bedrivit under årtionden i stenhård kamp mot det antidemokratiska uttryck som kommunismen är och har varit.

Jag är i och för sig glad att också den svenska högern börjat aktivera sig i den frågan på senare tid. Men med den diskussionen skildes vi från frågan efter partiledaröverläggningar. Det fanns inget stöd för att med hjälp av staten bedriva en kampanj i den här frågan.

Det är upp till Järrel, upp till er andra här i kammaren och upp till våra respektive partier att varhelst vi ser kommunismens fula tryne sticka fram ta debatten, tala om mänskliga rättigheter, tala om frihet och demokrati och ta avstånd ifrån dessa tankegångar som har skapat så mycket olycka och så mycket död och plåga i världen.

Anf. 96 HENRIK S JÄRREL (m):

Herr talman! Jag är lite överraskad av att inte statsministern kan ta steget fullt ut. Det är lika motiverat som att satsa på en informationskampanj om nazismens brott att tala även om kommunismens. Jag vill påstå

att det inte är något nymornat intresse från de borgerliga krafterna att tala emot kommunismens verkningar runtom i världen. Det är inget nytt, Göran Persson.

Jag hade väntat mig att Göran Persson som ändå försöker att engagera sig lite i t.ex. Balkankriget – som ju har kommunistiska rötter, och även andra rötter, religiösa, etniska och andra – hade tyckt att det med ett krig så nära våra gränser vore lämpligt att påminna om att detta kan bli följden av kommunistiska härjningar även hos oss om vi inte ser upp.

Anf. 97 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Denna upplysning har Järrel, jag och andra i kammaren anledning att ge varje dag. Det skall vi inte ha en statlig kampanj för. Det finns i den statliga kampanjens färdriktning ett problem som jag tycker att Järrel skall fundera över. Det är just detta att genom majoritetsbeslut här i kammaren – det var så det var när vi inte hade total enighet i den här frågan – skulle riksdagen besluta att driva ideologisk opinionsbildning mot en viss rörelse.

Det är en farlig utveckling, skrämmande nära den som kommunisterna själva praktiserade, och som ju upplysningen egentligen skulle avse att belysa. Se upp lite när ambitionen att informera går så långt att man inte håller isär vad som är rimligt att göra!

Vi är antikommunister både Järrel och jag. Vi har uppgiften och plikten i våra respektive partier och varhelst vi finns i samhället att ta den debatten. Men vi skall inte använda samhällets resurser, såvida inte alla är totalt eniga, som vi var när det handlade om upplysningen om Förintelsen, Förintelsens offer och idéerna bakom Förintelsen, nazismen.

E 4:an genom Uppsala län

Anf. 98 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Herr talman! Jag skulle också vilja ställa en fråga till statsministern. Det är en något närmare fråga som berör vårt land, men som man kunde tänka sig också berör Europa.

Sommaren står för dörren. I mitt hemlän är det fortfarande en väldig otålighet och en irritation över Europaväg 4, som är under all kritik i länet. Jag vet att ärendet ligger på regeringens bord.

Anledningen till att jag ställer frågan är att jag fick svaret av Björn Rosengren att regeringen skulle komma med ett svar om hur det skulle bli med E 4:an genom Uppsala län innan sommaren.

Jag tror att statsministern kan dela min åsikt att sommaren verkligen står för dörren. Kommer svaret nu?

Anf. 99 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Sade Björn Rosengren vilken sommar han tänkte på? Jag vet inte hur han formulerade svaret. Jag kan väldigt lite om planerade investeringsaktiviteter för E 4:an inom Uppsala län. Jag har åkt där några gånger, så jag vet att de finns där.

Jag kan förstå upprördheten. Jag tycker att det är bra att den här typen av frågor tas fram vid frågestunder. Ibland kan det tyckas futtigt, men det är oerhört viktigt för de människor som bor efter vägen att få det åtgär-

dat. Över huvud taget är E 4:an norrut i Sverige på många ställen i ett skick som faktiskt kräver insatser.

Men en Rosengren gör ingen sommar! Med det får jag just nu säga att jag skall söka upp meteorologen i fråga för att höra hur han har tänkt sig fortsättningen på detta vägbygge. Sedan får Rigmor Ahlstedt komma tillbaka när han finns här bland de svarandes skara.

Prot. 1998/99:97

20 maj

Frågestund

Anf. 100 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Herr talman! Nu kanske det klarnar hemma varför det inte kommer något svar. Såvitt jag förstår talar inte statsministern och de övriga ministrarna med varandra. Det tycker jag är lite beklagligt. Jag hoppas ändå på att en Rosengren gör en sommar för E 4-frågan och att statsministern verkligen tar E 4-frågan på allvar. Den berör inte bara mitt hemlän, utan den berör hela Sverige.

Man åker från Europa över södra delen ända upp till norr. Jag tror att av tolv stoppljus mellan Lissabon och Haparanda ligger åtta i Uppsala, eller någonting i den storleksordningen. Det är en stoppkloss. Det medför dessutom stora trafikolyckor. Jag puffar verkligen för att ministern nu måste ta till sig den här frågan. Åk gärna den vägen fler gånger!

Anf. 101 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Denna koncentration av stoppljus i Uppsala län skall vi naturligtvis ta allvarligt på. Men statsråden har att hantera sina frågor. Även om det av och till i medierna framstår som att jag skulle bestämma allt i regeringen har jag när det gäller sträckningen av E 4:an genom Uppsala län ännu inte varit inne och petat i den frågan. Jag tänker också avstå från att göra det. Men jag tycker att Björn Rosengren skall testas nästa gång han sitter här. Han hinner svara före den sommar som vi alla nu hoppas är i antågande. Han vet, som sagt var, hur stoppljusen i Uppsala län skall hanteras. Det vet inte jag.

Dysleximottagningen i Lund

Anf. 102 TASSO STAFILIDIS (v):

Herr talman! Vi är några ledamöter från Skåne som har engagerat oss i dysleximottagningen vid Lunds lasarett, som i dag servar hela Skåne. Jag tänker ställa en fråga till socialministern, trots att det är ett område som i grunden berör skolministern.

En liten kille på åtta år vill ta livet av sig. Han vill inte fortsätta att leva. Han blir mobbad i skolan för att han inte kan läsa och skriva. Han får ingen hjälp i skolan. Han mår dåligt. Det är verklighet.

Dyslexi och specifika läs- och skrivsvårigheter är Sveriges och västvärldens största och vanligaste handikapp. Men det går inte att enbart sätta in resurser i läs- och skrivinläring om ett barn inte får stöd och hjälp med sin självkänedom, sin självkänsla och sitt självförtroende. Konsekvenserna av att skolan fortfarande i så hög grad misslyckas med att hjälpa barn och ungdomar med specifika läs- och skrivsvårigheter är stora psykiska och sociala svårigheter för den enskilde och således ökade kostnader för samhället. Beviset för kostnaderna är alla de unga killar

och tjejer som i dag är placerade i § 12-hem. Uppemot 50 % av dem är grava dyslektiker.

Dysleximottagningen vid lasarettet i Lund är ett ypperligt exempel på att unga killar och tjejer i dag har fått hjälp med att komma till rätta med sin problematiska situation. Under 1994–1997 finansierades verksamheten av statliga medel. Nu säger man att verksamheten skall upphöra den 30 juni.

Min fråga är alltså: Är socialministern beredd att agera för att motverka nedläggningen av dysleximottagningen vid Lunds lasarett, där Lund, Landskrona och Orup i dag är huvudman?

Anf. 103 Socialminister LARS ENGQVIST (s):
Herr talman! Det är klart att jag är.

Anf. 104 FÖRSTE VICE TALMANNEN:
Får jag erinra om att frågor och svar får vara högst en minut. Det senaste inlägget fyllde detta mått.

Anf. 105 TASSO STAFILIDIS (v):
Herr talman! I dag är det 120 barn som står på väntelista till den här mottagningen. Jag pratade senast i dag med verksamhetschefen där, och hon kommer alltså att föreslå att hela verksamheten skall läggas ned. Fram till dess att man kommer att bygga upp en verksamhet, som hon tror, ute i kommuner och i de andra sjukvårdsdistrikten kommer det alltså inte att finnas någon hjälp för de här barnen. Hittills har över 430 barn fått stöd och hjälp vid dysleximottagningen i Lund.

Jag undrar återigen om ministern är beredd att agera för att dysleximottagningen skall kunna fortsätta att hjälpa de här barnen, så att de inte återigen hamnar i skottgluggen där de en gång har misslyckats.

Anf. 106 Socialminister LARS ENGQVIST (s):
Herr talman! Jag skall vara lite utförligare nu. Jag svarade mycket kort därför att det är rimligt att alla som över huvud taget har kontakt med verksamheten verkar för att den skall fortsätta.

Det gäller på det här området som på andra områden att vi klargör vem som nu har ansvaret. Det är kommunerna och landstinget, eller regionen, som måste klara att hantera problemet. Det går inte ens en gång att säga att staten får gå in och ta ansvaret på det här området. Här finns det skäl att vi, gärna gemensamt, riktar en vädjan till de ansvariga politikerna i regionen och i berörda kommuner att se till att verksamheten kan fortsätta. Det är mycket angeläget.

Alkoholpolitiken

Anf. 107 ELVER JONSSON (fp):
Herr talman! Även om socialministern och jag skall ha en debatt kring drogfrågorna om ett par veckor skall det också komma en alkoholpolitisk proposition. Jag skulle vilja resa frågan om socialministern redan nu har en tydlig ambition att se till att alkoholpolitiken kan få en så tydlig social profil att vi undkommer en del av det som är det stora bekymret i

dag, t.ex. den tidiga alkoholdebuten för unga människor. Många får sådana sviter att de får både skolproblem och svårigheter att komma in på arbetsmarknaden. En del slår tidigt sin framtid i spillror.

Därför är det viktigt att vi ser det här inte bara som en servicefråga utan också framför allt som en stor socialpolitisk fråga. Det skulle vara bra om socialministern kunde flagga för att det nu tas nya tag, som går betydligt längre i ambition än vad som varit fallet under de år som ligger bakom oss.

Anf. 108 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Regeringens avsikt är att inom några veckor presentera en alkoholpolitisk proposition. Vi får möjlighet att diskutera den när den skall behandlas i riksdagen. Jag vill gärna redan nu slå fast några viktiga principer, som jag har upplyst allmänheten om i den offentliga debatten.

Den svenska alkoholpolitiken ligger fast och skall ligga fast i den meningen att den har till syfte att förhindra alkoholskador och att hålla nere alkoholkonsumtionen. Det vi försöker reda ut i propositionen är på vilka områden vi behöver skärpa samhällets ansvar och insatser, exempelvis när det gäller den illegala försäljningen och produktionen av alkohol, på vilka områden vi kan skärpa insatserna för folkhälsoarbetet och upplysningen, men naturligtvis också på vilka sätt vi kan kombinera detta med att slå vakt om Systembolaget som monopol och utreda bolagets förutsättningar att i större utsträckning också svara för service till sina kunder. Den här balansgången är svår.

Det viktiga målet är att alkoholpolitiken ligger fast, att vi skall ta ansvar för det sociala perspektivet och att vi skall föra en hälsoinriktad alkoholpolitik i framtiden.

Anf. 109 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Jag är tacksam för beskedet från socialministern att alkoholpolitikens bästa delar skall ligga fast. Möjligen skulle man kunna säga att det gäller att vi inte sitter fast. Här behövs nämligen också förnyelse, eftersom situationen förändras, framför allt när debuten sker så tidigt. Det var därför jag kände det angeläget att sända med de orden på vägen att alkoholpolitiken bör få den inriktningen.

Det finns frågor som redan nu är framme ordentligt, t.ex. om ett ökat öppethållande. Framför allt borde det begränsas när det gäller krogarnas öppethållande på nätterna. Det är en fråga som socialministern bör ta med. När det gäller lördagsöppet på systemet har jag den principiella inställningen, att så länge arbetsförmedlingen har stängt och socialbyrån inte håller öppet kan också systemgrinden vara neddragen på lördagar.

Anf. 110 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Hur den alkoholpolitiska propositionen kommer att se ut i detalj får vi tillfälle att redovisa.

Vad jag fann anledning att klargöra, med tanke på hur debatten förs i medierna, var att det från regeringens sida inte finns och aldrig har funnits några ambitioner att bryta det centrala i den svenska alkoholpolitiken. Det betyder att totalkonsumtionsmodellen skall ligga fast och att vi skall föra en restriktiv alkoholpolitik. Sedan gäller det att hitta former för att göra detta i ett delvis förändrat landskap, med växande svartsprit-

Prot. 1998/99:97
20 maj

Frågestund

marknad och växande illegal marknad, och hitta instrument som gör att vi kan föra det bästa av svensk alkoholpolitik vidare i framtiden.

Projektet Levande historia

Anf. 111 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Herr talman! För ungefär ett och ett halvt år sedan tog statsministern initiativet till det som senare har kallats projektet Levande historia. Jag vet att det har utvecklats väldigt bra, och väldigt många barnfamiljer har fått boken ...*om detta må ni berätta*...

Skulle statsministern vilja lägga ut texten – på den minut som tydligen står till förfogande – om hur det har gått här hemma i Sverige men framför allt i andra länder. Jag har förstått att detta också har väckt ett stort internationellt intresse. Kan statsministern säga någonting om det?

Anf. 112 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag är fulladdad med siffror omkring denna verksamhet som beskriver vilket enormt gensvar den har fått. Jag skall bara ta en siffra för att visa detta.

Boken ...*om detta må ni berätta*... är nu tryckt i över 1 miljon exemplar. De allra flesta har rekviderats och beställts av föräldrar, lärare och andra vuxna, som tillsammans med barn och ungdomar vill diskutera mänskliga rättigheter och hur vi förhåller oss till varandra i ett samhälle som vi kallar för gott, så att vi inte skall glömma och så att det inte upprepas igen att man mördar ett helt folk.

Internationellt har vi rönt stor uppmärksamhet. I dagarna bjuder jag på regeringens vägnar in till en konferens i Stockholm med historiker, utbildare och människor som är engagerade i demokratiska fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter omkring hur vi skall fortsätta att sprida informationen över världen.

Det svenska initiativet har nu starkt stöd från USA:s regering, Storbritanniens regering, den tyska regeringen och också från Israels regering. Fler vill vara med. Vi kommer att se hur detta utvecklas till en verksamhet där vi får anledning att också internationellt säga: ”Om detta må ni berätta”.

Senapsgassanering

Anf. 113 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Herr talman! Jag har en fråga till statsministern. Jag vet att statsministerns hjärta klappar för Östersjösamarbetet och även, hoppas jag, för yrkesfiskarna i Bohuslän. Jag besökte ett årsmöte som Skärgårdsrådet hade. Där kom upp problem när det gäller senapsgassanering.

Det finns en rädsla i dag hos Östersjöfiskarna från de baltiska länderna för att det inte skall finnas möjligheter till sanering. Det gäller också våra egna fiskare.

I Danmark har man möjlighet att sanera under dagen. Det är inga handläggningstider när det gäller ersättningar, och det går fort. I Sverige har vi problemet att det tar lång tid att få ersättning och att beredskap för sanering inte alltid finns.

Min fråga är om statsministern är beredd att arbeta för den frågan både när det gäller västkusten och Östersjön.

Prot. 1998/99:97
20 maj

Anf. 114 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag tror att vi har diskuterat denna sak förut vid en frågestund. Det var inte samma frågeställare, men samma fråga. Min hållning är densamma nu som då. Detta är självklart någonting som också bekymrar mig. På samma ordentliga sätt som frågeställaren beskrev det skulle jag också kunna beskriva det. Jag skulle kanske lägga till ytterligare en aspekt som visar hur svårt detta är.

Det är en sak när senapsgasen fastnar i näten och man får upp den till ytan och får den ombord. På så sätt uppdagas hela faran. Men vi vet ju att det på bottnarna runtomkring finns rester av detta slag. Om vi börjar leta efter dem aktivt kan det i sin tur utlösa andra miljöproblem.

Vi sitter i ett läge där vi vet å ena sidan att bekymren finns och å andra sidan att vi också kan lösgöra annat ur bottnarna som kommer att tillföra Östersjön och västerhavet skada om vi går fram för snabbt och är för aktiva.

De som drabbas av det skall självklart ha hjälp så snabbt som möjligt. Jag hoppas att det inte är någon skillnad mellan fiskare i Östersjön och i västerhavet. Vi får hjälpas åt. Brister det har vi all anledning att se över våra rutiner.

Anf. 115 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Herr talman! Jag visste inte om att frågan hade tagits upp på frågestunden tidigare. Jag tackar statsministern för svaret och hoppas att vi kan följa upp de problem som finns i dag när det gäller handläggningstider för ersättning och snabb och enkel sanering.

Citytunneln i Malmö

Anf. 116 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Jag har en fråga som anknyter till det Rigmor Ahlstedt tog upp tidigare, nämligen de stora behov som finns av att satsa på vägar och järnvägar runtom i vårt land. Jag bor själv en bit längre upp längs E 4:an och vet hur stora behov vi har där uppe.

Trafikutskottet, där jag sitter, överhopas närmast av uppvaktningar, skrivelser och rop på mera pengar till att klara framför allt drift och underhåll av våra vägar, men även angelägna nysatsningar, inte minst för att bygga bort dödsfallor och få en säkrare trafik.

I måndags och tisdags var trafikutskottet nere i Malmö, som är statsministerns hemmadomäner numera. Det är möjligtvis statsministern som kan svara bäst på denna fråga. Vi fick en redovisning om den s.k. Citytunneln där nere, som det togs beslut om här i riksdagen för ett och ett halvt år sedan. Då planerades den att kosta 5 miljarder kronor. Nu har kostnaderna skenat i väg till 7 miljarder kronor. Vi fick bekräftat att de kalkylerna är de som gäller för dagen. Det ser ut att både ekonomiskt och miljömässigt bli ytterligare ett sådant högriskprojekt som jag hoppas att vi har haft nog av i detta land.

Frågestund

Jag undrar nu hur regeringen ser på denna fråga. Skall projektet till varje pris fullföljas? Vem skall i så fall ta kostnaderna? Vilka angelägna vägprojekt runtom i landet skall vi stryka för att få plats med denna gökunge? Jag hoppas att regeringen liksom Centerpartiet är angelägen om att prioritera drift och underhåll av angelägna vägprojekt runtom i landet.

Anf. 117 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag håller inte med om beskrivningen att detta är en gökunge. Vi har olika typer av problem med vår trafikförelring i olika delar av landet. I går satt jag med halländska politiker och gick igenom samtliga vägar från kusten in mot Kronobergs län. Vi kunde konstatera att det var dåligt i dalgångarna och vid åarna. Man ville ha förbättringar. Det är ett problem som ligger nära det som Bergström ofta brukar beskriva.

Sedan har storstäderna sina bekymmer. Vi som nu bor i en stor stad – dit får man väl ändå räkna Malmö – vet att livet skall levas på ett dragligt och bra sätt också där. Då måste man lösa trafikproblemen på ett rimligt sätt.

Vad vi från statens sida nu gör i Malmö är att vi ser till att den spårbundna trafiken definitivt blir konkurrenskraftig gentemot bilarna. Vi ser till att bron över sundet – denna fantastiska bro som nu byggs – också kommer att få en tågtrafik som gör att resandet mellan Malmö och Köpenhamn blir attraktivare med tåget än med bilen.

Jag är av den bestämda uppfattningen att allting som gynnar tågtrafiken på bilismens bekostnad i storstadsområdena definitivt inte är några gökungar. Det är framsynt. Det är klokt. Det är naturligtvis sådant som skall fullföljas. Det skall inte ske till vilket pris som helst, men med rimliga samhällsekonomiska kalkyler.

Anf. 118 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Jag hoppas att det är som statsministern säger att projektet inte är någon gökunge. Jag är också överens med statsministern om att det är angeläget att satsa på spårbunden trafik.

Men det som är så motbjudande med detta är att det inte presenterades någon samhällsekonomisk kalkyl innan vi gick till beslut. Det presenterades ingen miljökonsekvensbeskrivning innan vi gick till beslut. Det var snarast så att man mörkade de kostnader man ändå kunde ana för att få ett beslut om projektet.

Projektet visar sig bli miljarder kronor dyrare än vad som har beräknats. Vi kan inte ta beslut på det sättet när vi vet hur stora behoven är runtomkring. Även här i Stockholmsregionen finns det många angelägna kollektivtrafikprojekt. Förbättringen av spårkapaciteten inom Stockholm, t.ex., kommer att kosta många miljarder.

Vem skall ta kostnaderna? Det är kommuniserande kär! Det vet vi. Ingenting får vi gratis. Jag befarar att projektet, om det nu fullföljs, inte kostar 7 miljarder. Det skall vara klart 2006. Det kanske plussas på med en eller två miljarder till. Vem skall ta kostnaden? Är det Skåne-regionen, eller är det skattebetalarna? Vilka vägprojekt skall vi då stryka? Rigmor Ahlstedt var inne på det. Är det E 4:an norrut som skall få nöja sig med kostigsstandard när vi bygger motorvägar i andra delar av landet?

Anf. 119 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Att kalla det kostigsstandard var kanske att ta i något, även om E 4:an i Upplands län bitvis är lite dålig. Bättre än en kostig är den.

Jag varnar Bergström för att inte studera vad tunnelprojektet i Malmö handlar om. Om man noga studerar fördyringarna tror jag att man kommer att se att en del – icke så lite – beror på järnvägsspåren som ligger utanför tunneln, dvs. det som knyter ihop tunneln med Ystad, Trelleborg och kontinenten.

Vem som skall betala det hela avgörs i en förhandling som nu börjar mellan regionen, Banverket och också, tror jag, brokonsortiet. Jag är inte ett dugg bekymrad över att den saken inte skall lösas.

Jag är inte helt klar över att det är exakt den prislapp som Bergström talar om som gäller. Min erfarenhet är att det ofta i sådana stora projekt presenteras fördyringar under resans gång. Acceptorar man dem rakt av och säger att de skall betalas och att finansieringen skall lösas lurar man kanske också sig själv lite grann.

När jag hör det här blir min reaktion att jag undrar om det här verkligen är rätt räknat. Är det verkligen den standard som det skall vara på alla delar? Har man inte tagit till nu och passat på att göra allt när man ändå håller på och på så sätt fått den mest perfekta och dyraste lösningen?

Det är den reaktion som jag har. Jag tror att det är klokt att börja nysta i den ändan. Och jag tror att det vore ytterligt olämpligt om vi försatte oss i den situationen att vi ökade privatbilismen i en av våra storstadsmiljöer genom att inte fullfölja de investeringar som krävs för att tågtrafiken skall fungera över Öresund.

Tjänstesektorn

Anf. 120 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Herr talman! För några år sedan flammade en debatt upp i Sverige om de s.k. pigavdragen. Debatten var ofta hetsig och i många fall tämligen förvirrad. Vi kristdemokrater ansåg då, precis som vi anser nu, att tjänstesektorn bör stimuleras. Det är ju detta som det handlar om.

Vi har föreslagit att en skattereduktion på 50 % skall införas för privatpersoner när det gäller betalning av arbetskostnaden för hushållstjänster som utförs i det egna hemmet. Det gäller upp till 25 000 kr per år. Förslaget innebär att det vita priset halveras direkt vid köpet jämfört med dagens regler. Vår bedömning är att förslaget på sikt kan ge mellan 50 000 och 100 000 nya jobb.

Framgångsrika försök har gjorts bl.a. i Danmark och i Holland men också i Sverige. Jag tänker på EU-projektet Humlan i Kungälv. På senare tid har vi glädjande nog även kunnat skönja en omsvängning i den här frågan från socialdemokratiskt håll. Det gäller bl.a. företrädare som för ett antal år sedan var några av förslaget främsta kritiker.

Min fråga är: Vad planerar regeringen att göra när det gäller den här frågan? Kom med några konkreta förslag!

Prot. 1998/99:97

20 maj

Frågestund

Anf. 121 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Frågan om subvention av hushållsnära tjänster har tagits upp i skattesamtalen mellan riksdagspartierna. Självfallet kommer den att kunna diskuteras i det sammanhanget.

Det något överdrivna talet om sysselsättningseffekterna, som togs upp här, kan kanske kontrasteras mot att det i Danmark har handlat om 3 000–4 000 arbetstillfällen. Jag tror att man skall se den relationen. Varje form av subventionering när det gäller arbetstillfällen kan åstadkomma ett resultat ur sysselsättningssynpunkt. Men faktum är att arbetstillfällena ökar mest när det gäller de privata tjänsterna just nu. Vi har kraftiga arbetstillskott. SCB visade i går att det var 111 000 fler arbetstillfällen i april i år än i april förra året. Det är en fantastiskt fin utveckling på vår arbetsmarknad. Det är framför allt när det gäller de privata tjänsterna, utan skattesubventioner, som man är väldigt framgångsrik.

Anf. 122 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Herr talman! Det är glädjande att vi ser att det går framåt på arbetsmarknaden och att vi får fler nya arbeten, även inom tjänstesektorn. Problemet är att det finns så mycket i den svarta sektorn.

Jag vill påminna om de rekommendationer som kommer från EU. Man säger att man skall sänka skatten på hushållstjänster. Det är hög tid att se möjligheterna i den här sektorn av arbetsmarknaden, och det krävs konkreta åtgärder.

Solidaritetsfonder

Anf. 123 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Jag har en fråga till finansministern.

Vi är några ledamöter som är intresserade av den typen av lösningar för att stimulera både tillväxt och sparande som man har i Kanada, närmare bestämt i provinsen Quebec. Där har man någonting som man kallar solidaritetsfonder som hanteras av den samlade fackföreningsrörelsen. Det finns en stor förståelse och ett intresse långt utanför de fackliga kretsarna för det här.

Jag tog tidigare upp dessa tankegångar, om att man skall göra som man gör i Kanada, med den f.d. finansministern. Det handlar om att stötta den här typen av fondsparande så att man kan investera i det lokala näringslivet, även skattemässigt genom vissa avdrag. Det här har ju visat sig vara framgångsrikt i Quebec. Jag fick då ett positivt gensvar, även om det fanns vissa förbehåll.

Jag vill fråga finansministern här i dag om han har samma positiva ingångssyn på den här typen av lösningar. Och även om man kommer fram till breda uppgörelser i skatteöverläggningarna bör den här typen av framtidssatsningar inte uteslutas. Man har ju inte ett färdigt förslag på bordet vare sig från fackföreningsrörelsen i Sverige eller från politiskt håll. Men jag tror att det är positivt om detta införs, och då behövs ett visst statligt engagemang.

Anf. 124 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Jag kan försäkra Carina Hägg om att de förslag som finns om fonder är oerhört intressanta och tål att tas med i den fortsatta diskussionen. Jag har ingen annan uppfattning än att de är ett värdefullt inlägg i den här diskussionen. Nästa steg skulle naturligtvis vara om detta sedan skulle tas med i skattediskussionen som någon form av subventionerade fonder. Men jag tror att fonderna som sådana är intressanta nog för att få finnas med i debatten. Jag är därför positiv till att man har en fortsatt diskussion om dessa fonder.

Anf. 125 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Jag är tacksam över att höra att även Bosse Ringholm, som finansminister, är positiv till den här principen när det gäller att försöka hjälpa till att öka tillväxten genom den här typen av sparande. Det här ligger ju väldigt nära den enskilde löntagaren. Jag tror att det är positivt. Det kan innebära en kraftsamling, inte minst i de bygder där man har en svår arbetsmarknadssituation. Men eftersom man inte kommer att vara färdig med några konkreta förslag förrän efter dessa skatteöverläggningar är jag rädd att det blir svårt att få in det här i processen. Jag vill förvissa mig om att skatteöverläggningarna inte kommer att vara ett hinder för att man senare skall kunna ta upp den här viktiga diskussionen om de här fonderna som finns i t.ex. Kanada, även om man inte kan lägga kalkerpapper mellan den modellen och vår.

Anf. 126 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Allt engagemang från löntagarna och deras organisationer när det gäller att ta ett ansvar för sysselsättningsutvecklingen skall hälsas med tillfredsställelse. Därför är det oerhört intressant att den här diskussionen finns. Jag vet att det finns ett intresse på många håll i landet av att etablera sådana fonder som kan stärka sysselsättningen.

Oavsett vilket resultat det blir av diskussionerna mellan riksdagspartierna om skattepolitiken är det självfallet fritt för en fortsatt diskussion om hur man kan stödja sysselsättningen när det gäller skatterna inför framtiden.

Småföretagsdelegationens förslag

Anf. 127 HARALD NORDLUND (fp):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Mona Sahlin.

Jag har tidigare under en frågestund efterlyst åtgärder för att stimulera företagandet i Sverige, främst mot bakgrund av Småföretagsdelegationens förslag. Då har jag fått svaret att man arbetar med frågan och att frågan måste arbetas in i i budgetarbetet.

Nu har det gått en tid och jag vill fråga: Är det inte dags snart att reagera på Småföretagsdelegationens förslag?

Anf. 128 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Ja, det har gått en tid. Och just nu har vi, som finansministern berättade, 111 000 fler i jobb än förra året. Vi har nästan rekord när det gäller antal nya företag. Sysselsättningen växer i den privata

sektorn. Tillväxttakten skruvas upp. Detta måste man också se när man ställer frågor om företagsklimatet i Sverige.

Trots alla dessa oerhört bra siffror jobbar Sveriges regering vidare med att stärka företagsklimatet ännu mer. Vi har redan nu bockat av en tredjedel av Småföretagsdelegationens förslag. Vi går vidare. I höstens budget kommer vi, precis som jag har redovisat i riksdagen, att redovisa exakt vad vi har gjort, hur vi bedömer Småföretagsdelegationens alla förslag och vad som är nästa steg. Den här regeringen tänker nämligen inte ge sig. För att vi skall klara jobben måste vi stärka företagsklimatet. Och det är det som den socialdemokratiska regeringen håller på med.

Anf. 129 HARALD NORDLUND (fp):

Herr talman! Småföretagarna ser inte särskilt mycket av avbockningarna på departementet. Man vill ju se reaktionen på alla de konkreta förslag som den delegationen nu har lagt fram.

Anf. 130 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Ja, man vill se en reaktion. Men frågeställaren måste samtidigt se att småföretagarna blir alltfler. De anställer alltfler. De blir ännu duktigare på att utnyttja de förutsättningar som Sveriges ekonomi nu ger.

Dessutom skall de få enklare regler, mindre byråkrati, tydligare ordning i skattesystemen, vilket nu också är uppe till diskussion. Därför är jag övertygad om att småföretagarna, till skillnad från frågeställaren, ser verkligheten och dessutom litar på att det nu kommer att bli lättare att vara företagare.

Anf. 131 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Det är fortfarande många kvar som har begärt att få ställa frågor, men den utmäta tiden är slut. Jag tackar riksdagsledamöterna och regeringens ledamöter för att de har deltagit i frågestunden.

Vissa byggfrågor m.m.

4 § (forts. från 2 §) Vissa byggfrågor m.m. (forts. BoU8)

Anf. 132 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Herr talman! Betänkandet BoU8, *Vissa byggfrågor m.m.*, berör ett antal områden. Jag avser att i mitt anförande främst ta upp de frågor som berör inomhusmiljön, tillgängligheten samt plan- och bygglagen.

Vad gäller ventilationskontroll i en- och tvåbostadshus har kristdemokraterna valt att gå informations- och kunskapsvägen efter bedömningen att småhusägare har ett egenintresse och ett ansvar för att den egna bostaden är hälsovänlig.

Olika undersökningar visar att småhus har sämre ventilation än vad de utformats för. Därför behövs en informationskampanj särskilt riktad till småhusägarna. För att reglerna om återkommande ventilationskontroll skall kunna ändras är information en förutsättning. Många barnfamiljer bor i småhus. Allergierna ökar med en fördubbling varje decennium. Boendet måste därför utvecklas efter den större känslighet som

befolkningen visar. Kristdemokraterna föreslår att Boverket, Konsumentverket, Socialstyrelsen och Byggforskningsrådet ges detta uppdrag.

Hälsa- och inomhusmiljö diskuteras mycket i dessa dagar. Jag deltog i går i en praktikerhearing om insatsområdet "Det sunda huset" hos Byggforskningsrådet. Hearingen beaktade problemområden och frågeställningar som forskarna uppfattar som relevanta och som kan tillämpas i praktiskt arbete samt en omvärldsbeskrivning med nordisk och internationell forskning. Det var fastighetsägare, byggherrar, förvaltare, arkitekter, ingenjörer, byggare och entreprenörer samt material- och komponenttillverkare som deltog. Grupperna berörde hälsa-innemiljö, luftkvalitet, mikroorganismer, ventilationssystem, skadeidentifiering och emissioner.

Sambandet mellan hälsa och välbefinnande är komplext. Hur mycket skall man ta fasta på människors upplevelser? Vad har historien lärt oss? Vad är egentligen luftkvalitet?

Herr talman! Regeringen bör ges i uppdrag att ta fram ett program för allergisanering. Trots att problemen är väl kända finns det fortfarande ett stort antal bostäder, skolor, daghem och andra offentliga lokaler där inomhusmiljön är så undermålig att den ger upphov till mer eller mindre allvarliga besvär hos dem som vistas där.

Åtgärder som måste till är mera tid för städning i daghem och skolor, ombyggnad av ventilationssystem och andra byggtekniska ingrepp. Skolstudier av samverkan mellan allergier och astma har visat att skolorna inte lever upp till normenlig ventilation. Inredning och städning har stor betydelse. Trots att ventilationskraven i skolor är lägre än på kontor med vuxna friska människor, lever man inte ens upp till ventilationsnormen för skolor. Dessutom saknas kunskaper om luftflöden.

Herr talman! Vad betyder det att "markörer" finns kvar även sedan en mögelväxt är upplöst? Varför är mögel ett speciellt problem för Sverige? Det har visat sig att vi saknar tekniker för mikrobiologer att utforska inomhusmiljön. Man vet inte i alla sammanhang var toxiner produceras.

Det är betydelsefullt med forskning och utveckling för att ta fram mätstandarder och system för produktmärkning av byggprodukter. Samordningen av forskningen är mycket viktig, och den tvärvetenskapliga forskning som Byggforskningsrådet bedriver i programmet "Det sunda huset" borde uppmärksammas bättre. Kraven bör grundläggas genom en allmän hälsobedömning där allergikernas och de överkänsligas situation ges ökad uppmärksamhet. Här kan vi också i EU-arbetet driva på för att få ökad skärpa.

Ett viktigt område i detta sammanhang är därför tillämpningen av byggproduktdirektivet. De väsentliga kraven måste konkretiseras. Tillämpningsdirektiven är otillräckliga när det gäller att ta hänsyn till klimat, tradition och säkerhetsnivå. Det brådskar att få till stånd en effektiv kontroll av byggprodukter. Regeringen bör återkomma till riksdagen med en plan för hur arbetet med tillämpningsföreskrifterna till byggproduktdirektivet skall kunna påskyndas med avseende på hygien, hälsa och säkerhet.

Jag saknar någon ansvarig minister i denna debatt. Vi har ju minst fyra ministrar ansvariga för bostadsfrågor. Var finns de? Miljödepartementet har en stor del av dessa viktiga frågor. Kjell Larsson borde ha varit här.

Prot. 1998/99:97

20 maj

Vissa byggfrågor m.m.

Herr talman! För tids vinnande nöjer jag mig med att redan nu yrka bifall till reservationerna 6 och 12.

Det har gått en lång tid sedan Plan- och byggtutredningen lämnade sitt förslag om lagstiftning med krav på att hinder för tillgänglighet och användbarhet som är enkla att åtgärda skulle vara åtgärdade före år 2000 i offentliga lokaler och på allmänna platser. Jag saknar också här ansvarig minister, Lars Engqvist. Tillgänglighet i samhällsplanering och bostäder skulle spara en hel del på hans konto, men framför allt göra livet enklare för människor med funktionshinder.

Och var finns ministern för barnsäkerheten, Maj-Inger Klingvall? Många olyckor skulle kunna förhindras om krav på säkerhetsanordningar funnits. Nästan alla barnolyckor sker i hus byggda före 1973. Vilka barnsäkerhetskrav är möjliga att ställa på äldre bostadsfastigheter? Vi måste ha frågan uppe på riksdagens bord tidigt i höst.

Herr talman! Det nuvarande tillsyns- och kontrollsystemet enligt plan- och bygglagen har stora brister. Kraven på kvalitetssäkring är särskilt otydliga. Tidspressen i dagens byggprojekt gör ofta att tidsplanen prioriteras före de krav som bör ställas från kvalitets- och miljösynpunkt. Den långsiktiga kvaliteten måste vara det viktigaste. Vi måste kräva att det byggs torra hus. Ofta har vi ägnat oss åt att söka decimalerna i byggnadsfysiska frågor. Vi har toppkunskap i världen. Men kunskapen raseras när inte byggherrarna hinner invänta att betong och dylikt torkar.

I byggnader som utsätts för fukt händer saker som inte är klart tvärpolitiskt utforskade. Inom den medicinska och beteendevetenskapliga forskningen finns minst kunskap om byggnaders hälsomässiga betydelse. Också det ekologiska byggandet kan råka ut för rejäla problem inom ett antal år på grund av fukt under byggnadstid. Skillnaden mellan praktik och teori är för stor.

Den kvalitetsansvariges roll i ett bygge är oklar. I och med att det på papperet finns en kvalitetsansvarig har ibland intresset hos vissa byggherrar att anlita sakkunniga konsulter inom vissa kvalitetsfrågor minskat. Byggherren och fastighetsägaren som är ytterst ansvarig har inte alltid vetskap om sitt ansvar. Miljöbalken gäller, och avsaknad av bevisning friar inte. Obalansen i ansvar mellan produkttillverkare, entreprenörer och andra inblandade är stor. Arkitekten kan enligt avtal förnekas rätten att besöka byggarbetsplatsen, vilket är ytterst märkligt. Ekonomiska incitament att göra bra jobb saknas. Regeringen bör snarast se över tillsyns- och kontrollsystemet.

Vi kristdemokrater har alltså sagt att det behövs en informationskampanj när det nu inte längre finns obligatorisk ventilationskontroll för en- och tvåbostadshus. Vi har sagt att det behövs ett allergiprogram för skolor och allergisanering. Vi har sagt att det behövs bättre forskning för att veta vad som händer. Vi har sagt att det är oerhört viktigt att hitta ekonomiska incitament för att bygga torra hus, så att vi inte missar den kunskap som finns på grund av tidspress. Det kan också inom några år bli bekymmer för byggnader byggt på ett ekologiskt sätt.

Slutligen har vi sagt att det behövs ett bättre kontrollsystem för uppföljningen och att plan- och bygglagen bör förändras. Detta är oerhört viktiga frågor, även om betänkandet kan synas vara lite knepigt där vissa byggfrågor med inte så hög status har samlats ihop. Men detta borde ha lett till en debatt med tre ministrar närvarande. Detta är oerhört viktiga

frågor för alla som bor. Vi bor ju alla förhoppningsvis någonstans. Det finns tyvärr några hemlösa, och det måste vi snarast åtgärda. Boendet är oerhört viktigt.

Prot. 1998/99:97
20 maj

Vissa byggfrågor m.m.

Anf. 133 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Herr talman! Jag delar i hög grad uppfattningen i det som sades från kd:s håll. Bostaden och dess närmiljö berör i högsta grad människors dagliga liv. Det är detta betänkandet handlar om. Vi som har förmånen att vara ledamöter i bostadsutskottet har ett mycket intressant ämnesområde att jobba med.

I dag tar vi ställning till miljöanpassat byggande och boende, ventilationssystem, tillgänglighet i den offentliga miljön för människor med funktionshinder, allergisanering, Agenda 21-arbete, va-system och kretslopp, barnens säkerhet och byggregler för studentbostäder m.m. Det är en rad frågor där vi borde ta gemensamma tag och förbättra där det så är möjligt.

När jag läser igenom de olika förslag som partier och enskilda riksdagsledamöter har framfört i motioner finner jag en samstämmighet på många områden. Jag finner också att socialdemokrater och moderater har funnit varandra i några frågor, och de yrkar avslag på motioner som vi andra tycker är principiellt viktiga att lyfta fram. Det gäller t.ex. tillgänglighetsaspekter, barnsäkerhet och kretsloppsåtgärder. I andra frågor har andra partier funnit något gemensamt. Det finns problem som motionärerna tar upp som snabbt skulle kunna åtgärdas, men det finns inte en synlig majoritet för att få igenom ett vettigt beslut. Det är trist.

Det finns åtminstone två frågor som jag bedömer borde vara lätta att åtgärda. En handlar om att se till så att länsstyrelser och kommuner behandlar byggherrar lika så att inte goda syften motverkas.

Länsstyrelserna gör i dag en självständig prövning av om kraven enligt PBL, plan- och bygglagen, är uppfyllda. Det kan gälla t.ex. förenklingar i förordningen om statlig bostadssubvention. Det kan gälla förenklingar när en byggherre vill bygga om en kontorsfastighet till studentbostäder. Länsstyrelsen gör en bedömning oberoende av om tillsyns- och kontrollprocessen har skett på ett betryggande sätt hos kommunens byggnadsnämnd. Det tycks finnas en dragkamp om vem som makten haver.

Detta gör att det råder osäkerhet om vilka krav och bedömningar som byggherren borde bli informerad om innan jobbet påbörjas.

Vi vill från Centerpartiets sida ha enklare och tydligare regler även på detta område. Utgångspunkten måste vara att fler myndigheter inte skall göra samma bedömningar i samma fråga och komma till olika slutsatser. Men majoriteten tycks vilja fortsätta med krånglandet med flera beslutsinstanser.

Herr talman! Så till en annan fråga, som riksdagen borde kunna lösa smärtfritt. Det har påtalats av branschfolk inom byggnadssektorn – och det finns en motion – att beteckningen kvalitetsansvarig borde ändras till vad uppgiften är, nämligen en kontrollfunktion. Beteckningen kvalitetsansvarig skapar oklarheter. Den bör alltså ändras till kontrollansvarig. Det är det som det gäller. Det är en ganska enkel åtgärd, som borde ha vunnit gehör i utskottet. Men att åtgärda, förenkla och förebygga ligger inte i majoritetens intresse.

Herr talman! Det finns faktiskt skäl att än en gång påminna om att det saknas en bostadsminister som är med när dessa ärenden diskuteras i kammaren och som kommer till utskottet och för en dialog med oss. Kort: Det behövs någon med ett genuint intresse för dessa frågor.

Jag skall citera vad HSB:s ansvariga i Uppsala säger i dagens Upsala Nya Tidning: ” – I tider när statsmakterna signalerar att bostadspolitiken inte längre är viktig, ja då måste vi som är aktörer på marknaden ta ett ökat ansvar. – – – Vi ska gå bättre i takt – – –.”

”I tider när statsmakterna signalerar att bostadspolitiken inte längre är viktig – – –.” Ta till er av det, socialdemokrater. Vi i oppositionen tycker att bostadspolitiken är oerhört viktig.

I detta betänkande ser vi på nytt positiva skrivningar, där man påtalar att regeringen känner till, att regeringen är väl informerad om problemen, att för närvarande pågår utredningar och diskussioner. Ja, nog pågår det diskussioner. Men jag vill se praktisk handling, så att barn inte får illa i sin boendemiljö på grund av att det saknas säkerhetsbestämmelser, så att handikappade kan ta sig fram i vårt samhälle på ett acceptabelt sätt.

När skall vi få se en förenkling av byggande av studentbostäder, när man inte vill ta till sig synpunkter och inte heller själv har kommit med något bra förslag? Det räcker inte med att svara att man inte är beredd att för närvarande vidta några åtgärder, när förslagen kommer från politiskt håll. Ni socialdemokrater borde se på sakinnehållet i motionerna, inte snegla på vem eller vilka som har fört fram åsikterna först. Ni kan väl ändå inte mena allvar att ni inte tycker att det är viktigt att vi får ett verkligt miljöanpassat boende? Ni kan väl inte vara okunniga om att människor i dag får illa av att de bor i dåliga hus i dåliga miljöer? Här saknar jag även Moderaternas och Folkpartiets viljeinriktning. I vår reservation 11 under mom. 13 tar vi upp de frågor vi vill ha åtgärdade och där vi anser att regeringen skyndsamt skall få i uppdrag att redovisa förslag till åtgärder till riksdagen. Det gäller definition av en ekologisk byggnad, ekologisk anpassning av va-system, klargörande vad gäller ansvaret för återanvänt byggnadsmaterial, ökade miljökrav vid ny- och ombyggnad, miljö- och hälsovärdering av byggmaterial, användning av förnybar energi i byggnader och åtgärder för att minska riskerna med elöverkänslighet.

Det finns kunskap i dag på det här området. Vi ställer inte orimliga krav på regeringen.

Nu avstyrks motionerna med denna inriktning. Men jag är övertygad om att kraven kommer tillbaka. Jag hoppas att få se ett samstämmigt bostadsutskott i dessa frågor redan under nästa riksmöte. Detta lär väl vara det sista betänkandet för oss på detta område för den här säsongen. Då vill jag uppmana er alla när ni tar sommarledigt: Ta på er miljöögonen, gå ut och titta, så finner vi varandra i dessa frågor under höstens motionsbehandling.

Herr talman! Med detta vill jag meddela att jag naturligtvis står bakom alla reservationer där Centerpartiet finns med men jag väljer att yrka bifall endast till reservation 13 under mom. 15. Där tar Centerpartiet upp den principiellt viktiga frågan om att allt arbete som handlar om miljöfrågor måste komma underifrån – från de enskilda människorna, från den lokala sidan – för annars blir inte arbetet med Agenda 21 värdefullt, verkningsfullt och uthålligt.

Anf. 134 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag har en fråga till dig, Rigmor Ahlstedt, vad gäller beteckningen kvalitetsansvarig. Du talade i ditt anförande ganska väl om hur viktigt det är att lyssna på andra. Såvitt jag vet har Owe Hellberg ett antal gånger fört upp den här diskussionen. Dessutom har det här kravet ställts tidigare i denna kammare utan att vinna gehör från Centern. Det är alltså en fråga om hur man lyssnar och vem man lyssnar på.

Vad som är mer intressant är naturligtvis att få ett svar på frågan om ni i Centern är intresserade av att förändra den kvalitetsansvariges arbetsuppgifter så att man lever upp till kvalitetsansvaret? Eller är ni nöjda med att den kvalitetsansvarige även i fortsättningen får rollen att bara vara kontrollansvarig?

Anf. 135 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Det finns en motion i just det här betänkandet. Dessutom har branschfolk reagerat. Om man vill göra det så enkelt som möjligt för sig handlar det om att ändra beteckningen. Då skulle man vara lite mera klar över vad det handlar om.

Om det är någonting mer som behöver förändras lyssnar jag gärna på Vänsterpartiets åsikter. Vad jag ville peka på är att vi måste lära oss att ta till oss åsikter, oavsett varifrån de kommer, och pröva dem. Kanske har vi nu kunnat komma en bit på vägen för att sedan gå en bit till. Det är ju så man kommer fram här.

Anf. 136 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det finns faktiskt en motion som går ut på att förändra kvalitetsansvar till kvalitetsansvar. Ni har valt att inte ställa er bakom den. I stället har ni valt att ställa er bakom Byggentreprenörernas krav på att förändra titeln. Men från Byggentreprenörernas sida finns det ingen önskan om att en kvalitetsansvarig skall bli kvalitetsansvarig.

Anf. 137 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Jag lovar att också jag skall ta på mig miljöögon och kvalitetsögon och titta på det. Till hösten återkommer vi för vidare diskussioner. Det viktiga är ju att vi kommer fram även vad gäller den biten. Det håller jag med dig om.

Anf. 138 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag håller helt med flera tidigare talare om att vi saknar en ansvarig bostadsminister och att denna person borde ha varit här i kammaren.

I betänkandet behandlas, som många har sagt, ett väldigt stort antal frågor på byggområdet. Vi i Folkpartiet har flera reservationer tillsammans med andra eller själva. Men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 22 som gäller barnsäkerhet i byggnader.

Jag skall kort beröra några av de andra punkterna som vi har tagit upp.

När det gäller befintliga hissar har Folkpartiet begärt att den föreslagna rekommendationen om installation av korgdörrar *inte* skall antas eftersom vi anser att sådana kan minska tillgängligheten för handikap-

pade. När dörrar inte är lämpliga kan andra lösningar användas, t.ex. fotoceller.

När det gäller ventilation i en- och tvåbostadshus har vi ställt upp på Kristdemokraternas förslag om en speciell informationskampanj riktad till just småhusägare. Många småhusägare har dåliga kunskaper om ventilationssystemens funktion och om hur viktiga de är. Information behövs alltså.

När det gäller tillgängligheten har samtliga partier utom Socialdemokraterna och Moderaterna ställt sig bakom reservation 21. Vi anser att det finns skäl att ställa ökade krav på att lätt åtgärdade hinder för tillgänglighet blir avlägsnade i offentliga lokaler och på allmänna platser. Regeringen bör snarast i den handlingsplan som är på gång återkomma med förslag om lagändringar som behövs för att öka tillgängligheten.

I reservation 15 tar Folkpartiet upp frågan om bostadens ljudegenskaper. Regeringen skall ju vid kommande riksmöte lämna förslag om deklaration av bostäder. Vi vill trycka på att regeringen i det sammanhanget särskilt skall uppmärksamma hur viktigt det är att deklarera en bostads ljudegenskaper.

Sist men inte minst: Barnsäkerheten är väldigt dålig i många lite äldre hus, precis som sagts här tidigare. Enligt en artikel i Dagens Nyheter i dag har Sverige dessutom ett mycket gammalt bostadsbestånd jämfört med övriga Västeuropa och alltså förmodligen många bostäder som saknar utrustning för barnsäkerhet.

Regler som syftar till att förhindra barnolycksfall infördes, som tidigare nämnts här, i byggnadslagstiftningen 1973 för nybyggda hus och 1976 för ombyggnader. Såvitt jag vet finns det ingen säker statistik på hur stor den andel av bostadsbeståndet är som saknar utrustning för barnsäkerhet men vi vet att Barnombudsmannen har gjort en undersökning om barnolycksfall. Den visar att det, tyvärr, finns väldigt stora brister. Det har också tidigare talare varit inne på.

Jag har själv barnbarn som bor i ett 50-talshus där den enda säkerhetsanordningen vid t.ex. balkongdörren är en kedja som min son själv har satt upp. Det är inte tillräckligt.

Med detta som bakgrund yrkar jag alltså bifall till reservation 22, som innebär att vi vill att regeringen snarast ser över lagstiftningen om barnsäkerhet, med särskild inriktning på äldre bostadsfastigheter.

Allra sist några ord till Rigmor Ahlstedt i Centerpartiet. Jag är medveten om att det finns områden som vi har missat. Jag får väl skylla på att jag fortfarande är relativt ny men jag lovar att under sommaren använda miljöglasögonen så mycket jag bara kan.

Anf. 139 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det är andra gången jag hör en av de borgerliga företrädarna förespråka behovet av en bostadsminister och därmed ett bostadsdepartement. Det hade varit intressant att veta vad som var skälet till att man från Folkpartiet, Centern och Moderaterna en gång avskaffade bostadsministern och Bostadsdepartementet, som man nu i efterhand efterlyser i debatten. Men det var egentligen inte det som jag skulle ta upp.

Om jag förstår Yvonne Ångström rätt finns det en önskan om en informationskampanj om ventilerings av en- och tvåbostadshus. Menar Yvonne Ångström på fullt allvar att det är tillräckligt och att man därmed

kan ta bort den kontroll som tidigare varit vart nionde år för att se över de här systemen?

Prot. 1998/99:97
20 maj

Anf. 140 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag skall svara på de två frågorna. Den första frågan, varför man tog bort bostadsministern och Bostadsdepartementet, kan jag egentligen inte svara på. Det är något som hände så att säga före min tid. Det är klart att det, om vi nu inte har en bostadsminister, kunde ha varit trevligt om någon av dem som har ansvaret för området var här. Personligen är jag fortfarande av uppfattningen att det vore väldigt bra att ha *en* ansvarig person. Tyvärr har jag inte makt att bestämma det alldeles själv.

När det gäller frågan om en informationskampanj riktad till småhusägare tycker jag att man ändå kan pröva en lättnad i lagstiftningen på det här området och kombinera det med information. Det är möjligt att det inte är tillräckligt men då får vi väl se över det igen.

Anf. 141 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag undrar vad det är i Boverkets rapport som tyder på att en ventilationskontroll inte behövs i en- och tvåbostadshus. Såvitt jag kunnat läsa ut är det framför allt där som man har hittat brister; detta trots att en speciell undersökning för de här typerna inte har gjorts.

Anf. 142 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Mitt svar måste bli att jag, tyvärr, inte har läst rapporten. Folkpartiet är ett väldigt litet parti så vi hinner inte sätta oss in i allting. Men jag har fått sådan information att jag för närvarande tror att det här skulle vara tillräckligt. Om inte är vi beredda att ta upp frågan igen.

Anf. 143 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Herr talman! Bland mycket annat handlar den här propositionen om ventilationskontrollens avskaffande i småhus. Det förefaller inte så klokt i dagens läge med ökande allergiproblem bland våra barn. Regeringen lägger fram sitt förslag trots att det i dag helt saknas kunskap om hur det hittillsvarande kravet på ventilationskontroll har efterlevts och vilka resultaten blivit av genomförda besiktningar. Boverket har gjort uppföljningar, men de har inte omfattat en- och tvåbostadshusen. Nej, då är det bättre att ha kvar kontrollen tills vidare. Det kan inte vara alltför betungande att utsättas för detta vart nionde år. Detta är en liten del av de åtgärder som kan bidra till att inte allergielälandet breder ut sig ännu mer. Sedan är det tänkt att stödet till lokala investeringsprogram också skall omfatta allergisanering i bebyggelse i samband med övriga ombyggnadsåtgärder.

Från miljö- och jordbruksutskottet har vi fått ett par intressanta motioner från Miljöpartiet och kd att behandla i vårt utskott. Det handlar om kretsloppsanpassning av va-systemen. Även Centern tar upp frågan. I arbetet med att ställa om samhällsutvecklingen i en mer ekologisk riktning har frågor om vattenanvändning och avloppslösningar en central betydelse. I dag använder vi dricksvatten för att transportera fekalier och urin till stora reningsanläggningar. Näringsämnena går sedan ut i sjöar och hav där de bidrar till övergödning. Dagens va-lösningar är i grunden felkonstruerade. Men det går minst sagt trögt att ändra på detta, även om

Vissa byggfrågor m.m.

man satsar både ur den s.k. kretsloppsmiljarden och ur lokala investeringsprogram. Många kommuner står inför ett gigantiskt utbyte av ledningsnät och utbyggnad av reningsanläggningar, och fortfarande är det mycket enklare att göra om samma misstag, satsa miljoner och åter miljoner på gammal teknik än att vidta åtgärder vid källan, dvs. hjälpa folk att byta ut sina vattentoaletter till urinseparerande sådana. Naturligtvis måste också en struktur byggas upp som tar hand om och nyttiggör avfallet. Det måste finnas avsättning för produkten. Här behövs styrmedel för att främja utvecklingen i ekologisk riktning.

Det var ett par av mina hjärtefrågor som vi tar upp i reservationerna 5 och 20.

Miljöpartiet ställer sig självklart bakom utskottets uttalande om att försiktighet måste iakttas vid lokalisering av nya mobiltelefonsändare. Eftersom miljöministern har utlovat åtgärder på området avstår jag i dagsläget från att reservera mig till förmån för mp-motionen i frågan. Jag förutsätter emellertid att regeringen inom kort återkommer till riksdagen med förslag på området.

Alltså yrkar jag bifall till reservationerna 5 och 20.

Anf. 144 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! I februari besvarade miljöministern en interpellation av mig vad gäller åtgärder för att förbättra inomhusmiljön, bl.a. allergisnervning. Efter det svaret har det kommit in i vårpropositionen att detta skall bli möjligt inom lokala investeringsprogram, vilket Helena Hillar Rosenqvist också nämner.

Då skulle jag vilja fråga henne: På vilket sätt konkret? Om jag frågar Kjell Larsson får jag inte svar på vilka konkreta satsningar det är och hur det skall gå till.

Anf. 145 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Det är klart att miljöministern måste veta mer än jag om exakt vilka åtgärder som skall vidtas. Såvitt jag vet har det hakat upp sig någonstans. Man måste inhämta synpunkter från EU för att ändra i stödet lokala investeringsprogram. Jag är ledsen att Ulla-Britt Hagström inte kan få mer konkreta svar av mig än av miljöministern. Det är ändå miljöministern som är fackministern.

Anf. 146 SIW WITTGREN-AHL (s):

Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till bostadsutskottets hemställan i betänkandet *Vissa byggfrågor m.m.* och avslag på samtliga reservationer.

Herr talman! Detta betänkande handlar om ändringar i lagen om tekniska egenskaper på byggnadsverk. Med det avses att underlätta genomförandet av EG:s byggdirektiv och andra direktiv som berör hissar m.m. Vissa smärre förändringar föreslås också i plan- och bygglagen samt i miljölagen, vidare i lagen om införande av miljöbalken och förköpslagen. Det föreslås också att en- och tvåbostadshus skall undantas från kravet på återkommande funktionskontroll av ventilationssystemet.

I betänkandet behandlas även motioner från den allmänna motionstiden 1998. I betänkandet finns det 23 reservationer. Jag har inte som av-

sikt att kommentera dem alla utan avser att kommentera reservationerna 21 och 22.

Många av motionerna är angelägna och bra och tar upp frågor som är väsentliga och viktiga för alla oss som medborgare. Så som framgår i propositionen och vad gäller de allmänna synpunkterna på vikten av ett miljöanpassat och energisnålt byggande och boende i olika avseenden har utskottet under en lång rad av år, ofta i bred politisk enighet, påskynat utvecklingen i just den riktningen.

Herr talman! Den socialdemokratiska regeringen har tydligt markerat hållbar utveckling som ett övergripande mål. Det handlar om att skapa en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra förutsättningarna för kommande generationer. Utvecklingen skall vara socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar.

Visionen om ett hållbart samhälle är omfattande och berör alla samhällets sektorer. För att nå vårt mål krävs att tanken om hållbarhet genomsyrar all verksamhet och alla beslut. Inte minst gäller detta miljöanpassning av byggnader, transporter och annan infrastruktur. Samhällsplaneringen måste vidgas så att ekologiska, ekonomiska och sociala aspekter samordnas med bebyggelseplanering och hushållning med naturresurser.

Bygg- och bostadssektorn kan vara en av de viktigaste sektorerna i den ekologiska omställningen. Där finns en påtagligt stor möjlighet att minska resursförbrukningen och miljöbelastningen. Riksdagen fattade nyligen beslut om 15 nationella miljö kvalitetsmål som skall vägleda omställningsarbetet. Ett av dessa är god bebyggd miljö. Detta mål innebär bl.a. följande:

- Den bebyggda miljön skall ge skönhetsupplevelser och trevnad samt ha ett varierat utbud. De vardagliga behoven skall tillfredsställas i boendemiljön.
- Natur- och grönområden i närheten till bebyggelse skall värnas och utvecklas med syfte på rekreation och lokal odling.
- Mark och vatten är fria från gifter, skadliga ämnen och andra föroreningar.
- Användning av energi, vatten och andra naturresurser sker på ett effektivt och resurssparande sätt.
- Människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, bullerstörningar, skadliga radonhalter eller andra oacceptabla hälsorisker.

Nu skall dessa 15 miljömål omsättas i praktiken. Övergripande målsättning är viljan att till nästa generation överlämna ett samhälle där de stora miljöproblemen i vår närhet är lösta.

Nu skall varje mål brytas ned i delmål – en process som involverar myndigheter såväl lokalt, regionalt som nationellt. Miljömålskommittén, riksdagsledamöter och experter kommer under hösten att samla in resultat av denna process. Därefter skall en proposition innehållande delmål presenteras hösten 2000.

Miljömålet om god bebyggd miljö fokuserar bl.a. på människors hälsa. Också i Riodeklarationen poängteras att i ”strävan mot en hållbar

utveckling står människan i centrum. Hon har rätt till ett hälsosamt och rikt liv i samklang med naturen." Människors hälsa är en viktig del av ett hållbart samhälle.

Kanske är det så att det är i produkter och i byggnader som några av våra i dag mest okända miljöproblem återfinns, miljöproblem som i första hand har en direkt effekt på vår hälsa.

Det handlar också om att miljöanpassa byggprocessen i stort och att ta hand om miljöfarligt avfall. Fortfarande används vid nyproduktion material som inte deklarerats, vilket skapar problem vid omhändertagandet i samband med rivning. Ett minimikrav för framtiden är att allt material som används i byggnader miljödeklarerar och dessutom dokumenteras. Regeringen ser nu över vilka styrmedel som kan användas för att nå detta mål.

Men för att skapa en hållbar utveckling med avseende på både miljö och hälsa måste ett helhetsperspektiv etableras. Samhällets krav på hållbarhet måste gälla såväl yttre miljö som arbetsmiljö och inte minst inomhusmiljö. Om vi enbart fokuserar oss på det ena eller andra riskerar vi att enbart förflytta problemen.

Herr talman! En kretsloppsanpassning av byggnader utifrån ett fokus på den yttre miljön leder inte automatiskt till en bättre inomhusmiljö, utan målet för en hållbar bostadspolitik måste innefatta såväl byggprocesser som inomhusmiljö och även senare rivning.

Vi kan i dag se många positiva tecken vad gäller utvecklingen mot ett ekologiskt hållbart samhälle, men det finns också många oroande trender och problem. Det är oacceptabelt att nästan 40 % av alla skolbarn har någon form av allergiska besvär, och trenden ökar.

Herr talman! Utmaningarna är många och ett stort arbete ligger framför oss. Inom ramen för de lokala investeringsprogrammen sker en mängd åtgärder runtom i landet. Avgörande för projektens framgång är också att de genomförs i samarbete med de boende. Förändringsarbetet bygger på ett lokalt engagemang och ökad delaktighet. Inför fortsättningen av de lokala investeringsprogrammen görs nu också förändringar som möjliggör att fokusera på allergiproblemen i inomhusmiljön.

Herr talman! Jag har all respekt för reservation 21, som handlar om tillgänglighet, och reservation 22, om barnsäkerhet i byggandet.

Reservationen 21 pekar på att det har gått lång tid sedan Plan- och byggutredningen lämnade sitt förslag om lagstiftning med krav på att hinder för tillgänglighet och användbarhet i fråga om enkla åtgärder skulle vara åtgärdade före år 2000 i befintliga publika lokaler och på befintliga allmänna platser. Jag tycker att det är ett riktigt påpekande att det har tagit alltför lång tid.

Men i den regeringsförklaring som statsministern lämnade vid inledningen av årets riksmöte den 6 oktober nämndes frågor om funktionshinder bland de prioriterade. Särskilt angavs att tillgängligheten till offentliga lokaler och kollektivtrafik skall förbättras.

Inom Regeringskansliet pågår nu ett arbete med en nationell handlingsplan för handikappolitiken. Handlingsplanen skall ställa upp långsiktiga mål för politiken, innehålla förslag på alla områden och också omfatta tillgänglighetsfrågorna. Planen förväntas ligga på riksdagens bord i höst.

Frågor om barnsäkerhet i byggnader, som reservation 22 handlar om, är en för samhället viktig fråga.

Att barn skall ha rätt till säkra och trygga miljöer är något som vi alla kan instämma i. Bostadsutskottet tycker att frågan är av sådan vikt att den bör vara föremål för kontinuerlig uppmärksamhet. Det får förutsättas att berörda myndigheter även fortsättningsvis aktivt verkar för att kunskapen om hur olycksfall kan förebyggas ges en stor spridning.

Vad gäller motionsförslaget om en översyn av kraven på barnsäkerhet i äldre bostäder har utskottet uppmärksammat att Barnombudsmannen i sin årsrapport till regeringen nyligen tagit upp frågan och förordat en ändring av Boverkets byggregler. Rapporten bereds nu i Regeringskansliet.

Regeringen är således uppmärksammat på den fråga som tas upp i reservationen, men det fråntar inte oss andra rätten att agera. Jag tänker på att detta är en utmärkt fråga för oss att driva i våra egna kommuner. Barns rätt till trygga miljöer måste vi alla bidra till.

Herr talman! Med detta yrkar jag än en gång bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 147 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill erinra om att vi kommer att ha en s.k. samvotering kl. 16.00 och ajournerar några minuter innan. Det innebär att om inte replikskiftet är avslutat till dess så kommer de återstående replikerna att tas efter den samlade voteringen.

Anf. 148 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Det är tre frågor som jag gärna hade velat ställa till miljöminister Kjell Larsson som ansvarig, men jag ställer dem nu till Siw Wittgren-Ahl i stället.

Ni lämnar alltså en- och tvåbostadshus till egenintresse och ansvar utan att vidta några åtgärder. Vi kristdemokrater begär en informationskampanj. Har Siw Wittgren-Ahl några synpunkter på detta?

Fråga nummer två är densamma som jag ställde till Helena Hillar Rosénqvist: Var i det lokala investeringsprogrammet kommer allergiarbetet att utföras?

Fråga nummer tre: Har socialdemokraterna diskuterat att införa några ekonomiska incitament för att inte tidspressen vid byggnationer gör att man bygger in fuktproblemen redan tidigt? De ekologiska byggnader som byggs nu kommer inom några år att också visa på fuktproblem, eftersom man inte låter husen torka utan driver på mot alla odds om den vetenskap man har om material och hur de skall verka.

Anf. 149 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! Ventilationssystemen i en- och tvåfamiljshus måste ju kontrolleras innan husen tas i bruk. Sedan tycker jag att det är en alldeles utmärkt fråga för andra intressenter, t.ex. Mäklarförbundet och banker, att driva att det skall ske kvalitetskontroller när man säljer husen. Informationskampanjer kan drivas den vägen. Det finns många aktörer på marknaden som kan göra det, för allting behöver ju inte ske i statlig regi.

När det gäller allergisaneringen tycker jag att Helena Hillar Rosénqvist svarade alldeles utmärkt på den frågan.

Anf. 150 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Siw Wittgren-Ahl sade i slutet av sitt anförande att det är allas vår uppgift att hemma i kommunerna se till att t.ex. detta med barnsäkerhet blir bra. Jag reagerar faktiskt mot det. Siw Wittgren-Ahl företräder Socialdemokraterna, som har en majoritetsställning i riksdagen. Jag tycker faktiskt att ansvaret som riksdagsledamot ligger i vårt engagemang här i riksdagen.

Jag skulle vilja veta vad Siw Wittgren-Ahl tänker göra för att föra fram dessa frågor på ett bättre sätt än det som sker här nu i riksdagen, för det är ju beklämmande att staten ger signaler som marknaden uppfattar som att man inte är intresserad av bostadspolitik.

Anf. 151 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! Jag uppfattade att Rigmor Ahlstedts fråga berörde Barnombudsmannens uppmärksammande av säkerheten i byggandet. Som jag sade i mitt anförande bereds frågan i Regeringskansliet. Men jag tycker att det är allas vår skyldighet att agera så att alla barn får en så trygg miljö som möjligt tills vi får något annat besked från regeringen, som överväger frågan.

Anf. 152 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Eftersom socialdemokraterna är i majoritetsställning vill jag fråga Siw Wittgren-Ahl hur hon tänker påverka regeringen så att vi får fram bra förslag. Det går inte att smita undan med att hänvisa till kommunerna.

Anf. 153 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! Som jag sade bereds frågan i Regeringskansliet. Jag uppmanar alla att agera så att barnen får en säker och trygg miljö att växa upp i.

Anf. 154 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Siw Wittgren-Ahl har avfärdat i stort sett alla reservationer med hänvisning till att det för tillfället pågår utredningar i Regeringskansliet och på andra ställen. När det gäller tillgänglighetsfrågorna kan man konstatera att de har utretts sedan 1960, och ingenting har hänt än så länge. Därför tycker jag att man får sätta ned bromsen och säga till regeringen att göra någonting nu. Det är det vi har försökt att göra i reservationen. Jag tycker att även socialdemokraterna skulle kunna ställa upp på det.

Det som är lite märkligt när man hänvisar till miljömålsarbete osv. är att man gör en försämring på en punkt. Varför avvaktar man inte också när det gäller försämringarna när det handlar om ventilationskontroll av en- och tvåfamiljshus? Här bestämmer man sig redan nu för att göra en försämring och är inte beredd att göra några förbättringar med hänvisning till alla utredningar som uppenbarligen tycks pågå.

Anf. 155 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att det görs en försämring. Man överlämnar till egenintresset, för man förutsätter att folk vill ha en bra inomhusmiljö.

Man måste ha en informationskampanj. Men det är ju inte nödvändigt att vi bedriver denna informationskampanj. Man kan kvalitetssäkra i samband med försäljning eller genom Villägarförbundet. Det finns alltså andra aktörer på marknaden, och det är viktigt att de tar sitt ansvar också.

Anf. 156 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Får jag fråga Siw Wittgren-Ahl: Vilka indikationer finns det på att det är på det viset? Vilka indikationer finns det på att det skulle fungera så att folk som bor i en- och tvåbostadshus skulle ha så mycket bättre kontroll? Det är många gånger ganska tekniska och besvärliga anläggningar som de har i sina hus.

Det är en annan sak när man har en fastighetsskötare som man kan utbilda på de här systemen. Men det här är inga system som är särskilt enkla att hantera. Därför blir de oftast felinställda och inte skötta på det sätt som skulle behövas. Jag tror nästan att det är precis tvärtom. De stora fastigheterna med utbildad personal klarar av de här systemen bättre än vad den enskilda villaägaren gör.

Anf. 157 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! Jag har ingen annan åsikt än den jag nämnde förut.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 6 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.49 att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då dagens votering skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00

5 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 19 maj

JuU23 Försöksverksamhet med videoteknik i rättegång

Mom. 1 (avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (kd)

Votering:

262 för utskottet

35 för res. 1

52 frånvarande

Prot. 1998/99:97

20 maj

Vissa byggfrågor m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 72 m, 37 v, 16 c, 12 fp, 13 mp

För res. 1: 35 kd

Frånvarande: 19 s, 10 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 3 mp

Mom. 3 (åklagares deltagande genom videokonferens)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

213 för utskottet

72 för res. 2

13 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 37 v, 22 kd, 16 c, 12 fp, 14 mp

För res. 2: 72 m

Avstod: 13 kd

Frånvarande: 19 s, 10 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 2 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JuU25 Rätt psykiatriskt forskningsregister

Mom. 3 (forskningsetisk prövning)

1. utskottet

2. res. 1 (kd, c, fp)

Votering:

235 för utskottet

62 för res. 1

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 72 m, 37 v, 1 fp, 14 mp

För res. 1: 35 kd, 16 c, 11 fp

Frånvarande: 20 s, 10 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 2 mp

Mom. 4 (återrapportering)

1. utskottet

2. res. 2 (fp)

Votering:

285 för utskottet

12 för res. 2

1 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 111 s, 72 m, 37 v, 35 kd, 16 c, 14 mp
För res. 2: 12 fp
Avstod: 1 s
Frånvarande: 19 s, 10 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 2 mp

Prot. 1998/99:97
20 maj

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JuU27 Påföljdsfrågor

Mom. 1 (en ny verkställighetslag)

1. utskottet
2. res. 1 (m)
Votering:
226 för utskottet
72 för res. 1
51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 37 v, 35 kd, 16 c, 12 fp, 14 mp
För res. 1: 72 m
Frånvarande: 19 s, 10 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 2 mp

Mom. 2 (möjligheterna till sysselsättning på anstalterna)

1. utskottet
2. res. 3 (v, fp)
Votering:
142 för utskottet
49 för res. 3
107 avstod
51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 16 c, 14 mp
För res. 3: 1 m, 37 v, 11 fp
Avstod: 71 m, 35 kd, 1 fp
Frånvarande: 19 s, 10 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 2 mp

Hans Hjortzberg-Nordlund (m) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Mom. 3 (behandlingen av psykiskt störda)

1. utskottet
2. res. 4 (mp)
Votering:
283 för utskottet
14 för res. 4
52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 71 m, 37 v, 35 kd, 16 c, 12 fp

För res. 4: 14 mp

Frånvarande: 19 s, 11 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 2 mp

Mom. 4 (behandling av män som begått vålds- eller sexualbrott)

1. utskottet

2. res. 5 (m, kd, c, fp)

Votering:

163 för utskottet

135 för res. 5

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 37 v, 14 mp

För res. 5: 72 m, 35 kd, 16 c, 12 fp

Frånvarande: 19 s, 10 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 2 mp

Mom. 17 (kostnadsansvaret vid § 34-placering)

1. utskottet

2. res. 15 (m, kd, c, fp)

Votering:

163 för utskottet

134 för res. 15

1 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 37 v, 14 mp

För res. 15: 71 m, 35 kd, 16 c, 12 fp

Avstod: 1 m

Frånvarande: 19 s, 10 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 2 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU10 Yrkestrafik

Mom. 1 (svensk åkerinäring)

1. utskottet

2. res. 1 (m, kd, c, fp)

Votering:

164 för utskottet

134 för res. 1

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 37 v, 1 fp, 14 mp

För res. 1: 72 m, 35 kd, 16 c, 11 fp

Frånvarande: 19 s, 10 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 2 mp

Mom. 2 (åtgärder för en reformerad taxinäring)

1. utskottet

2. res. 2 (v)

Votering:

259 för utskottet

37 för res. 2

1 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 72 m, 35 kd, 16 c, 12 fp, 13 mp

För res. 2: 37 v

Avstod: 1 s

Frånvarande: 19 s, 10 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 3 mp

Mom. 3

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Mom. 4 (biluthyrning)

1. utskottet

2. res. 3 (m, kd, fp)

Votering:

178 för utskottet

120 för res. 3

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 37 v, 15 c, 14 mp

För res. 3: 72 m, 35 kd, 1 c, 12 fp

Frånvarande: 19 s, 10 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 2 mp

TU13 Vissa trafikfrågor m.m.

Mom. 1 (biträde vid trafikövervakning)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

259 för utskottet

37 för res. 1

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 70 m, 35 kd, 16 c, 12 fp, 14 mp

För res. 1: 37 v

Frånvarande: 19 s, 12 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 2 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

MJU9 Bekämpning av smittsamma djursjukdomar

Mom. 1–4 (ersättning för produktionsbortfall vid ingripande enligt epi-zootilagen m.m.)

1. utskottet

2. res. (m, kd, c)

Votering:

173 för utskottet

123 för res.

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 37 v, 11 fp, 14 mp

För res.: 72 m, 35 kd, 16 c

Frånvarande: 20 s, 10 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 6 fp, 2 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

AU9 Utstationering av arbetstagare

Kammaren biföll utskottets hemställan.

6 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

BoU10 Ombildning av hyresrätt till bostadsrätt m.m.

Mom. 1 (kravet på kvalificerad majoritet vid ombildning)

1. utskottet

2. res. 1 (m, kd, c, fp)

Reservation 1 om att lagförslaget skulle förkastas.

Votering:

162 för avslag

134 för bifall

53 frånvarande

Kammaren hade således avslagit res. 1.

Partivis fördelning av rösterna:

För för avslag: 112 s, 36 v, 1 c, 13 mp

För för bifall: 72 m, 35 kd, 15 c, 12 fp

Frånvarande: 19 s, 10 m, 7 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 3 mp

Margareta Andersson (c) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Utskottets yrkande om att lagförslaget skulle antas:

1. att anta lagförslaget

2. att lagförslaget skulle hänvisas till konstitutionsutskottet

För att lagen slutligt skulle antas krävdes att *minst fem sjättedelar* av de röstande förenade sig om beslutet. Om så inte skedde skulle lagförslaget hänvisas till konstitutionsutskottet för prövning om bestämmelsen att lagförslag skall vila 12 månader var tillämplig.

Votering:

163 för att anta lagförslaget

134 för att lagförslaget skulle hänvisas till konstitutionsutskottet

52 frånvarande

Andre vice talmannen konstaterade att mindre än fem sjättedelar av de röstande hade röstat ja och kammaren hade således beslutat att lagförslaget skulle hänvisas till konstitutionsutskottet för prövning som avses i 2 kap. 12 § sista stycket regeringsformen.

Partivis fördelning av rösterna:

För att anta lagförslaget: 112 s, 37 v, 14 mp

För hänvisning till KU: 72 m, 35 kd, 16 c, 11 fp

Frånvarande: 19 s, 10 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 6 fp, 2 mp

Mom. 2 (en övergångsreglering)

1. utskottet

2. res. 2 (m, kd, c, fp)

I detta moment hade yrkats dels bifall till utskottets förslag att avslå vissa motioner om en övergångsreglering, dels – under förutsättning att utskottets förslag om kravet på kvalificerad majoritet skulle vinna bifall – bifall till res. 2 om en övergångsreglering.

Med hänsyn härtill borde beslut beträffande mom. 2 inte fattas förrän kammaren – sedan resultatet av konstitutionsutskottets prövning anmälts – på nytt tagit ställning till det under mom. 1 framlagda lagförslaget.

Mom. 3 och 4

Kammaren biföll utskottets hemställan.

BoU8 Vissa byggfrågor m.m.

Mom. 7 (den kommunala förköpslagen)

1. utskottet

2. res. 3 (m)

Votering:

225 för utskottet

73 för res. 3

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 37 v, 34 kd, 16 c, 12 fp, 14 mp

För res. 3: 72 m, 1 kd

Frånvarande: 19 s, 10 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 2 mp

Prot. 1998/99:97

20 maj

Mom. 9 (ventilationskontroll i en- och tvåbostadshus)

1. utskottet

2. res. 5 (v, mp)

3. res. 6 (kd, fp)

Förberedande votering:

53 för res. 5

47 för res. 6

197 avstod

52 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Laila Bäck (s) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

199 för utskottet

50 för res. 5

48 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 72 m, 15 c

För res. 5: 36 v, 14 mp

Avstod: 35 kd, 1 c, 12 fp

Frånvarande: 19 s, 10 m, 7 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 2 mp

Mom. 14 (ett program för allergisanering)

1. utskottet

2. res. 12 (kd, c)

Votering:

244 för utskottet

50 för res. 12

3 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 71 m, 37 v, 1 c, 9 fp, 14 mp

För res. 12: 35 kd, 15 c

Avstod: 3 fp

Frånvarande: 19 s, 11 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 2 mp

Mom. 15 (Agenda 21-arbetet)

1. utskottet

2. res. 13 (c)

Votering:

282 för utskottet

16 för res. 13

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 72 m, 37 v, 35 kd, 12 fp, 14 mp

För res. 13: 16 c

Frånvarande: 19 s, 10 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 2 mp

Mom. 16 (deklaration av bostäder)

1. utskottet
2. res. 14 (v, mp)

Votering:

235 för utskottet

50 för res. 14

12 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 72 m, 35 kd, 16 c

För res. 14: 37 v, 13 mp

Avstod: 12 fp

Frånvarande: 19 s, 10 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 3 mp

Mom. 22 (kretsloppsanpassning av va-system)

1. utskottet
2. res. 20 (kd, c, fp, mp)

Votering:

219 för utskottet

76 för res. 20

1 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 72 m, 36 v

För res. 20: 35 kd, 16 c, 12 fp, 13 mp

Avstod: 1 v

Frånvarande: 20 s, 10 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 3 mp

Mom. 26 (barnsäkerhet i byggnader)

1. utskottet
2. res. 22 (v, kd, c, fp, mp)

Votering:

184 för utskottet

113 för res. 22

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 72 m

För res. 22: 37 v, 35 kd, 16 c, 12 fp, 13 mp

Frånvarande: 19 s, 10 m, 6 v, 7 kd, 2 c, 5 fp, 3 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

7 § Säkrare kemikaliehantering

Föredrogs

Försvarsutskottets betänkande 1998/99:FöU6
Säkrare kemikaliehantering (prop. 1998/99:64)

Anf. 158 ÅKE CARNERÖ (kd):

Fru talman! Betänkandet handlar om godkännande av den s.k. Industriolyckskonventionen om gränsöverskridande effekter av industriolyckor samt om en lag för att genomföra det s.k. Seveso II-direktivet. Syftet med direktivet är att förebygga allvarliga olyckshändelser inom kemikalieindustrin och att begränsa följderna av dem för människor och miljö. Lagen fyller alltså en viktig funktion i sitt förebyggande och skadebegränsande syfte.

Fru talman! Vid behandlingen av detta betänkande har synpunkter inkommit om att förslagen i propositionen bl.a. skulle innebära dubbelregleringar, att det saknas analys av förslagets konsekvenser och att ett stort antal tillsynsmyndigheter kommer att ha tillsyn inom samma område, vilket medför oklarheter och risk för att frågor kan hamna ”mellan stolarna”. Detta har även behandlats i en motion från Vänsterpartiet.

Utskottet har diskuterat detta ingående, och från kristdemokraterna har vi betonat att lagen inte får innebära dubbelregleringar och ett otydligt tillsynsansvar. Utskottet är nu enigt om behovet av effektiv samordning av de olika tillsynsmyndigheterna och av att nödvändig kompetens säkras i den föreslagna organisationen. Regeringen bör därför följa upp lagens konsekvenser och återkomma till riksdagen om utskottets farhågor skulle besannas.

Fru talman! Kristdemokraterna står bakom förslagen, men vi har bl.a. fört fram synpunkter när det gäller brandbekämpning till sjöss.

Kemikalier transporteras i stora mängder varje år i fartygstrafiken på Östersjön. Det innebär att det finns en permanent och långt ifrån obefintlig risk för bränder och andra kemikalieolyckor. Det är därför angeläget att kunna förebygga olyckor och att ha en beredskap för dem, så att de kan begränsas. En olycka kan i vissa fall undvikas eller minimeras genom att man flyttar det fartyg eller det föremål som utgör olycksrisken med hjälp av bogserbåt. Flytten kan t.ex. ske till en hamn där det finns större resurser eller bara till en mindre hotad eller utsatt plats.

Sverige har ansvar för övervakningen av 38 % av Östersjöns yta. I dag finns det ingen ändamålsenlig organisation för brandbekämpning i Östersjön. Tillgången till bogserbåtar i Östersjön är bristfällig. Det finns ett par båtar vid Polens och Tysklands kuster, men dit kan avståndet från olycksplatsen vara stort. Svenska och finska isbrytare är bra fartyg och en viktig tillgång. Här är bekymret att de vintertid är upptagna med isbrytning i Bottenviken och sommartid är obemannade. Kustbevakningen har naturligtvis bra båtar, men de är inte tillräckligt stora för att klara bogsering av t.ex. en större tanker.

Fru talman! På de passagerar- och bilfärjor som går mellan Sverige och våra grannländer transporterades 1996 över 26 miljoner ton gods. En del av detta är brandfarlig vara eller farligt gods.

En stor passagerar- och bilfärja kan betraktas som en kombination av oljecistern, kraftverk, storgarage, hotell, restaurang och köpcentrum, och

härav följer att det är av stor vikt att utforma en effektiv organisation för brandbekämpning på fartyg.

Fru talman! När en olycka inträffar i Östersjön får man i dag räkna med att det tar flera timmar innan bogserbåtar eller fartyg med tillräcklig brandsläckningskapacitet når fram till olycksplatsen. Vid tidigare olyckor har det i vissa fall tagit ett helt dygn innan en bogserbåt kunnat nå fram.

Kustbevakningen har det nationella ansvaret för åtgärder vid olje- och kemikalieolyckor till sjöss, och myndighetens beredskap med flyg och miljöskyddsfartyg skapar förutsättningar för tidig upptäckt och insats. Dess miljöskyddsfartyg är också utrustade för brandbekämpningsinsatser. När det gäller sjösäkerhet utövar Kustbevakningen enligt ett avtal med Sjöfartsverket tillsyn bl.a. när det gäller lastning av förpackat farligt gods och kontroll av giltiga deklarationer.

Fru talman! Brandsläckning är ett sätt att förhindra miljöfarliga utsläpp. Hos Kustbevakningen finns den bas vad beträffar både snabbhet och uthållighet som erfordras för att bistå befälhavaren på ett brinnande fartyg eller för insatser på ett redan övergivet fartyg. Vi Kristdemokrater menar därför att det är rimligt att Kustbevakningen också tilldelas ansvaret för att bygga upp den organisation som krävs för att planera för insatser och bistå vid brandolyckor till sjöss.

Jag yrkar därför bifall till reservationen vid det här betänkandet.

Anf. 159 LAILA BÄCK (s):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till hemställan i försvarsutskottets betänkande FöU6 och avslag på den reservation som fogats vid betänkandet.

Som Åke Carnerö sade handlar det här betänkandet om säkrare kemikaliehantering. Det innehåller förslag dels om godkännande av konventionen om gränsöverskridande effekter av industriolyckor, dels om antagande av en lag om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Lagen innebär ett genomförande av rådets direktiv 96/82/EG om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår och konventionen om gränsöverskridande effekter av industriolyckor. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1999.

I det betänkande som vi nu behandlar föreslås också ändringar i miljöbalken, lagen om immunitet och privilegier i vissa fall, sekretesslagen och räddningstjänstlagen. Också dessa ändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 1999.

Efter den stora industriolycka som inträffade i Seveso i Italien 1976 började EU sitt arbete med att få fram gemensamma regler inom den dåvarande europeiska gemenskapen. Det blev ett mångårigt arbete, som så småningom ledde fram till det s.k. Seveso I-direktivet. En vidareutveckling av Seveso I-direktivet har nu skett, och det s.k. Seveso II-direktivet har tillkommit.

I utskottet finns inga delade meningar om genomförandet av det nya direktivet.

Som också påpekades i anförandet av Åke Carnerö är tillsynsansvaret en av de frågor som har diskuterats en del med anledning av propositionen 1998/99:64 *Säkrare kemikaliehantering*.

Prot. 1998/99:97
20 maj

*Säkrare
kemikaliehantering*

Regeringen föreslår att tillsynsorganisationen harmoniseras med tillsynen enligt miljöbalken. Länsstyrelse och kommuner skall därför ha det regionala och lokala tillsynsansvaret. Det centrala tillsynsansvaret skall ligga på Statens räddningsverk.

Utskottet anser att detta är en riktig och bra fördelning av ansvaret.

Sedan Seveso I-direktivet infördes har tillsynen fungerat bra. Det är viktigt att införandet av det nya direktivet inte leder till någon dubbelreglering. Det är en förutsättning för att direktivet skall kunna genomföras på ett smidigt sätt att nödvändig kompetens är säkrad i de organisationer som föreslås komma att arbeta med direktivet.

Från utskottets sida utgår vi från att regeringen återkommer till riksdagen om det visar sig att nödvändig kompetens inte finns eller att det blir en dubbelreglering vid införandet av direktivet.

Till sist skall jag kort kommentera den reservation som Kristdemokraterna och Miljöpartiet har fogat till betänkandet. Reservationen handlar om att Kristdemokraterna och Miljöpartiet vill att Kustbevakningen skall tilldelas ansvaret för att bygga upp den organisation som krävs för att planera för insatser och bistå vid brandolyckor till sjöss.

Majoriteten i utskottet anser att ansvaret skall ligga på tillsynsmyndigheten. Jag nämnde tidigare i mitt anförande vikten av att det inte blir någon dubbelreglering. Det skall vi inte heller ha i det här fallet. Kustbevakningen har redan i dag bl.a. förstärkt insatsmöjligheten vid brandbekämpning till sjöss inom ramen för sina tillgängliga resurser. Det sätter vi ett väldigt stort värde på.

Utskottsmajoriteten förutsätter att regeringen bevakar frågan och att även berörda myndigheter fortsätter sitt arbete så att bl.a. de förbättringar som Statens räddningsverk anser är nödvändiga också skall genomföras. Med det nu anförda vill jag än en gång yrka bifall till hemställan i försvarsutskottets betänkande och avslag på reservationen.

Anf. 160 ÅKE CARNERÖ (kd) replik:

Fru talman! Som Laila Bäck säger råder det inga delade meningar om tillsynsansvaret enligt lagen och att Statens räddningsverk skall ha den uppgiften. Vad vi från kristdemokratisk håll menar är att det bör tilldelas ett tydligt ansvar just för Kustbevakningen att planera för dessa insatser.

Det hade i detta sammanhang varit lämpligt att fatta det beslutet. Som skrivningen nu är kan försvarsutskottet få återkomma till den här frågan. Jag menar att det är väldigt viktigt för framtiden med tanke på det stora ansvar Sverige har för Östersjön att det blir ett tydligt ansvar. Det är viktigt att man kan peka ut att Kustbevakningen har ansvaret i det här fallet. För tydlighetens skull hade det varit värdefullt.

Anf. 161 LAILA BÄCK (s) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med Åke Carnerö om att Sverige har ett stort ansvar. Men från utskottsmajoriteten har vi ändå ansett att de skrivningar som finns i betänkandet är tillräckliga och att det tillsynsansvar som berörda myndigheter kommer att få gör att de kommer att klara av de uppgifter som finns i det nya direktivet.

Anf. 162 STIG SANDSTRÖM (v):

Fru talman! Egentligen är detta ett ganska onödigt betänkande. Det är en följd av vårt EU-inträde att vi tvingas anta sådana här direktiv. Det är vår skyldighet.

Vi skrev en motion där vi var väldigt kritiska till direktivet och dess införande. Även Åke Carnerö har nämnt det. Kritiken gick ut på riskerna för dubbelreglering. Ett stort antal tillsynsmyndigheter föreslås tillse samma område vilket medför oklarheter och risk för att frågor kanske hamnar mellan stolar.

Förslagen är också svåra att praktiskt genomföra på grund av brist på kompetens. Sverige är ett litet land. Vi har inte så hemska många kompetenta människor på dessa svåra områden, och de sitter nu på olika myndigheter.

Det saknas analyser av ekonomiska konsekvenser. Vi saknar också fortfarande en analys av hur Seveso I-direktivet har fungerat, även om vi har fått en försäkran om att det har fungerat bra. Men det har trots allt inte gjorts några noggrannare analyser.

Vår tanke från början var att avvisa propositionen. Men efter diskussioner i utskottet där vi fått aktivt stöd från Åke Carnerö och kd och även från de andra utskottskamraterna har vi fått med väldigt bra skrivningar. Jag tycker att de är så nära ett tillkännagivande som man kan komma.

Utskottet skriver: "Utskottet, som erfarit att tillsynen enligt Seveso I-direktivet fungerat väl, utgår i från att den nu föreslagna ordningen inte medför en dubbelreglering på området. Behovet av en effektiv samordning av de olika tillsynsmyndigheternas arbete framstår som uppenbart. Utskottet förutsätter att nödvändig kompetens är säkrad i den föreslagna organisationen och att tillsynsansvaret för berörda myndigheter är tydligt och väl uttalat" osv.

Vi uppmärksammar här regeringen på vilka problem detta kan innebära. Ett rimligt argument som mina utskottskamrater har fört fram är att vi från riksdagen inte gärna kan lägga oss i hur det konkreta verkställandet skall utföras. Det måste regeringen ta ansvar för. Med det har vi accepterat utskottets hemställan i betänkandet. Inte heller jag har något annat yrkande än bifall till det.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 26 maj.)

8 § Säkerhetsrådgivare för transport av farligt gods m.m.

Föredrogs

Försvarsutskottets betänkande 1998/99:FöU7

Säkerhetsrådgivare för transport av farligt gods m.m. (prop. 1998/99:49)

Anf. 163 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Jag vill först yrka bifall till reservationen.

Det som skiljer majoritetens förslag från det vi säger och önskar i vår reservation är att vi tror att det inte ens är möjligt att med trovärdighet införa det här kravet på säkerhetsrådgivare den 1 januari år 2000. Det är detta som frågan gäller, eller kanske är det synen på vad man kan och vill

Prot. 1998/99:97

20 maj

Säkrare

kemikaliehantering

*Säkerhetsrådgivare för
transport av farligt
gods m.m.*

belasta företagarna med. Det är den vi agerar mot i det här ärendet. Det kanske föreligger en skillnad här.

Vi vet att Statens räddningsverk räknat ut att ca 3 000 säkerhetsrådgivare behöver utbildas i Sverige. Det är självklart bra att det tillkommer en utbildning, men det är hastigheten på införandet som vi vänder oss mot. Själva införandet finns det inga delade meningar om.

Räddningsverket har också bedömt att utbildning av säkerhetsrådgivare tar 15 dagar per person. Vidare har Räddningsverket sagt att man i slutet av augusti skall börja ge klartecken, eller kalla det kanske examen, för dessa säkerhetsrådgivare.

Det är snabbheten i genomförandet som vi inte tror på. Vi påstår t.o.m. att vad som här föreslås inte är genomförbart.

Finland är ett bra exempel på hur man har hanterat den här frågan. I Finland implementerade man direktivet om säkerhetsrådgivare redan den 1 mars i år. Men man hade mer realism i sitt tänkande, och man har sagt att allt skall vara genomfört den 1 juni år 2000. Vad är det som säger att vi i Sverige har bättre förutsättningar att genomföra detta, och dessutom på halva tiden?

Det kanske finns en skillnad i hur man behandlar företag. Vi möter tyvärr den skillnaden ganska ofta.

Vad som framhålls i den moderata kommittémotionen, som utskottet har behandlat, är att vi vill att det skall ske en granskning av implementeringstiden av kravet på säkerhetsrådgivare samt den av Räddningsverket föreslagna utbildningen.

Dessa förslag och tankar hade ett enda syfte: att företagen skall ges rimliga möjligheter att uppfylla kraven. Om man nu ställer krav skall det finnas en rimlig chans att uppfylla dessa krav. Vi menar att det inte finns det i dag.

Vi vet att kraven på bestämmelser om farligt gods är internationella och att Europeiska unionens råd har konstaterat att vissa medlemsstater inte kommer att klara riktlinjerna utan att, som det heter i skrivningen: ”Det kan komma att möta svårigheter”.

Fru talman! Det är dessa svårigheter som vi har velat slå larm om och peka på i vår reservation och i vår motion. Majoriteten har tyvärr valt en annan linje. Som jag tidigare sade finns här kanske en skillnad i synen på företag. Det är kanske där skiljelinjen ligger.

Jag brukar inte höra till de politiker som anklagar regeringen att vara för snabb att göra saker för företagen. Det brukar vara åt andra hållet. Men jag tycker att man skall vara ärlig. Finns det någon möjlighet för företagen att inrätta detta? Det tycker vi inte att det gör. Därav vår reservation, som jag tidigare har yrkat bifall till.

Anf. 164 ÅKE CARNERÖ (kd):

Fru talman! Kristdemokraterna förde förra året i en motion i samband med regeringens skrivelse om transport av farligt gods fram kravet på att EU:s direktiv om säkerhetsrådgivare borde inlemmas i svensk lagstiftning och att denna åtgärd, kombinerad med att en säkerhetsansvarig person utses vid företag som hanterar farligt gods, skulle kunna minska eller minimera de risker som är förknippade just med farligt-gods-transporter. Vi betonade också hur viktigt det är med korrekt information

för att räddningspersonal från början skall kunna vidta rätt åtgärder om en olycka skulle uppstå.

De risker som följer med den tekniska utvecklingen ställer stora krav på dem som arbetar med verksamhet som har samband med hanteringen av farliga ämnen och med förebyggande av och beredskap för olyckor. Det finns många exempel på att först när en olycka har inträffat skapas det intresse för att vidta åtgärder för att förhindra den skada som redan skett. Det är därför viktigt att förebygga olyckor genom en god och genomtänkt samhällsplanering i stället för att åtgärda i efterhand.

Tydliga krav på säkerhet måste ställas på transporter av farligt gods. Allt säkerhetsarbete måste utformas med sikte på att transport av farligt gods skall kunna ske på bästa tänkbara sätt, oavsett transportslag. Med dagens transportmönster växlar godset i många fall transportslag flera gånger från avsändare till mottagare. Hot- och riskutredningen, där jag ingick, föreslog därför enhälligt i huvudbetänkandet *Ett säkrare samhälle*, 1995, att det skulle finnas säkerhetsansvariga inom företagen för farligt-gods-transporter.

Fru talman! Det moderna industrisamhället kan inte undvara farligt gods. Därför har transporter kringgärdats med säkerhetsföreskrifter i en särskild lag just om transport av farligt gods. Nu föreslås alltså tillägg och ändringar i denna lag. Jag vill citera en tilläggsparagraf:

”Den som bedriver verksamhet där det ingår att utföra transporter enligt denna lag eller att vara avsändare vid sådana transporter skall ha en eller flera säkerhetsrådgivare.”

Lagförslaget är alltså till största delen en anpassning till EG-direktivet från 1996 om säkerhetsrådgivare. Rådgivarens uppgifter skall vara av övervakande och rådgivande karaktär och att se till att rutiner och instruktioner för förebyggande åtgärder upprättas. Denne skall övervaka efterlevnaden av bestämmelser för farligt-gods-transporter, ge företaget råd i fråga om farligt gods och utarbeta en årlig rapport om verksamheten. En skyldighet införs nu också att rapportera olyckor och tillbud som inneburit allvarlig risk för olyckor. För större företag kan det finnas anledning att utse flera säkerhetsrådgivare, medan t.ex. flera små företag i en region kan ha en gemensam rådgivare.

Fru talman! Ett enigt utskott tillstyrker denna viktiga lag och menar att Statens räddningsverk bör bli ansvarig myndighet som fastställer kunskapskrav och krav på examen för säkerhetsrådgivare samt utfärdar utbildningsintyg. Några krav på hur kunskaperna skall inhämtas meddelas inte, utan självstudier eller utbildning via privata organisationer kan anordnas. Statens räddningsverk får tillsynsansvaret eftersom det är lämpligt att *en* myndighet har ett samlat ansvar för säkerhetsrådgivarna.

Fru talman! Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari år 2000. Regeringen motiverar detta med hänsyn till den tid som behövs för att informera om de förändrade bestämmelserna.

Vi kristdemokrater har en synpunkt som vi menar är betydelsefull när det gäller utbildningen. Ca 2 000–3 000 säkerhetsrådgivare skall nu utbildas för att berörda företag skall få fortsätta med farligt-gods-transporter. För att ge dessa företag rimliga möjligheter att planera för och utbilda säkerhetsrådgivare menar vi att tiden för lagens införande bör förlängas. Inom EU finns det, som vi redan hört, förståelse för att medlemsstaterna kan få svårigheter att i tid omsätta den här lagstiftningen om

Prot. 1998/99:97
20 maj

*Säkerhetsrådgivare för
transport av farligt
gods m.m.*

säkerhetsrådgivare. Kristdemokraterna menar därför att Sverige bör besluta om en senare tidpunkt än den 1 januari nästa år för lagens krav på säkerhetsrådgivare.

Jag yrkar därför bifall till reservationen i försvarsutskottets betänkande nr 7.

Anf. 165 LAILA BÄCK (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till hemställan i försvarsutskottets betänkande FöU7 och avslag på den reservation som fogats till betänkandet.

Att ha säkerhetsrådgivare för transport av farligt gods är ett krav som ända sedan 1993 har funnits från bl.a. Industriförbundet, Kemikontoret, Kemisk-Tekniska Leverantörförbundet och Svenska Petroleuminstitutet.

I det betänkande som vi nu behandlar föreslår regeringen att rådets direktiv 96/35/EG skall genomföras. I det direktivet utnämns kompetens hos säkerhetsrådgivare för transport av farligt gods på väg, järnväg eller inre vattenvägar.

Vilka är det då som omfattas av kravet på att ha en säkerhetsrådgivare? Åke Carnerö redogjorde för det i sitt anförande nyss så jag tänker inte ta upp kammarens tid för att redogöra för detta ännu en gång. Åke Carnerö gjorde det så bra i sitt anförande.

I det här betänkandet finns det en reservation från Moderaterna och Kristdemokraterna. De tar upp farhågor om att tiden är för kort för företagen, att de inte hinner utbilda säkerhetsrådgivare.

Lagen föreslås alltså träda i kraft den 1 juli 1999. Säkerhetsrådgivarna skall vara utbildade till den 1 januari år 2000. Eftersom det här kravet på säkerhetsrådgivare – ett krav från branschen – har funnits sedan 1993 borde detta vara ett välkommet förslag. Det rör sig, som tidigare nämnts, om ungefär 2 000–3 000 säkerhetsrådgivare som skall utbildas. Det finns inga krav på hur rådgivarna skall inhämta sin kunskap. Det är alltså fritt för företagen att lägga upp utbildningen som det passar dem.

Som tidigare nämnts här i kammaren har EU-kommissionen noterat att vissa medlemsstater angivit att de kommer att möta svårigheter men i Sverige borde det inte vara något problem. Som jag sade tidigare har branschen haft det här kravet under sex års tid. Vi i utskottsmajoriteten anser inte att det finns något behov av en senareläggning av ikraftträdandet.

Med det anförda yrkar jag ännu en gång bifall till hemställan i utskottets betänkande och avslag på reservationen.

Anf. 166 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Än en gång: När det gäller införandet av det här finns det inga skillnader, utan det är ett enigt utskott. I stället gäller det tiden för införandet. När jag hörde Laila Bäck var det en väldigt diffus gräns vad gäller tidpunkten för när det här skall införas så egentligen frågar jag mig varför ett datum finns inskrivet.

Rent konkret: Tror Laila Bäck och socialdemokraterna att det är möjligt att ens komma i närheten av 3 000 säkerhetsrådgivare som är utbildade, bortsett från – som Laila Bäck sade får företagen själva genomföra detta – att det under några höstmånader finns en möjlighet att genomföra detta?

Är det inte lika bra att säga rent ut, och att instämma med Europeiska unionens råd, att det här kan komma att möta svårigheter? Jag blev lite orolig när jag hörde de sista meningarna i Laila Bäckes anförande, att det här på något sätt skall ordna sig. Vi menar att vi klarar inte att ha den 1 januari som deadline här, utan det måste vara fråga om ett senare datum. Kan jag förstå Laila Bäckes inlägg så att det som vi skriver i reservationen, till företagarnas fördel, är ungefär vad också socialdemokraterna tänker?

Anf. 167 LAILA BÄCK (s):

Fru talman! Det är precis som det står i betänkandet, att kravet på att ha säkerhetsrådgivare skall träda i kraft den 1 januari 2000. Eftersom branschen under sex års tid varit väldigt angelägen om att få det här genomfört anser varken vi socialdemokrater eller utskottsmajoriteten att det är några problem. De 15 dagar som säkerhetsrådgivarna behöver för sin utbildning – ofta rör det sig om en eller två säkerhetsrådgivare på varje företag – kan man klara under den aktuella tiden, alltså från det att lagen träder i kraft i juli och fram till den 1 januari år 2000.

Anf. 168 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Om det skulle vara så att företagen som är hårt belastade sedan tidigare inte klarar det här, uppfattar jag rätt Laila Bäckes anförande, att det inte spelar så stor roll om det här är genomfört den 1 januari? Finns det några dispensmöjligheter så att företagen kan tänja på datumet? Uppfattade jag Laila Bäckes anförande rätt?

Anf. 169 LAILA BÄCK (s):

Fru talman! Det datum som nämns i betänkandet är det datum som gäller. Är det något företag som inte skulle klara det här får det i sin tur återkomma till ansvarig myndighet med sina problem. Men från utskottsmajoriteten anser vi att det finns möjlighet för företagen att utbilda de säkerhetsrådgivare som de behöver. Det är viktigt att de blir utbildade. Vi är övertygade om att de kommer att bli utbildade i rätt tid med rätt utbildning.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)

9 § En nationell strategi för avfallshanteringen

Föredrogs

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 1998/99: MJU10

En nationell strategi för avfallshanteringen
(skr. 1998/99:63)

Anf. 170 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Den socialdemokratiska regeringen har tappat tempot i kretsloppsutvecklingen. Inga nya steg tas. Det framgår tydligt i det framlagda förslaget till en nationell strategi för avfallshanteringen. Där finns

Prot. 1998/99:97
20 maj

*Säkerhetsrådgivare för
transport av farligt
gods m.m.*

*En nationell strategi
för avfallshanteringen*

inga av de resonemang och överblickar som Kretsloppsdelegationen presenterat på senare år. Det visar att regeringen inte har förstått hur stor frågan om vår materialanvändning är. Regeringen hamnar i skrivelsen i ett traditionellt zontänkande som saknar de främståsytande linjer och förslag som är nödvändiga.

I flera fall har de uppsatta målen för återanvändning, återvinning och energiutvinning redan nåtts. Jag tycker att det är dags att höja ribban. Men därutöver behövs ett politiskt helhetsgrepp för den framtida kretsloppsutvecklingen. Regeringens skrivelse ger en redovisning av dagsläget för avfallspolitiken. Ambitionen måste vara högre för att skrivelsen skall förtjäna att kallas en nationell strategi. Det är oerhört viktigt att ta itu med frågor om vad vi skall göra för att förebygga eller bromsa föroreningen av vår omgivning. Vilken metallanvändning är förenlig med ett hållbart samhälle? Vilka steg skall tas mot en hållbar användning i det här fallet? Ett konkret resonemang kring dessa frågor som i skrivelsen kallas för strategi saknas enligt min uppfattning.

Centerpartiet har i en motion presenterat en rad konkreta åtgärder på kretsloppsområdet. Åtgärderna är bl.a. att införa ett producentansvar på elektroniska produkter, en snabb avveckling av PVC. Centerpartiet föreslår höjda återvinningskrav på returpapper till 80 % och wellpapp till 90 % därför att vi redan har uppnått de mål som tidigare satts upp. Vi föreslår ett insamlingssystem för vanliga glödlampor innehållande bly. Det bör utarbetas ett gränsöverskridande retursystem för utländska aluminium- och stålburkar.

Detta är några exempel.

Detta bör förenas med mätbara och tidsbestämbara miljödelmål. De investeringar som är nödvändiga bör stimuleras, och stimulans bör ges till företag och kommuner.

Jag tycker att allt detta saknas i den skrivelse som nu presenteras riksdagen. Med anledning av detta yrkar jag bifall till min reservation 1.

Anf. 171 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Skälen till att vi nu upprättar en nationell avfallsplan är främst två. Vi har ålagts att göra det. Men vi har också ansett att det behövs anvisningar till kommunerna. Medlemsstaterna som skall upprätta nationella avfallsplaner har att välja mellan att ha en nationell avfallsplan och att ha flera lokala och regionala planer som sammantaget täcker hela landet. Eftersom regeringen har ålagt kommunerna en skyldighet att upprätta kommunala avfallsplaner kan man naturligtvis ifrågasätta det meningsfulla i att upprätta nationella avfallsplaner. Skall man ha en sådan är det oerhört viktigt att den verkligen utgör ett policydokument, att den anger de politiska ambitionerna med de lokala planerna.

Som utskottet understryker är planen ett policydokument, och då måste den vara det. Den här planen är inte ett tydligt policydokument. Det är viktigt i en tid då nuvarande inriktning ju ifrågasätts allt oftare ute i kommunerna. Vi ser också i en moderatmotion i det här ärendet hur den här inriktningen ifrågasätts. Planen borde, eftersom den är anvisningar till kommunerna, markera att de problem som dyker upp inte får leda till att avsteg görs från kretsloppstanken. Det är vad som sker dagligen. Man ifrågasätter sortering och kompostering. I en nationell avfallsplan, som

också är ett policydokument, måste inriktningen anges tydligt. Sådana här avsteg kan vi inte acceptera.

När det gäller omhändertagandet av avfallet anser vi att det inte är självklart att varje kommun skall ta hand om allt avfall själv. Avfallet bör enligt vår mening tas om hand där det är effektivast. Nu vill regeringen tydliggöra självförsörjandeprincipen i lagstiftningen, en princip som innebär att varje land skall sträva efter att bli självförsörjande när det gäller anläggningar för bortskaffande av avfall. Men varför skulle vi i Sverige vara bättre på att ta hand om allt avfall än vad man är i andra länder?

Fru talman! Det som vi från Folkpartiets sida tycker är den största bristen med förslaget till en nationell avfallsplan är att man inte tillräckligt tydligt talar om vart man vill i de här avseendena, utan det är för många ord utan tillräckligt tydlig politisk vilja.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 172 INGEMAR JOSEFSSON (s):

Fru talman! Låt mig först yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Dagens ärende är en skrivelse från regeringen där regeringen ger en redogörelse för sina mål och policy för avfallshanteringen de närmaste åren. Skrivelsen ger en bild av bestämmelserna om avfall i såväl EU som i Sverige. Här redovisas också principerna för EU och för Sverige. Låt mig göra några korta kommentarer till betänkandet och reservationerna.

När det gäller de olika avfallshanteringsmetoderna har ju Sverige återanvändning av material som högsta prioritet. Därefter följer materialåtervinning och energiutvinning. Materialåtervinning är prioriterat framför energiutvinning när det är miljömässigt motiverat.

Deponering är enligt regeringen en sista utväg för avfall som inte kan hanteras på annat sätt. För att minimera deponeringen av avfall har regeringen infört ett förbud mot deponering av utsorterat brännbart avfall från år 2002 och ett förbud mot deponering av organiskt avfall generellt från år 2005.

Vidare avser regeringen att införa en skatt på avfall som deponeras från den 1 januari 2000. Skatten syftar till att ge ekonomiska incitament att minska deponeringen successivt innan de nämnda förbuden träder i kraft.

Detta är väldigt aktiva åtgärder för att försöka att komma till rätta med de problem som vi känner till.

På liknande sätt sker en uppföljning i EU, och vi försöker nu också att anpassa de olika länderna till varandra så långt det är möjligt.

Jag vill också visa på en särskild del i utlåtandet. Det är en motion av Moderata samlingspartiet och en från Folkpartiet där man tar upp problemen med insamlingen vid de kommunala återvinningsstationerna. Det är en kritik mot hur det har fungerat från de båda motionärerna som utskottet har tagit fasta på och redovisar i betänkandet.

Jag vill då bara påminna om att kommunerna i dag har ansvaret för hushållsavfallet, som inte omfattas av producentansvar. I övrigt är det producenterna som har ansvaret. Den tidigare inriktningen, att kommunerna skulle få ett utvidgat ansvar för avfallshanteringen, ändrades i samband med att producentansvaret infördes. I kretsloppspropositionen

hölls samtidigt möjligheten öppen för att ge kommunerna ett utökat ansvar för avfallshanteringen, om inte producentansvaret ledde till det förväntade resultatet.

Det är klart att den kritik som utskottet framför mot producenterna visar på att det så småningom kan bli möjligt att ta upp denna fråga igen för att pröva hur producenterna sköter insamlingen.

Jag kommer då snabbt in på reservationerna. Jag tänker då på Harald Nordlunds reservation, för den reservationen är ju ett frontalangrepp på producenternas sätt att sköta insamlingen. Följer vi Folkpartiet skall vi direkt fullfölja det man sade i kretsloppspropositionen och ompröva sättet för insamling.

Jag vill säga till Harald Nordlund att vi från socialdemokraternas sida tycker att det finns mycket i reservationen som är intressant och som vi kan tänka oss att resonera med er om. Vi menar inte att producenterna skall komma ifrån ansvaret, men vi kan ha en diskussion om vem som skall ta hand om insamlingen. Detta speglas ju väldigt bra i Harald Nordlunds reservation, men vi får väl se till att det blir en utredning först innan vi kommer fram till att göra ändringar i den här delen.

Jag hänvisar både till vad statsrådet sade i samband med att kretsloppspropositionen lades fram och till vad som står i vår text, där vi tar vara på både Moderaternas och Folkpartiets förslag på det här området. Jag hänvisar också till Nordlunds reservation, som jag tycker innehåller delar som visar på just det vi har sagt.

Med detta kan jag direkt gå över till Eskil Erlandsson, som hyllar kretsloppspropositionen medan vi andra kan visa på brister och problem i den. Detta sade Eskil Erlandsson ingenting om. Dessa problem existerar inte i Eskil Erlandssons värld, men där finns faktiskt frågor som vi inte har klarat av och som lett till problem för hushåll och andra. Vi vet också att producenter anser att de har uppnått kvoten och därför avstår från att ta hand om det som har samlats in. Detta är naturligtvis ett problem som vi i ett kretsloppssamhälle inte kan acceptera och som vi måste vidta åtgärder mot.

Fru talman! Med dessa påpekanden vill jag än en gång yrka bifall till hemställan och avslag på reservationerna.

Anf. 173 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Ingemar Josefsson. När vi nu har nått många av de uppsatta målen vad gäller återvinning, återanvändning och energiutvinning, tycker då inte Ingemar Josefsson att det är dags att vi höjer ribban? Det har vi ju föreslagit i den motion som vi väckte i anledning av skrivelsen. Det kommenterar Josefsson inte i sin framställning.

Anf. 174 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik:

Fru talman! Regeringen och riksdagen har följt upp omställningen av hela miljöarbetet. Miljöbalken var ett första steg, miljömålen kommer nu, och vi preciserar nu steg för steg miljömålen. Detta betyder inte att det vi tidigare gjorde var fel. Men när vi hade hållit på med miljöfrågorna under en längre tid blev det så många förslag på så många områden att vi blev tvungna att göra ett nytt avstamp.

Vi höjer nu konsekvent ribban men med utgångspunkt från att miljöpolitiken är organiserad inom ramen för miljöbalken. Vi har nu en organisation som är bättre än tidigare. Det kommer att göra att miljöpolitiken blir tydligare och effektivare. Det gör det också möjligt att följa upp brott som begås mot miljön, vilket vi hade svårigheter med tidigare. Här har ju också ni varit med och hjälpt till, så förneka inte det som är bra i miljöbalken och i miljömålen.

Anf. 175 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Var i betänkandet står det att utskottsmajoriteten nu höjer ribban? Man avvisar ju i stället våra förslag som innebär att vi höjer ribban för återanvändning, återvinning och energiutvinning.

Anf. 176 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har ju redovisat principerna för hur vi skall gå vidare, hur vi skall förändra avfallshanteringen. Vi inför ju t.o.m. avfallsskatt för att höja ribban. Är det inte att höja ribban att införa en skatt? Det finns partier i denna kammare som tycker att det är ett oerhört ingrepp.

Anf. 177 HARALD NORDLUND (fp) replik:

Fru talman! Det är bra att vi är överens om många av de frågeställningar som här är aktuella. Men det som är min allvarigaste kritik är att vi nu går ut med en nationell avfallsplan i vilken man inte tagit upp alla de frågeställningar som är viktiga. Det här är ju inte bara ett dokument som vi skall lämna ifrån oss som ett nationellt dokument, utan det innehåller också anvisningar till kommunerna. Vad min oro handlar om är att om vi är otydliga kan en nationell avfallsplan få motsatt effekt, dvs. att man rent av med otydligheten avstannar utvecklingen i kommunerna, för det är ju där utvecklingen egentligen skall ske. Kanske borde en sådan här plan ha kommit i samband med framläggandet av målen inom miljöpolitiken eller också ha varit tydligare, vilket vi menar att de borde ha varit.

Anf. 178 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik:

Fru talman! Tanken med skrivelsen är inte att den skall vara den sista skrivelsen på miljöområdet, utan den får ses som ett led i det som sker på miljöområdet. Jag håller med Harald Nordlund om att där kommer också miljömålen att vara väsentliga. Vi kan mycket väl arbeta tillsammans för att se till att de tankegångar som Harald Nordlund redovisar också fullföljs. Det är ingenting som vi socialdemokrater har något emot. Vi ser det som nu sker som ett fullföljande, som jag sade, först av miljöbalken och miljömålen som vi utreder och sedan miljöstrategin.

Så detta är inte slutstationen. Detta är början på fortsättningen.

Anf. 179 KJELL-ERIK KARLSSON (v):

Fru talman! Miljödepartementet har i en skrivelse berett riksdagen tillfälle att ta del av regeringens redovisning av arbetet med en nationell strategi för avfallshanteringen – därför detta betänkande.

Den nationella avfallsstrategin skall ju ge en samlad bild av regeringens politik för hantering av avfall. Avfallsstrategin innehåller en redogö-

relse för regeringens mål och policy för avfallshanteringen de närmaste åren. Regeringen anser alltså att de kommunala avfallsplanerna bör kompletteras med en nationell strategi för avfallshanteringen i Sverige. Den skall tjäna som vägledning för kommunerna i deras arbete med sina avfallsplaner.

Man kan undra vilken målgrupp avfallsplanen finns till för. Vår syn är att strategin borde vara läslig och användbar även för medborgare som är intresserade av avfallshanteringen och inte bara för byråkrater.

I en avfallsstrategi bör det även ingå en strategi för hur man skall förhindra att onödigt avfall uppstår. Det är positivt med återvinning och källsortering. Men det innebär inte att avfallets mängd minskar. Det är väl ändå en minskning av avfallet vi vill uppnå. Det tror jag att vi alla är överens om. Och för att åstadkomma en minskning av mängden avfall måste man göra insatser i produktions- och inköpsleden i första hand. De andra åtgärderna är också positiva, men det är i produktions- och inköpsleden man först och främst måste göra insatser.

För både privatpersoner och verksamheter gäller det att välja produkter som är avfallssnåla och som dessutom inte ger upphov till avfall som är hälso- eller miljöfarligt. För att vi skall kunna uppnå ett resurssnålt och kretsloppsanpassat samhälle bör vissa förutsättningar gälla. Det gäller t.ex. att producera så lite avfall som möjligt och att köpa produkter som orsakar så lite och så ofarligt avfall som möjligt. Det gäller också att källsortera och lämna allt miljöfarligt avfall till miljöriktig behandling, att källsortera för återanvändning och återvinning och att källsortera för att behandlingen av avfallet skall bli miljöanpassad och resurssnål.

I skrivelsen framgick det att det på vissa avfallsområden är svårt att uppnå insamlingsmålen. Men vad gör man när de nationella målen uppfylls och materialbolagen slutar att samla in, t.ex. i glesbygderna, för att de redan har nått det nationella målet? Detta är faktiskt ett problem.

Aska från värmeverk som använder skogsråvara från områden som har smittas av cesiumnedfall är ett växande problem. Problematiken består i om askan skall spridas i de trakter där råvaran är uttagen eller om den skall deponeras eller lagras på ett säkert sätt. Frågan om hur denna aska skall hanteras måste få sin lösning. Det kommer den troligen också att få.

Många deponier runt om i Sverige har visat sig läcka gifter, och olika kemiska medel hittas i närområdena runt deponierna. Därför är det av stor vikt att man har en kontroll och analys av lakvatten från deponierna.

I den nationella strategin för avfallshanteringen är avfallsskatten, som är en stor omfördelare av avfallsströmmarna, nämnd på tre och en halv rad. Man nämner att en sådan skatt kommer att föreslås. Ensidig avfallsskatt leder till helt nya vägar för avfallet. Mängden utländskt avfall i svenska förbränningsanläggningar kommer troligen att öka. Avfallet riskerar att bli en handelsvara för att tillgodose de befintliga, utbyggda och planerade sopförbränningsanläggningarna med billigt bränsle. Alltså skapar en ensidig avfallsskatt på deponering inget incitament till minskad avfallsmängd.

Fru talman! Regeringens proposition om avfallsskatten skall vi behandla vid ett annat tillfälle här i kammaren. Därför har jag inget yrkande i fråga om det här i dag på denna del. Därmed vill jag yrka bifall till utskottets hemställan i MJU10.

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande. Det här är en skrivelse som Miljöpartiet står bakom tillsammans med regeringen och Vänsterpartiet. Det innebär att våra synpunkter finns redan i regeringens skrivelse.

Man kan tycka mycket om EU, men en sak man kan tycka illa om, och det tror jag att vi alla gör, är den krångliga byråkratin. Naturligtvis har det varit lite märkligt att 289 kommuner skall inkomma med avfallsplaner till Bryssel. Dessa skall sedan läsas där för att eventuellt godkännas.

Det har ju faktiskt varit så att de har försökt att läsa alla kommuners avfallsplaner, och det har funnits en del avfallsplaner som inte har fått godkänt i Bryssel. Det ter sig lite löjligt, faktiskt. Därför är det nödvändigt med en nationell skrivelse för avfallshantering så att vi kan få det här på en någorlunda vettig nivå och så att kommunerna kan arbeta utan att behöva fråga Bryssel om lov.

I och med EU har faktiskt sophanteringen, eller hanteringen av avfall, ändrats lite. Avfall ses som varor i unionen, och för varor råder som vi vet fri rörlighet. Det har inneburit att det har börjat röra sig lite avfall mellan länder. Avfall delas in på tre listor: grön, gul respektive röd. Det gröna skall vara ofarligt, det gula skall vara sådant som man bör hantera med viss varsamhet och det röda skall vara sådant som är giftigt.

Det har visat sig att många försöker fuska med klassificeringen. Det har kommit in avfallstransporter även till Sverige där avfallet har klassats som grönt, men när man har börjat titta på det finns det både gult och rött avfall i de här sändningarna.

Det finns alltså en risk att vissa länder gärna exporterar sitt avfall till andra. Tyvärr finns det en tendens att Sverige håller på att bli ett land dit det exporteras gult och rött avfall. Jag kan se det i min egen kommun. Där vill man från det forna Östtyskland skicka mycket avfall som finns både på den gula och den röda listan till förbränning i Igelsta. Det har jag debatterat här i kammaren med ministern.

Det här är naturligtvis inte acceptabelt, och det beror på att det i vissa länder finns en mycket stark opinion mot att bränna avfall, men i andra länder är den mindre stark. I Sverige är det tyvärr mindre opinion mot detta. Vi hoppas ju från Miljöpartiets sida att det skall ändra sig, för det är naturligtvis inte så trevligt att få den här typen av avfall.

Därför är det mycket bra att regeringen i skrivelsen slår fast att den svenska policyn skall vara att avfall på den gula respektive den röda listan inte bör importeras – det står på s. 5 – och att teknik för att ta hand om sådant avfall skall finnas tillgänglig i det land där avfallet uppstår. Det står på s. 8.

Det är en viktig signal till EU att var och en skall klara sina egna miljöproblem. Det här skall inte transporteras framlänges och baklänges och hit och dit. Vi tycker från Miljöpartiets sida att det är en riktig princip. Dels minskar vi transportererna, dels ser vi till att det för varje land, i och med att man har ansvar för det gula respektive röda avfallet, skapas ett incitament till att försöka få så lite avfall som möjligt. Man skall inte kunna exportera bort miljöproblem.

Det finns en annan skrivning i betänkandet som vi välkomnar mycket som säger att ambitionen i fråga om sanering av miljöskadade områden

skall vara att det skall vara åtgärdat inom en generation. Det är i enlighet med de miljömål som vi har diskuterat här i kammaren. Det står också att det är etiskt och moraliskt viktigt att minska de kostnader för miljöproblem för kommande generationer som dagens och gårdagens generationer orsakat.

Det är detta vi ibland kallar miljöskulden, dvs. att vi i dagens generation har skapat en massa problem som morgondagens generation måste ta hand om. Det här följs också upp i budgeten med rejäla summor, vilket gör att vi kan få i gång en sanering igen. Det finns en sanering inom investeringsprogrammet, vilket är mycket bra. Miljöpartiet drev att det skulle kunna finnas pengar till detta inom programmet. Det är mycket bra.

Det här är naturligtvis inte den enda gången vi diskuterar avfallspolitik. Redan om några veckor, när vi skall diskutera avfallsskatten, kommer vi att komma in på de här frågorna igen. Jag vill bara mycket kort kommentera det som Harald Nordlund tar upp. Det förvånar mig att en person som så nyligen har varit kommunpolitiker skriver på detta sätt. Om Harald Nordlunds reservation skulle gå igenom skulle producentansvaret totalt försvinna. Det Harald Nordlund föreslår i sin reservation är nämligen att kommunen skall se till att det finns fasta återvinningscentraler och ambulerande uppsamlingsmöjligheter och att kommunen skall se till att det finns källsortering. Det gäller bl.a. bostadsbyggande.

Det var så vi arbetade innan producentansvaret kom till. Det fanns ett enormt kommunalt engagemang för att se till att vi kunde bygga ut återvinningsstationer osv. Många människor var engagerade. Tyvärr försvann hela det engagemanget när producentansvaret kom in, för producentansvaret centraliserade hela insamlingen. Det kommunala engagemanget, och invånarnas engagemang, fanns det inget utrymme för längre. Det är materialbolagen som ser till det här.

En kommun kan i dag vilja skapa återvinningscentraler aldrig så mycket. Men det är materialbolagen som bestämmer. Det är materialbolagen som talar om var de skall stå och inte stå och som har hand om verksamheten.

Jag tycker att reservation 2, som Harald Nordlund dessutom har yrkat bifall till, är ett radikalt angrepp på producentansvaret. Jag kan säga att jag var kommunpolitiker under den tid då producentansvaret kom, och jag välkomnar denna syn. Jag tycker att det är jättebra att det börjar finnas en självkritik inom de borgerliga leden. För mig är det nämligen självklart att producenterna naturligtvis skall ha ansvar för det avfall som finns. Men frågan är om det är ett insamlingsansvar som de skall ha eller om det är ett ekonomiskt ansvar som de skall ha för att saker och ting insamlas och ett ansvar för omhändertagandet. Men just dagens producentansvar som gör det omöjligt med ett lokalt engagemang tycker jag känns sorgligt. Jag är därför glad att Harald Nordlund tar upp detta.

Jag är däremot lite fundersam över reservation 3 där Harald Nordlund skriver att problemet är att det i dag inte finns pengar till den riktiga naturvården. Jag kan säga att naturvårdsorganisationerna inte delar den uppfattningen. De säger: Äntligen har det tillkommit pengar.

Så mycket pengar som nu har avsatts av regeringen, Miljöpartiet och Vänsterpartiet för att man t.ex. skall kunna köpa skog och skapa skogsreservat har aldrig funnits. I vårpropositionen tillför vi dessutom stora

belopp för att skapa nyckelbiotoper. Vi tillför pengar för miljöforskningen. Vi tillför ytterligare pengar för kalkningen. Och det tillförs rejält med pengar för miljösaneringen. Så mycket pengar har det faktiskt aldrig satsats förr, Harald Nordlund.

Då tycker jag att man gärna kan kritisera de lokala investeringsprogrammen. Men såsom det ser ut nu med den nuvarande majoriteten så kommer pengarna till miljön dessutom, och det tycker jag känns oerhört bra. Men det är också en diskussion som vi kommer att få återkomma till när vi skall diskutera vårpropositionen. En ledamot i miljö- och jordbruksutskottet – jag behöver inte säga vem, och jag vill inte säga vilket parti den personen representerar – sade: Det är ju inte så lätt att skriva motioner numera, eftersom ni har gjort allting.

Från Miljöpartiet är vi övertygade om att det finns oerhört mycket mer att göra, både i budgetsammanhang och i andra sammanhang när det gäller naturvården, och vi kommer att återkomma, och det kommer att bli mera.

Jag yrkar bifall till hemställan i utskottets betänkande.

Anf. 181 HARALD NORDLUND (fp) replik:

Fru talman! Jag skall kortfattat säga något om de lokala investeringsprogrammen. Vi menar att pengarna till miljövården och naturvården bör användas på ett annat sätt. Det sker i dag inte på ett verkningsfullt och bra sätt.

När det gäller det lokala engagemanget är det som Gudrun Lindvall säger inte alls min erfarenhet, nämligen att det lokala engagemanget avtar. Min erfarenhet är att det tilltar. Men med denna nationella avfallsplan finns det risk för att det avstannar.

Anf. 182 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Miljöpartiet samarbetade inte med regeringen när pengar till de lokala investeringsprogram tillfördes. Men såvitt jag har förstått var avsikten med dessa pengar aldrig att de skulle gå till naturvården. Vi har aldrig sett det så.

Det som vi har jobbat för är att få in möjligheten att söka pengar till miljösanering. Det har skett. Vi har också sett till att få in pengar under kommande ansökningsperioder för allergisanering. Pengar till naturvården måste ligga därutöver. Jag kan bara beklaga att regeringen tillsammans med Centerpartiet skar så hårt på den sidan, för det gjorde de. Jag är mycket glad över att så fort Miljöpartiet har kommit in har mer pengar än någonsin tidigare anslagits.

Om vi tittar på pengarna till skog är det mer än Naturskyddsföreningen har begärt och mer än Miljövårdsberedningen har begärt. Att då säga att det inte tillkommer pengar, tycker jag inte är riktigt rättvist.

Dessutom kan vi se att så fort nyckelbiotopsinventeringen kom, vilket den gjorde i höstas, svarade vi på det genom att se till att det finns pengar till nyckelbiotoper. Vi vet att det finns 4 000 nyckelbiotoper som är kartlagda. Troligtvis finns det dubbelt så många, ungefär 8 000 nyckelbiotoper. Det kommer att kosta pengar. Om vi i samhället vill spara dessa nyckelbiotoper måste det kosta. Men om vi kan få pengar utöver de lokala investeringsprogrammen så har jag ingenting emot det. Om vi tittar på de lokala investeringsprogrammen kan vi nämligen se att drygt 350

miljoner använts till miljösanering. Jag har ett sådant objekt i min kommun. Och det har också varit mycket bra för miljön.

Jag kan dessutom säga att vi har varit kritiska till lokala investeringsprogram. Men man kan se att den Agenda 21-samordnare som fanns i många kommuner nu i stället fått arbeta med detta. Det har faktiskt inneburit att många kommuner har kunnat börja genomföra en del av de Agenda 21-program som de har haft.

Man kan gärna vara kritisk, men när det finns någonting positivt tycker jag att man också måste lyfta fram det.

Anf. 183 HARALD NORDLUND (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är positivt att mer pengar anslås till naturvården och till nyckelbiotoper. Men det är tveksamt om den debatten hör hemma här. Låt mig bara säga att vi tydligt har markerat att man måste gå snabbare fram när det gäller nyckelbiotoper. Man måste ha ännu mer pengar till dessa satsningar.

Anf. 184 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Det är klart att alla i oppositionen vill alltid vara bäst. Det är självklart. Det handlar alltså om 40 miljoner år 1999, 50 miljoner år 2000, 125 miljoner år 2001 och 125 miljoner år 2002.

Vi har talat mycket med Skogsstyrelsen och kan konstatera att det är pengar som man vet att man kan ta hand om på ett bra sätt.

De stora belopp som i dag finns till skogen går ibland också till nyckelbiotoper. Vi har från Miljöpartiet, regeringen och Vänsterpartiet varit noga med att se till att vi kunde få bort många av de skrank som fanns mellan stora och små områden. I dag är det så att man i mångt och mycket har nyckelbiotoper. Man tar nyckelbiotoper och ett större område och använder de pengar som i dag finns för skogsavsättningen. Det finns också redovisat i vårbudgeten att det i dag inte finns den motsättning som tidigare fanns mellan naturreservat och skydd av nyckelbiotoper.

Jag skulle vilja sluta med att säga att jag skall ha en interpellationsdebatt i morgon om källsortering. Harald Nordlund får gärna delta i den debatten.

Många kommuner uppe i Norrland, t.ex. Bjurholm, blir nu av med sin källsortering, därför att materialbolagen når de procenttal som finns utan dessa små kommuner. Om man tittar på dessa procenttal är det som Eskil Erlandsson sade att de behöver skärpas. De procenttal som den borgerliga regeringen satte för glas, papper, osv. var egentligen de som man uppnådde när lagen skapades. Man var lite rädd för att sätta ribban ens lite högre än verkligheten den dagen. Det innebär t.ex. att i många av dessa kommuner får människor ingen möjlighet att källsortera vare sig glas, papper, metall eller något annat. Detta är dessa kommuner oroade för. I dag har dessa kommuner inga möjligheter att gå in och själva samla in dessa avfallsslag just på grund av producentansvaret. Låt oss därför vara kritiska mot det, eftersom det börjar visa sig vara stora nackdelar med det.

Anf. 185 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd):

Fru talman! Denna gång är jag helt överens med Ingemar Josefsson. Ofta är vi till stor del överens, men denna gång är vi det helt och hållet.

Det är ju därför, kompletterat med det som Gudrun Lindvall sade med bakgrunden mot EU, som denna skrivelse har kommit till.

Frågan om avfall är ju inte oreglerad i dag. Miljöbalken och andra lagar och förordningar gör att det är oerhört välreglerat hur avfall skall klassificeras och behandlas. Jag har sett det på nära håll. Min man är ordförande hemma i vårt avfalls- och vattenbolag.

Det är rätt att varje land skall avsätta resurser för att ta hand om sitt avfall. Kristdemokraterna menar att det kan finnas speciella fall där det kan vara fråga om stora anläggningar för mera udda avfall. Man kan under en övergångsperiod nyttja sig av grannländernas kapacitet. Det menar jag att vi skall göra. Vi har speciellt riktat uppmärksamheten på spillolja som vi för närvarande bränner här i Sverige, även om den går mycket bra att återvinna. Men vi har inte raffinaderier för det. Då kan man nyttja sig av Tysklands kapacitet tills vi har byggt upp en sådan kapacitet själva. Jag tycker att det är viktigt att vi så snart som möjligt får en miljöriktig avfallshantering.

Vi uppfattar denna skrivelse mer som en skrivelse som kom till för sakens skull och att det var en nulägesbeskrivning och att det inte var nya förslag utöver att man varslade om avfallsskatten. Därför väckte vi inga motioner med anledning av den, utan vi har fogat ett särskilt yttrande till betänkandet i stället.

Jag skall ta upp producentansvaret. Min kommun, Falkenbergs kommun, tar fortfarande på sig ansvaret för insamling. Men producenterna betalar till kommunen. Det finns alltså kommuner som fortfarande har detta ansvar. Därför var jag faktiskt inte alls medveten om det enorma problem som det kan vara på andra ställen. Det fungerar oerhört väl i min kommun. Jag trodde att det fungerade lika bra överallt.

Vi har alltså inget säryrkande här, utan vi ställer upp på hemställan i betänkandet.

Anf. 186 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Jag vill bara säga en sak till Ester Lindstedt-Staaf. Är det inte så i din kommun, precis som det är i Södertälje, att det är kommunen som samlar in på entreprenad åt materialbolagen? Många kommuner i landet har varit väldigt oroliga för detta. När materialbolagen har gått ut och sökt någon som vill göra det praktiska jobbet har kommunen vunnit entreprenaden. Det är så det har gått till. Kommunen samlar alltså in på entreprenad åt materialbolagen.

Man kan kanske säga att detta är en sorts anomali. I många fall försöker kommunen, egentligen tvärtemot vad producentansvaret förordar, även göra det lite bättre än vad entreprenaden godtar. Är det inte så?

Om Falkenbergs kommun samlar in glas, papper osv. bryter man faktiskt mot lagen i dag, om det inte är så att man gör det på entreprenad åt materialbolagen.

Anf. 187 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd):

Fru talman! Det är riktigt att vi gör det på entreprenad åt materialbolagen. Det fungerar väldigt bra. Alla är väldigt nöjda, även materialbolagen. Ingen har klagat, inte heller några paragrafryttare. Vi tänker fortsätta med detta.

Prot. 1998/99:97
20 maj

*En nationell strategi
för avfallshanteringen*

Anf. 188 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Det fungerar bra i många kommuner. Men det innebär fortfarande att det är materialbolagen som säger hur mycket insamlande man vill ha.

I Bjurholm har kommunen samlat in på entreprenad, jag tror i alla fall att det är så. Den som har samlat in på entreprenad åt materialbolagen har i alla fall helt plötsligt fått veta att det inte blir någon insamling i kommunen längre. Det skulle kunna ske i Falkenberg också.

Anf. 189 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd):

Fru talman! Det är möjligt att det kan inträffa. Det ligger helt utanför min kännedom. Jag har nämligen talat med våra renhållare och med entreprenörerna, och det verkar inte finnas några sådana avsikter i vår kommun. Där verkar det som om det skall fortsätta att vara så bra som det är i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)

10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 19 maj

1998/99:635 av *Carina Hägg* (s) till socialministern

Jämställdhet i privat vård

1998/99:636 av *Maud Ekendahl* (m) till finansministern

Skattemyndigheternas resurser

1998/99:637 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Pierre Schori

UNHCR och mutor

1998/99:638 av *Erik Arthur Egervärn* (c) till näringsministern

EU-bidrag

1998/99:639 av *Maria Larsson* (kd) till utrikesministern

Situationen i Guatemala

den 20 maj

1998/99:640 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Mona Sahlin

Personlig integritet vid anställning

1998/99:641 av *Maud Ekendahl* (m) till socialministern

Regler för utskänkning av alkohol

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 maj.

11 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmälades att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 20 maj

1998/99:626 av Barbro Westerholm (fp) till justitieministern
Våld mot homosexuella

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 maj.

12 § Kammaren åtskildes kl. 17.52.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 13.53,
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.49 och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Meddelande om votering	1
1 § Ombildning av hyresrätt till bostadsrätt m.m.	1
Bostadsutskottets betänkande 1998/99:BoU10	1
Anf. 1 KNUT BILLING (m).....	1
Anf. 2 ULF BJÖRKLUND (kd).....	4
Anf. 3 RIGMOR AHLSTEDT (c).....	5
Anf. 4 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp)	7
Anf. 5 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp).....	7
Anf. 6 KNUT BILLING (m) replik.....	9
Anf. 7 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	9
Anf. 8 KNUT BILLING (m) replik.....	9
Anf. 9 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	9
Anf. 10 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	9
Anf. 11 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	9
Anf. 12 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	10
Anf. 13 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	10
Anf. 14 ULF BJÖRKLUND (kd) replik	10
Anf. 15 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	10
Anf. 16 ULF BJÖRKLUND (kd) replik	11
Anf. 17 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	11
Anf. 18 CARINA ADOLFSSON (s).....	11
Anf. 19 KNUT BILLING (m) replik.....	13
Anf. 20 CARINA ADOLFSSON (s) replik	13
Anf. 21 KNUT BILLING (m) replik.....	13
Anf. 22 CARINA ADOLFSSON (s) replik	13
Anf. 23 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	13
Anf. 24 CARINA ADOLFSSON (s) replik	13
Anf. 25 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	14
Anf. 26 CARINA ADOLFSSON (s) replik	14
Anf. 27 ULF BJÖRKLUND (kd) replik	14
Anf. 28 CARINA ADOLFSSON (s) replik	14
Anf. 29 ULF BJÖRKLUND (kd) replik	14
Anf. 30 CARINA ADOLFSSON (s) replik	14
Anf. 31 STEN LUNDSTRÖM (v)	15
Anf. 32 CARL-ERIK SKÅRMAN (m).....	16
Anf. 33 CARINA ADOLFSSON (s) replik	18
Anf. 34 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	18
Anf. 35 CARINA ADOLFSSON (s) replik	19
Anf. 36 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	19
Anf. 37 STEN LUNDSTRÖM (v) replik.....	19
Anf. 38 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	19
Anf. 39 STEN LUNDSTRÖM (v) replik.....	19
Anf. 40 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	20
Anf. 41 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	20
Anf. 42 TREDJE VICE TALMANNEN.....	20
Anf. 43 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	20

Anf. 44	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik.....	20
Anf. 45	AMANDA GRÖNLUND (kd)	21
Anf. 46	CARINA ADOLFSSON (s) replik.....	22
Anf. 47	AMANDA GRÖNLUND (kd) replik.....	22
Anf. 48	CARINA ADOLFSSON (s) replik.....	23
Anf. 49	AMANDA GRÖNLUND (kd) replik.....	23
Anf. 50	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	23
Anf. 51	AMANDA GRÖNLUND (kd) replik.....	23
Anf. 52	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	23
Anf. 53	AMANDA GRÖNLUND (kd) replik.....	23
Anf. 54	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	24
Anf. 55	AMANDA GRÖNLUND (kd) replik.....	24
Anf. 56	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	24
Anf. 57	AMANDA GRÖNLUND (kd) replik.....	24
Anf. 58	LENNART NILSSON (s)	25
Anf. 59	KNUT BILLING (m)	25
	(Beslut fattades under 6 §.).....	25
2 §	Vissa byggfrågor m.m.....	25
	Bostadsutskottets betänkande 1998/99:BoU8	25
Anf. 60	CARL-ERIK SKÅRMAN (m)	26
Anf. 61	STEN LUNDSTRÖM (v)	26
Anf. 62	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik.....	29
Anf. 63	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	29
Anf. 64	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik.....	29
Anf. 65	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	29
	(forts. 4 §).....	29
	Ajournering.....	29
	Återupptagna förhandlingar	30
3 §	Frågestund.....	30
Anf. 66	FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	30
	<i>Kriget i Jugoslavien.....</i>	<i>30</i>
Anf. 67	KARIN WEGESTÅL (s).....	30
Anf. 68	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	30
Anf. 69	KARIN WEGESTÅL (s).....	30
Anf. 70	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	31
	<i>Svartjobben.....</i>	<i>31</i>
Anf. 71	HELENA BARGHOLTZ (fp).....	31
Anf. 72	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	31
Anf. 73	HELENA BARGHOLTZ (fp).....	32
Anf. 74	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	32
	<i>Skilda valdagar.....</i>	<i>32</i>
Anf. 75	LENNART DALÉUS (c)	32
Anf. 76	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	32
Anf. 77	LENNART DALÉUS (c)	33
Anf. 78	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	33
	<i>Hushållsnära tjänster</i>	<i>34</i>
Anf. 79	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	34
Anf. 80	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	34
Anf. 81	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	34

Anf. 82 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	34
<i>Sjukvårdens personalfrågor</i>	34
Anf. 83 ERLING WÄLIVAARA (kd)	34
Anf. 84 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	34
Anf. 85 ERLING WÄLIVAARA (kd)	35
Anf. 86 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	35
<i>Skattefrågorna i EU</i>	35
Anf. 87 LARS BÄCKSTRÖM (v)	35
Anf. 88 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	36
Anf. 89 LARS BÄCKSTRÖM (v)	36
Anf. 90 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	36
<i>Unga civilingenjörer</i>	36
Anf. 91 BENGT-OLA RYTTAR (s)	36
Anf. 92 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	36
Anf. 93 BENGT-OLA RYTTAR (s)	37
<i>Kommunismen</i>	37
Anf. 94 HENRIK S JÄRREL (m)	37
Anf. 95 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	37
Anf. 96 HENRIK S JÄRREL (m)	37
Anf. 97 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	38
<i>E 4:an genom Uppsala län</i>	38
Anf. 98 RIGMOR AHLSTEDT (c)	38
Anf. 99 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	38
Anf. 100 RIGMOR AHLSTEDT (c)	39
Anf. 101 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	39
<i>Dysleximottagningen i Lund</i>	39
Anf. 102 TASSO STAFILIDIS (v)	39
Anf. 103 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	40
Anf. 104 FÖRSTE VICE TALMANNEN	40
Anf. 105 TASSO STAFILIDIS (v)	40
Anf. 106 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	40
<i>Alkoholpolitiken</i>	40
Anf. 107 ELVER JONSSON (fp)	40
Anf. 108 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	41
Anf. 109 ELVER JONSSON (fp)	41
Anf. 110 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	41
<i>Projektet Levande historia</i>	42
Anf. 111 ARNE KJÖRNSBERG (s)	42
Anf. 112 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	42
<i>Senapsgassanering</i>	42
Anf. 113 ROSITA RUNEGRUND (kd)	42
Anf. 114 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	43
Anf. 115 ROSITA RUNEGRUND (kd)	43
<i>Citytunneln i Malmö</i>	43
Anf. 116 SVEN BERGSTRÖM (c)	43
Anf. 117 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	44
Anf. 118 SVEN BERGSTRÖM (c)	44
Anf. 119 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	45

<i>Tjänstesektorn</i>	45	Prot. 1998/99:97
Anf. 120 MIKAEL OSCARSSON (kd)	45	20 maj
Anf. 121 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	46	
Anf. 122 MIKAEL OSCARSSON (kd)	46	
<i>Solidaritetsfonder</i>	46	
Anf. 123 CARINA HÄGG (s).....	46	
Anf. 124 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	47	
Anf. 125 CARINA HÄGG (s).....	47	
Anf. 126 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	47	
<i>Småföretagsdelegationens förslag</i>	47	
Anf. 127 HARALD NORDLUND (fp).....	47	
Anf. 128 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	47	
Anf. 129 HARALD NORDLUND (fp).....	48	
Anf. 130 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	48	
Anf. 131 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	48	
4 § (forts. från 2 §) Vissa byggfrågor m.m. (forts. BoU8).....	48	
Anf. 132 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	48	
Anf. 133 RIGMOR AHLSTEDT (c).....	51	
Anf. 134 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	53	
Anf. 135 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik.....	53	
Anf. 136 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	53	
Anf. 137 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik.....	53	
Anf. 138 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp).....	53	
Anf. 139 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	54	
Anf. 140 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik.....	55	
Anf. 141 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	55	
Anf. 142 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik.....	55	
Anf. 143 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp).....	55	
Anf. 144 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	56	
Anf. 145 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	56	
Anf. 146 SIW WITTGREN-AHL (s)	56	
Anf. 147 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	59	
Anf. 148 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	59	
Anf. 149 SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	59	
Anf. 150 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik.....	60	
Anf. 151 SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	60	
Anf. 152 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik.....	60	
Anf. 153 SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	60	
Anf. 154 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	60	
Anf. 155 SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	61	
Anf. 156 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	61	
Anf. 157 SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	61	
(Beslut fattades under 6 §.).....	61	
Ajournering.....	61	
Återupptagna förhandlingar	61	
5 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den		
19 maj.....	61	
JuU23 Försöksverksamhet med videoteknik i rättegång	61	

JuU25 Rättspsykiatriskt forskningsregister	62
JuU27 Påföljdsfrågor	63
TU10 Yrkestrafik	64
TU13 Vissa trafikfrågor m.m.	65
MJU9 Bekämpning av smittsamma djursjukdomar	66
AU9 Utstationering av arbetstagare	66
6 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid	
 dagens sammanträde	66
BoU10 Ombildning av hyresrätt till bostadsrätt m.m.	66
BoU8 Vissa byggfrågor m.m.	67
7 § Säkrare kemikaliehantering	70
Försvarsutskottets betänkande 1998/99:FöU6	70
Anf. 158 ÅKE CARNERÖ (kd).....	70
Anf. 159 LAILA BÄCK (s)	71
Anf. 160 ÅKE CARNERÖ (kd) replik	72
Anf. 161 LAILA BÄCK (s) replik	72
Anf. 162 STIG SANDSTRÖM (v).....	73
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)	73
8 § Säkerhetsrådgivare för transport av farligt gods m.m.....	73
Försvarsutskottets betänkande 1998/99:FöU7	73
Anf. 163 ROLF GUNNARSSON (m)	73
Anf. 164 ÅKE CARNERÖ (kd).....	74
Anf. 165 LAILA BÄCK (s)	76
Anf. 166 ROLF GUNNARSSON (m)	76
Anf. 167 LAILA BÄCK (s)	77
Anf. 168 ROLF GUNNARSSON (m)	77
Anf. 169 LAILA BÄCK (s)	77
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)	77
9 § En nationell strategi för avfallshandlingen	77
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 1998/99:MJU10	77
Anf. 170 ESKIL ERLANDSSON (c).....	77
Anf. 171 HARALD NORDLUND (fp).....	78
Anf. 172 INGEMAR JOSEFSSON (s)	79
Anf. 173 ESKIL ERLANDSSON (c) replik	80
Anf. 174 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik	80
Anf. 175 ESKIL ERLANDSSON (c) replik	81
Anf. 176 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik	81
Anf. 177 HARALD NORDLUND (fp) replik	81
Anf. 178 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik	81
Anf. 179 KJELL-ERIK KARLSSON (v).....	81
Anf. 180 GUDRUN LINDVALL (mp).....	83
Anf. 181 HARALD NORDLUND (fp) replik	85
Anf. 182 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	85
Anf. 183 HARALD NORDLUND (fp) replik	86
Anf. 184 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	86
Anf. 185 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd)	86
Anf. 186 GUDRUN LINDVALL (mp).....	87
Anf. 187 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd)	87
Anf. 188 GUDRUN LINDVALL (mp).....	88

Anf. 189 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd)	88	Prot. 1998/99:97
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)	88	20 maj
10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	88	
11 § Anmälan om skriftligt svar på fråga	89	
12 § Kammaren åtskildes kl. 17.52.....	89	

Elanders Gotab, Stockholm 1999